

CIWANÊN AZAD

Her Tişt Ji Bo Azadiyê!

Kowara Ciwanan a Mehaneye

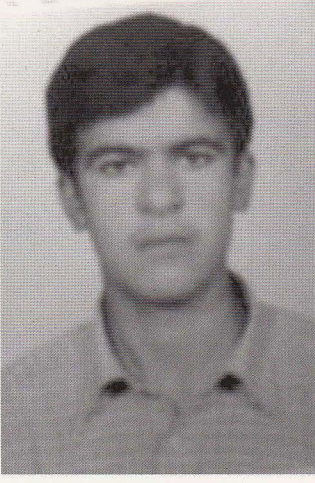
Hejmar: 10

Adar 2007

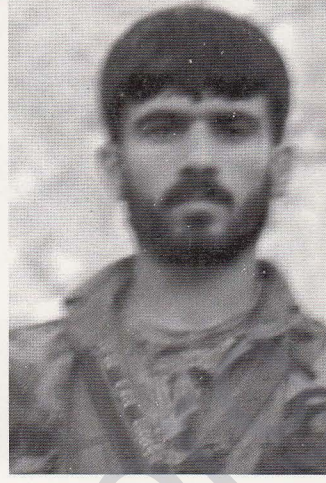
A.Kerim Elçioğlu - Agit

Behmen Muradi

Bijen Baduzade

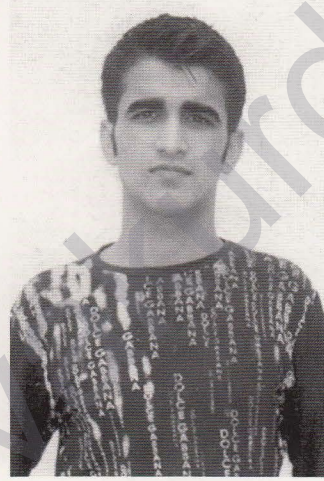
Haco Akyol - Piling

Hasan Karaaslan - Zeki

Mehmet Özeydin

Metin Kurt

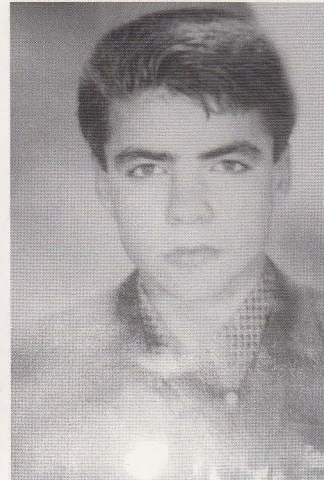
Murat Kargı

Selahattin Hüseyin - Bahoz

Selami Aslan - Gernas

Zülfi Fidanten - Şiyar

Melihe ... (İsmi öğrenilemeyen bir yurtseverle birlikte Mahabad'da 15 Şubat eylemlerinde İran polisince öldürüldü.)

Mevlud Rojhilat
(Haftalardır halen de devam etmekte olan Lice direnişinde şehid düştü.)

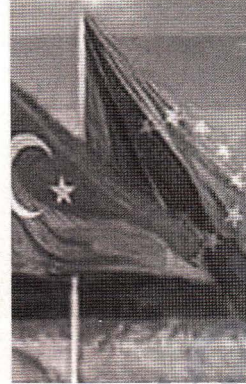
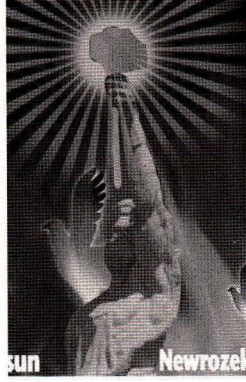
Telhe Ehmedi (İran kolluk kuvvetleri tarafından pusuya düşürülerek katledildi.)

Şehitler Zaferin Teminatıdır

İçindekiler

Newroz Ateşiyle Özgürlüğe	2
Serhildan MAKÛ	
Eski Yılbaşlar, Newroz ve Mazlum	5
Firaz BARAN	
Le Nouvel an Kurde Newroz et le Processus	8
Ahmet DERE	
Rûyê Tariyê Ewropayê	11
Cemîl BAYIK	
8 Mart Emekçi Kadınlar Günü	13
Şinda OZAN	
Almanya'nın Düşmanlığına Dikkat... ..	18
Demhat FARAŞİN	
Gerilla Gençlik ve Öz Savunma	26
Bir Aborijin Hikayesi	29
Jehat BERTİ	
Ateşkes Çağrımı Geri Alıyorum	32
Abdullah ÖCALAN	
La Recherche de Netre Propre Identite	38
Mukaddes CAGLAR	
Anadolu'dan Sahneye, Gelenekten Geleceğe Halkoyunları (Dosya)	41
Newal BİLGE	
Une Renaissance Alevi	48
Die Liedermacher und Musiker Zelemele und Ahmet Aslan	53
Genç Kadının Gençlikteki Yeri	58
Sorxwin NURHAK	
Mizah	62
Bulmaca	64

Editörden

Merhaba gençler ve genç kalanlar!

PKK en büyük darbeleri ateşkes dönemlerinde yedi, Önderliğinin bir ateşkes sürecinde esaretine şahit oldu ve bugün yine bir ateşkes sürecinde bütün dünya PKK'ye karşı birleşiyor.

1999'un 15 Şubat'ında doruğa çıkan uluslararası komplonun bir karikatürü niteliğinde benzer yönelimlere tanıklık ettiğimiz bugünlerde Kürt halkı 15 Şubat protesto eylemliliklerini düşmanlarını kahreden bir dirayet ve coşkuyla gerçekleştirdi. Amed'den Strasbourg'a Kürtler tek vücut olurken, Mahabad'da her yıl olduğu gibi bu yıl da üç evladını feda etme pahasına ölüme bir direnişe şahit olduk.

2007 yılı, önümüzdeki yılların kaderini belirleyecek bir netleşme yılı olacaktır. Böylesi tarihi bir süreçte 15 Şubat'tan başlayıp 8 Mart'ta kadının direnişini, Newroz'un görkemini, 4 Nisan'da Önderliğine sahiplenmeyi, 1 Mayıs'ta sosyalizm ruhunu gösterebilmeyi gerçekleştirmek gerekiyor.

Süreklilik arz etmesi gereken Kürt direnişi, kirli komplocu ittifakları paramparça edeceği gibi, Ortadoğu'da çekim merkezi haline gelen bir demokrasi öncülüğünü de halklara taşıyacak, sömürgeci ve emperyalist ülkelere karşı kurtuluşu getirecektir.

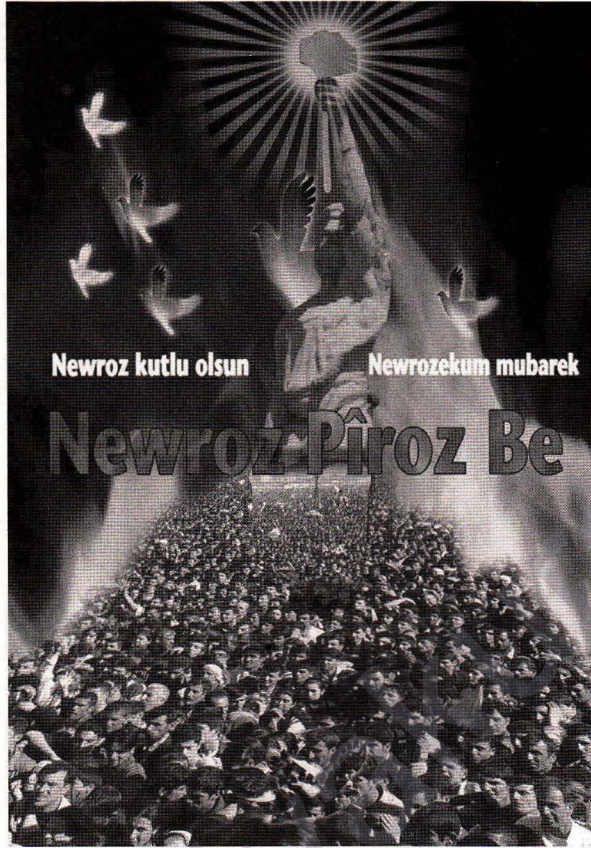
Bu da en başta yaşlı, tükenmiş kişiliklerin değil dinamik ve ilerici gençliğin görevidir. Tarih yazan Kürt özgürlük hareketi, aynı zamanda gençliğin imzasını taşımaktadır. Gençliğin bu büyük başarısını zaferle taçlandırma dönemi gelmiştir artık.

Bu sayımızda gençliğe ilişkin değerlendirmelerin yanı sıra kadın, kültür gibi konulara geniş yer verdik. Halkoyunları dosyasını da beğeniyile okuyacağınıza inanıyoruz.

Amed'de buluşmak dileğiyle...
Genç kalın...

Newroz

Serhildan
MAKÛ

Newroz Ateşiyle ÖZGÜRLÜĞE

"PKK Önderliği, verilen her bedelle yaratılan her değeri bir ilke haline getirdi. Apoculuk bunların toplamıdır. Bu sayede Apocu hareket, batı ideolojisinin sınıf anlayışından sıyrılabildi. Agitler bunu dağlara taşıdılar. Newroz ateşleri artık zirvelerde alevleniyor."

Her halkın gelenekleri, kıyafetleri, belli davranışlar biçimleri, inançları, destanları, efsaneleri, kahramanları ve tüm bunları simgeleyen günleri, edebiyatı, müziği, sanatı vardır.

Tüm bunlar bir halkın toplumsal birikimini oluşturur. Bunun üzerinden gelişen kültür, insanın toplumsallaşmasını sağlayan birikimdir. Bu ko-

nuyu Newroz somutunda çözümlenmeye çalışıyoruz.

Newroz ne din ne de bir devlet bayramıdır

Kürt halkı insanlığın toplumsallaşmasında yaşadığı coğrafya itibarıyla düşen ilk halkadır. En eski medeniyet ve kültürlerin kurulduğu ve yaşamsallaştığı coğrafya Kürdistan'dır. Halkalar

buradan genişledi ve yeni kültürler, medeniyetler kuruldu.

Bütün halkların özel günleri ve bayramları vardır. Çoğu bayramlar dini gelenekten gelmektedirler.

Ulusal kurtuluş mücadelelerinin sonunda ise ilan edilen, ulusal bayramlardır. Ancak ulus devleti simgeleyen bu günler, resmi tatil ve devlet törenlerinin ötesine geçememiş ve halklara mal olmamıştır. Olması da mümkün olmaz, çünkü esasta elit bir kesimin egemenliğini kutsuyorlar. Ezilen, emekçi halklar tarafından bu durumun kabbullenmesi imkansızdır.

Üçüncü kategoriye giren karnavallar, şöenler ve günler ise salt bir eğilimin dışında kapsayıcılığa sahip değildir.

Evet, Newroz yaklaşıyor. Değerlendirip anlamlandırmaya çalışıyoruz. Acaba hangi kategoride yer alıyor? Aslında hiçbir kategoriye girmiyor.

Newroz'un 6 bin yıllık bir geçmişi vardır. Ari kültürünün dölalizmini ifade eder. Gece ve gündüzün eşitlendiği gündür. Zaman açısından bir son ve bir başlangıcı gösterir. Kışın sonu baharın başlangıcı, uzun, karanlık ve soğuk gecelerin kısalmasıyla güneşli sıcak günler geliyor ve Newroz'la eşitlik sağlanıyor.

Newroz'dan sonra güneş ve aydınlık baskın

geliyor. Her şey yeniden canlanıyor, su, toprak, bitkiler ve hatta hayvanlar... Kış adeta bir ölüm kalım savaşı gibi geçmiş, elbette ki coğrafyanın etkisi çok belirgindir. Dört mevsimi yaşayan coğrafya, bu mücadeleyi daha çok anlaşılır kılmıştır. Bu savaşımın sonucunda iyilik güçlenmiş ve doğaya yeniden hayat kazandırıyor. Dağların sert kışı ve acımasızlığı, güneşe ve ateşe tapınmayı sağlamıştır.

Bu ikileme yaşanan mücadele mitolojik bir dille anlatılmıştır. Ama bu ikilemi tespit etmek kolay olmamıştır. Doğa güneş ve yıldızların hareketleri dikkatle izlenmiştir.

Zerdüş'tün öncülüğü, tanrının verdiği bir statüyle değil toplumu aydınlatmasıyladır

Newroz olayında bilim ile kehanet birleşerek mücadeleciler bir toplum realitesini yaratmıştır. Kürtler bu gerçeklikten yola çıkarak uğurlu, iyilik ve yenilik anlamında bu güne "nik-roc" adını vermişler. Sonralarda Farsların kullandığı "noruz"u dönüştürerek "yeni gün" anlamında "Newroz" demişler. Zazaca'da da "roz", gün anlamına gelir.

Aslında Newroz bilim ve kehanetin bileşkesidir. Bir evren mitolojik anlatımıyla insan hayatında anlamını buluyor.

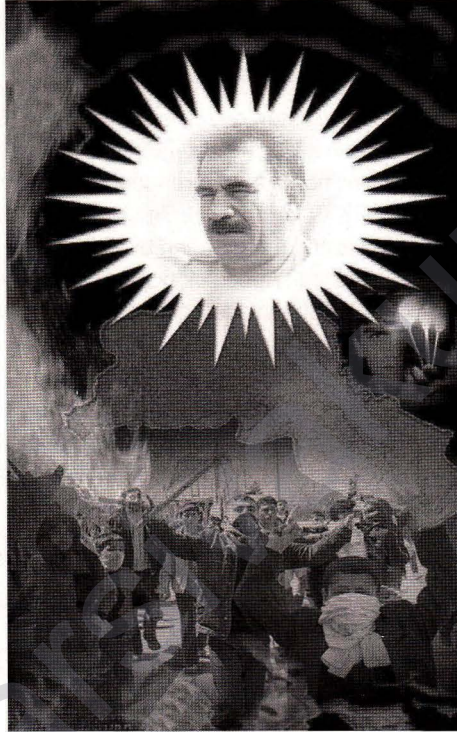
Kürtlerin dini olan Zerdüştlük bunun ideolojik yansıması olmuştur. Newroz'da doğa ve evren çözümlenmiştir.

Günün koşullarından dolayı mitolojik dini bir ifadesi olsa da düalizmi ile Zerdüştlük, felsefi bir hareketin başlangıcı olmuştur.

Tarihte üç Zerdüş'ten söz edilir. İlki M.Ö. 4000-3000 yıllarında mitolojik, ikincisi M.Ö. 2000 yıllarında dini ağırlıklı, üçüncü Zerdüş'te ise M.Ö. 1000 yıllarında felsefi bakış

açısı ve yorumunu geliştirmiştir. Ancak ilkeler bazında bir değişiklik yoktur. Üçünde de düalizme dayalı bir mücadele anlayışının hakim olduğu görülür.

Konu dağılmasın, ama Kürtler bin yıllarca ideologlarına Zerdüş'te demişlerdir. Zaten Kürtçe'de "zar", dil ve ifade anlamında kullanılıyor. Ay-

rica bu insanlar kendilerini peygamber ilan etmemişlerdir. Peygamber olmaları için de vahiy iddiasında bulunmamışlar. Zerdüştlüğün semitik kökenli dinlerden farkı da budur. Yani üst varlık olarak tanrının verdiği bir statü değildir. Zerdüş'te, toplumsal aydınlanmayı geliştiren öncü insandır.

Günümüz itibariyle Apoculuk da bu özü taşımaktadır. Zerdüştlük, Semitik kökenli akımlardan farklılık arz ettiği gibi, Apoculuk da batının sınıf ideolojilerinden farklıdır. Bu iki felsefe, yaşam ve mücadele anlayışı ile Newroz'da buluşuyor. Bizi

farklı kılan, dünü bu günde anlamlandıran, günümüzü ise geçmişle buluşturan Newroz, halk olarak varoluşumuzu, mücadele azmimizi simgeliyor.

Med ülkesi ateşin yakıldığı yer, Newroz ise günü olmuştur

M.Ö. 700'de Urmiye gölü etrafında Med ülkesi kuruldu. "Ülke" diyorum, çünkü bir saray yönetimi yoktu. Yöneticiler halktan kopmamıştı. Dolayısıyla devlet değildi. Bir halkın belli bir coğrafyada kendini örgütlemesiydi. Yeni oluşum, ortak yaşam alanlarının bütünüydü. Asur imparatorluğunun istila ve sömürsüne karşı kendi alternatifinin ortaya koyuluşunun ifadesidir.

Meşhur Dehak'ın omuzlarındaki iki yılın hikâyesini biliyoruz. Esas konuya gelirsek, Asurlular işgal ve talan ettikleri ülkelerde isyan ve direnişin gelişimini engellemek için gençlik çağına gelen erkekleri katlediyorlardı.

Asurlular bu şekilde zayıf konuma getirdikleri ülkeleri sonradan haraca bağlıyorlar-

di. Medler de böylesi bir durumu yaşıyorlardı. Konsept, savaşçı gücün oluşumunu ve ordulaşmasını engelleyerek bu ülkelere girip çıkmaydı.

Med konfederasyonu bu koşullarda gelişti. Güçlü ideolojik donanıma sahipti. Özgürlükçü eğilim ve arayışları bu sayede güçlenen Kürt toplumu, Kawa öncülüğünde seferberlik içerisine girer. Sonradan Persliler ve partiler de buna katılıyor. Asurlulardan rahatsızlık duyan Babil ve Elam kralları bu gücü görünce ittifak arayışına girerler. Böylece Medlerin öncülüğünde Asur imparatorluğu devrilir.

Tarihte ilk kez halklar kendi öz güçlerine dayanarak özgürlük elde ederler. İlk kez bir halk mücadelesini sistemleştirir ve ütopyasını yaşamsal kılar. Bu hareket Newroz ile birlikte zaferini kutlar. Hesinkar Kawa, Dehak'ı Demavend dağına götürerek, zirvede ateş yakarak zaferini ilan eder. Nasıl ki ateş soğuk ve karanlık gecelerin sinisini deşip ışınlarını ve ısıyı özgürleştiriyorsa Med konfederasyonu, Demirci Kawa öncülüğünde köleci sistemin göğsünü deşerek özgürlüklerine kavuşmuştur. Med ülkesi ateşin yakıldığı yer, Newroz ise günü olmuştur.

Bu zaferin sonunda Med ülkesinin sınırları genişlemiyor ve eskisi gibi kalır. Pers ve Pertiler de aynı kalırlar. Ancak bu halkların birliklikleri bir şekilde somut bir ihtiyaç duyuyorlardı. Dolayısıyla ortak bir ülkenin inşası kaçınılmaz oldu. Üç halk Aryen kökenli oldukları için ülkeye "İran" adı verildi. Yani bir merkezde belirlendi. Ve "Hegmetane" toplanma yeri anlamına gelen ad verildi. Bu, günümüz açısından da örnek niteliğindedir. Bunun nedeni, ilke ve inanç felsefesinin yaratılmasıdır.

Mazlumlar aydınlığın zaferidir

Zerdüş'te göre dünya dört ana elementte oluşuyor. **Su, ateş, hava ve toprak...**

Toprak insanın en çok temasta bulunduğu elementtir. Ana rahmi gibidir. Bütün bu elementler toprakta birleşir ve doğuş gerçekleşir. Dolayısıyla toprak kutsaldır. Ve korunmalıdır. Toplum içinde yaşandığı toprakları yani ülkesini korumalı ve saygı duymalıdır. Bu temelde bir meşru savunma anlayışı ve yaklaşımı doğar. Kawa'nın isyanı ve sonrasında oluşumda bu ilkeye dayanmaktadır.

Bugün de Kürt halkı güçlü bir ideolojik bir donanıma sahiptir. Apocu hareket, genç ve dinamik yapısıyla her zaman tarihi bilinç ve sorumlulukla hareket etti. Mazlumların bedenini ateşe vermesi, zindanların karanlık hücrelerinde aydınlığın zaferiydi. Dosta ve düşmana şunu kavrattı: **Bedenlerimizi esir alarak özgürlük inancımızı ve direnişimizi kıramazsınız.**

Bu bir ruhtu. Ve Newroz'da zaferini ilan etti. Toplumda moral değerlerini yaratan bu ruh oldu. Bu, Newroz'un gerçekliğidir. Tarihimizin bilincinde olmanın ruhudur.

PKK Önderliği, verilen her bedelle yaratılan her değeri bir ilke haline getirdi. Apoculuk bunların toplamıdır. Bu sayede Apocu hareket, batı ideolojisinin sınıf anlayışından sıyrılabilir. Agitler bunu dağlara taşıdılar. Newroz ateşleri artık zirvelerde alevleniyor. **Medya savunma alanları bizi tarihimizle buluşturan mekândır.** Ütopyalarımızı yaşamsallaştırdığı alanlardır. Büyük emeklerle yaratıldı. Dolayısıyla ona sahip çıkmak ve içinde yer almak bir görevdir.

Alanlar bir an bile boş bırakılmamalı

Koma Komalên Kurdistan kuruluşunu ilan etmiş ve topluma yayılmaktadır. Önderliğimizin demokratik konfederalizm projesi toplumda hayat bulmaktadır. ABD ve AB olmak üzere tüm sömürgeci güçler, hareketimizin tasfiyesini arzulamaktadırlar. Onlar Kürt halkını değil, kendi işbirlikçilerini tanıyorlar. Buna karşılık yurtsever onurlu Kürt gençliği, dağlarda direnişi geliştirerek özgürlüğe ve zafere koşmalıdır.

Egemen batılı kapitalistler, bu gerçeği görüyor, entrika, komplo ve sabotajda bulunuyorlar. 8 yıllık mü-

cadele ile parçalanmış uluslararası komplo, bu güçler tarafından güncelleştirilerek, tahriklerle ateşkes sürecinin yarattığı ortam sabote edilmeye çalışılıyor. Fransa ve Almanya başta olmak üzere Avrupa, yönelimleri ve kararlarıyla Kürtleri tahrik etmekte, bu durumu paşalar ve rantçılar da teşvik etmektedirler. Bu şekilde Türkiye'yi savaşa sürüklemektedirler.

Newroz coşkusuyla harekete geçme zamanıdır

Bu duruma karşılık duyarlılık ancak eylemsellikte açığa çıkabilir. Özellikle Türk toplumu bu konuda aydınlanmalıdır. Çünkü toplum yapısı bu tahriklere açıktır. Bunu yapmak ancak demokratik eylemlerin Newroz sıcaklığıyla karşılanmasıyla aşılabilecektir. Alanları bir an bile boş bırakmamak gerekmektedir.

Buna karşın faşizan yönelimler olacak, ancak bizler Zerdüş'ün ve ateşin çocuklarıyız. Kendimizi ve değerlerimizi ateşten çemberle koruyacağız. İradeli bir duruş sergileyeceğiz. Örneğimiz Başkan Apo'dur. Bu görev, gençliğindir.

2007 Newroz'unu bu şekilde karşılamak, gençliğe yakışır ancak... Kendimizi ateşten bir savunma durumuna getirmek tek yolumuzdur. Eğer bu tarihi göreve sorumlulukla yaklaşmazsak bizler tarih karşısında hep suçlu olacağız. Bu sorumluluk böyle karşılanmazsa hiç kimse, başta Newroz ateşi ve değerlerimiz, asla bizleri affetmeyecektir.

Newroz coşkusuyla harekete geçme zamanıdır diyoruz. Artık alanlarda Newroz'un temsil ettiği ilke ve değerleri haykırılım ve sonuç alalım. Atılan özgürlük temellerini somut kazanımlara dönüştürelim. Yeniden Newroz meşaleleriyle özgürlüğe yürüyalım.

Eski Yılbaşılar Newroz ve Mazlum

Newroz

Firaz BARAN

firazbaran6@hotmail.com

"PKK hareketi gerilla savaşını başlattıktan sonra Newroz, direniş özüyle kutlanmaya başladı."

Tarihin bilinen en eski bayramlarından biri Newroz'dur. Newroz, ateş yakılarak, dualar okunarak ve dans edilerek kutlanır. Bu bayramı tarih içinde Aryen toplulukları kutlamışlardır. Yani Kürdler, Farslar, Afganlar vb gibi topluluklar...

Kürdler, Avesta'ya inandıkları dönemde Newroz ateşinin etrafında 216 dua eder ve danslarıyla da ibadetlerini gerçekleştirirdi. Avesta'ya göre canlı ve cansız bütün maddelerin ruhunda ateş vardı. Bu nedenle ateş kutsaldı.

Kürdistan'da halen birçok yörede ateşi söndür-

mek günah sayılır. Bunun Avesta'dan kalan bir kültür olduğunu söyleyenler de var, **'ihtiyaç olduğu için günah haline getirildi'** diyenler de. Çünkü kaloriferin, fırının ve güneş enerjili sıcak suların olmadığı dönemlerde ateşin üzerinde su ısıtıyor, yemek pişiriyor, ekmek çıkarıyor, çay yapıyor, mısır patlatıyor, köme yapıyor... Halen bu amaçlarla kullandığımız yer ve alanlar mevcuttur.

Newroz güçlü bir edebiyat tarlası da yaratmıştır. Newroz üzerine sayısız eşsane, şarkı ve şiir yazılmıştır veya dilden dile bugüne kadar gelmiştir. Kürdler de, Farslar da, Af-

ganlar da kendilerine göre Newroz efsaneleri yarattılar. Ama Newroz'un bazı figürleri bütün efsanelerde vardır. Örneğin, ateşin yakılması, haklı ile haksızın olması, baharın müjdecisi olması gibi konular ortaktır.

Newroz, Kürdler için eskiden dini bir ibadetin yerine getirilmesi ve büyük bir bayram idi. Büyük şehirlerde büyük tapınakların önünde, köylerde ateşgahların çevresinde binlerce insan toplanır ve çilgınca danslar ederlerdi. Yani bir nevi bugünkü yılbaşı gibi bir eğlence günüydü.

**640 yılından sonra
Newroz diye bir şey
kalmadı**

Newroz, Med devletinin kuruluş sürecinde mücadeleci yönüyle öne çıktı. Newroz bayramı o dönem insanlara zalime karşı başkaldırma morali verdi. Bu nedenle Kürdlerin bir Newroz gününde Med devletini kurması tesadüfi değildir.

Sonra Newroz tekrar yılbaşı gibi kutlanmaya başlandı. Bu gayet normaldi. 640 yılından sonra da Newroz denen bir olay kalmadı zaten. 300 bin Kürd, İslam ordularınca kılıçtan geçirildi. Kürdlerin dini önderleri öldürüldü, büyük tapınakları camiye çevrildi, kitapları yakıldı. Soykırımından kurtulanlar dağlara sığındı, aşağıda kalanlar 50 yıl süren bir mücadeleden sonra müslümanlığı kabul

etti. Böylece Newroz eskisi gibi açık, aleni ve resmi bir şekilde değil biraz da kendi başına kutlanmaya başladı.

20. yüzyıla geldiğimizde ülkemizde rahat yüzü gördüğümüz dönemlerde (32 isyan olunca insan biraz rahat yüzü göremiyor) Newroz pikniğe çıkılarak kutlandı. Bu durum, özellikle Güney Kürdistan için geçerlidir.

Ama Kuzey Kürdistan'da çok ağır bir asimilasyon ve inkar mantığı askeri zorla sürdürüldüğü için insanlarımızın çoğu, özellikle de 1960 sonrası doğanların çoğu, Newroz'un karikatürü olan piknikli kutlamaları bile unuttular.

Mazlum Doğan kutsal ateşi canlandırıyor

1980 darbesinde 650 bin kişi gözaltına alındı. Bunların arasında tutuklanan 4 bin kişi, Diyarbakır Askeri Cezaevi'ne getirildi. Bunlar Kürd devrimcileriydi. Askeri yönetim, Kürd devrimcilerine her gün işkence yaparak teslim almak istedi. Bu işkence iki yıl hiç durmadan sürdü. Yoğun işkencelerde ölenler, sakat kalanlar, delirenlerin sayısı belirsizdir. (Hemen belirtelim: Bu insanlık suçu nedeniyle Türk devleti suçludur ve hesap vermelidir.) İşkence yapan tutuklara şunu dayattılar:

“Türk olduğunuzu söyleyeceksiniz. Devrimcilikten pişmanlık duyacaksınız. Kürd kelimesini ağızınıza almayacaksınız.”

Dayanılmaz işkencelerden kurtulmak için bu sözleri sarfedenlerin sayısı yüzleri bulunca ve uygulamalar askeri bir disiplin için tutuklularca uygulanınca Mazlum Doğan buna isyan etti.

Hiçbir uygulamayı kabul etmeyen Mazlum Doğan, tutuklular arasında en sevilen ve saygı duyulan devrim-

ci önderlerden biriydi. Ve Mazlum Doğan, uygulamaların kabul edilmesini protesto etmek ve direnişin yükseltmek için 21 Mart 1982'de, yani bir Newroz günü yaşamına son verdi! Bu olay cezaevinde duyulunca tutsaklar büyük bir sorumluluk, borç ve vicdani muhasebe içine girdiler ve yeniden direnişe geçtiler. İşte cunta tam da **“hepsini yavaş yavaş teslim aldım”** dediği bir noktada yenilgiye böyle uğratıldı. O meşhur Diyarbakır zindan direnişleri mirası böyle oluştu.

Bêrivan ve Ronahi

Büyük ve kahraman devrimci önderlerimizden Mazlum Doğan'ın bu çıkışı bir Newroz gününde yapması, Newroz bayramına nasıl bir anlam verilmesi gerektiğini de ortaya koydu. PKK hareketi gerilla savaşını başlattıktan sonra Newroz, direniş özülüyle kutlanmaya başladı.

Ve 1990'da **Zekiye Alkan** Amed surlarının üzerinde, 1992'de **Rahşan Demirel** İzmir Kadifekale'de, 1994'te **Ronahi** ve **Bêrivan** Almanya-Mannheim'da tam da Newroz bayramının olduğu gün bedenlerini ateşe vererek bu direniş mirasını büyüttüler, ateşi tekrardan kutsal-laştırdılar. Söndürülen direnişi yeniden alevlendirerek mazlum Kürd

ulusunun tarihine altın harflerle geçtiler!

Ve tüm bu süreçte, yani 1990-94 arası yapılan şehir ve köy serhildanlarında en büyük gösteriler Newroz günlerinde yapıldı.

Kürd halkı her geçen yıl Newroz'a daha çok sahip çıkmaktadır. Bu yasal sürecin yumuşamasından kaynaklanmıyor. Halk, tarihi bir bayramını kendisine yeniden armağan eden kahramanlarına layık olmak için sokağa çıkıyor. Dikkat edilirse Amed'te bir gösteriye 50 bin kişi geliyor ama

Newroz'a 1 milyon kişi katılıyor. Çünkü Newroz, şehidlerin bize bıraktığı bir mirastır. Mazlum'u, Zekiye'yi, Rahşan'ı, Bêrivan ve Ronahi'yi selamlamanın bayramıdır. Çünkü onlar unutulana ve ya ihtiyaçların korkarak söylediği bir bayramı yeniden tüm ulusa mal ettiler!

Newroz'un Kürdler açısından şöyle bir anlamı da vardır:

Ulusla birleştiriyor ve herkesi heyecanlandırıyor. Eskiden 1 Mayıs günü heyecanlanan arkadaşlar, 1992'den sonra Newroz günleri daha büyük bir heyecan duymaya başladılar.

Çünkü; adım adım Newroz bir ulusal ruh oldu. O gün hepimiz ister istemez temiz giyiniyor, ulusal kıyafetlerimizi ayarlıyor, bir bayram coşkuyla alanlara iniyoruz. Yani Kürdlerin hiçbir bayramı Newroz kadar bütün ulusu kucaklamıyor, kucaklayamaz.

Bu ay Newroz'u kutlayacağız. Newroz günü ateşin etrafında dualarını okuyacağız, dans mı edeceğiz, yoksa mücadeleimizi mi yükselteceğiz? Çünkü; bunlar Newroz'un en temel figürleri... Sanırım bu yıl üçünü, ama en çok da mücadeleyi yükseltmemiz gerekiyor. Çünkü; henüz bağımsız veya özgür bir Kürdistan yok!

Newroz Pîroz Be!

Kayıp Ülke'de Newroz

Niyazın pazarında yakıldık, tıpkı kurtuluş savaşında
Espriye katıldık katıla katıla hiçbir şey olmamışçasına
Welat diyebilmektir öncesinde, sonrasında ;
Riyakar olan sisteme karşı onu özgürleştirebilmek
Ordu ordu akıp gitmekti, gül vatana sadık olabilmek
Zal olabilmektir, hür kalabilmek,
en nihayetinde dört diyebilmektir;
parçaları size kalmış
birleştirin

Kavrulabilmektir ateşlerde, mazlum doğan olabilmek
Direnebilmeği Nemrud' a aman vermemek
Allaha sığınmaktı, Hz.İbrahim' le siper almaktı
Yanmaksa, yanmaktı sonu kürdistan' a varmaktı

Med-Pers olmamaktı birleşebilmektir
Zaza-Kurmanç-Soran-Êzidi kardeş demektir
Alevi-Sünni-Zerdüşt dememektir vatan diyebilmektir
Kürt olabilmektir sadece özgür kalabilmek

Acem' e-Fars' a-Arap' a-Türk' e kanmamaktı
Entrikaya gelmemek aslını unutmamaktı
Aslın kalmak öyle dillenebilmeği
Dil olabilmek kayıp ülkeyi bulabilmektir

Bulabilmektir yolların sonunda onu
Düşmeden o düşe kavuşabilmeği
Haykırabilmeği geçmiş zamanı
Feryatları, dondurabilmek

Halepçeleri görmemek, acuları sindirebilmeği
Sevdayı tanımak, sevdalı kalabilmeği
Aşka gelmek, sevebilmeği
Zılgıt atıp halaylar çekmekti

Ateş yakmak, üstünden atlamaktı
Kutlamaktı onu dört parçaya savurabilmek
Mutlu olmak umudu yakalayabilmeği
Newroz' u kutlamak ateşiyle zulme dur diyebilmek olmalı
bütün amaçlar...

Bülent GÜNBAŞI

Le Nouvel an Kurde Newroz et le Processus

Newroz

Ahmet DERE

Newroz est le Nouvel An kurde qui est célébré depuis 2619 ans. C'est une histoire de rébellion et de liberté. Symbole du moment où les Kurdes se sont libérés du tyran Dehak. Depuis cette date là, le 21 mars est devenu un jour sacré pour les Kurdes et aussi pour les autres peuples de la région.

Depuis, chaque année, le 21 mars, les Kurdes, les Persans,

les Afghans et les autres peuples du Moyen-Orient dansent et sautent autour des feux pour se souvenir de Kawa qui a libéré les peuples du Moyen-Orient de la tyrannie et de l'oppression.

Les Kurdes appartiennent à une nation résistante qui s'est révoltée contre le tyran Dehak. L'esclavage et les génocides se trouvent assez dans l'histoire de notre peup-

le. C'est pourquoi les Kurdes luttent pour la liberté depuis des siècles.

Dans l'histoire de l'humanité on voit bien qu'elle s'est muée en civilisation par le feu. Les torches de notre peuple montrent bien que nos marches sont toujours dirigées vers la Civilisation. Cela est toujours un objectif dans les efforts de la lutte de liberté.

La fête traditionnelle

kurde le Newroz est la résurrection de la nature. Elle est la révolte, la lutte pour la liberté contre tous les régimes qui colonisent le Kurdistan. C'est le refus de vivre divisé du Kurdistan entre quatre pays. Ce jour sacré nous permet de nous rappeler les génocides subis par notre peuple. Dans ce processus, le Newroz peut jouer le rôle d'un pont pour la paix entre les peuples.

La fête de Newroz est célébrée, chaque année le 21 mars, par plusieurs peuples du Moyen Orient, elle est donc le symbole de la paix entre les peuples. Le Newroz est un jour où des peuples crient la liberté et demandent la fraternité. C'est pourquoi elle n'est pas seulement la fête des Kurdes, elle est aussi la fête des Afghans, des Persans, des Assyriens, des Arméniens et des Arabes. En même temps le Newroz marque l'arrivée du printemps et il est la résurrection de la nature.

Depuis 1984, année où la lutte armée a commencé, les Kurdes de Turquie célèbrent cette journée dans plusieurs villes. Malgré toute la pression faite par l'état turc, les Kurdes de Turquie célèbrent cette fête dans de très nombreuses villes et citées. Lors de ces festivités des dizaines de milliers de personnes se réunissent pour allu-

mer les traditionnels bûchers du Newroz, célébrant l'arrivée du printemps et la victoire de la lutte pour la liberté.

Et surtout depuis 1999, le peuple kurde célèbre cette fête en réclamant la libération de leur leader Abdullah Öcalan, emprisonné sur l'île d'Îmrali depuis cette date. Lors de ces

festivités, beaucoup de manifestants brandissent des drapeaux aux couleurs verte, jaune et rouge qui sont les couleurs traditionnelles kurdes.

A dater de 1990, ces fêtes et ces manifestations sont encadrées par des policiers soutenus par des véhicules blindés et des gendarmes. Ce jour là, des milliers de soldats turcs sont maintenus en état d'alerte à

proximité des lieux des festivités. Chaque année des centaines de Kurdes sont arrêtés sous prétexte de participer à ces festivités. Nous ne pouvons pas dire comment va se passer la fête de cette année 2007. En tout cas, d'après la situation actuelle, on peut deviner que cela ne sera pas facile.

Les Kurdes crient la Paix et la Justice

Compte tenu de la situation politique au Kurdistan, la fête du Newroz sera une journée d'exigence de Justice et de Paix pour les Kurdes. Car, le 12 mai 2005, la Cour Européenne des Droits de l'Homme a confirmé en appel l'inévitabilité du procès de M. Öcalan et a recommandé à la Turquie d'organiser un nouveau procès. La décision de la Cour Européenne a été envoyée au Comité des Ministres du Conseil de l'Europe. Malheureusement le Comité des Ministres ne réagit pas d'après les nécessités juridiques, il paraît que ce dernier est entrain de prendre une décision contraire à la décision qui a été prise par la Cour Européenne.

Bien sûr, le peuple kurde, avec toutes ses organisations considère que le procès doit être renouvelé avec toutes les garanties de respect du droit. Pour cela, les Kurdes ont demandé, en organisant une manifestation à Strasbourg le

10 février 2007, au Comité des Ministres du Conseil de l'Europe de prendre une décision qui peut conduire aussi la Turquie vers un processus de démocratisation.

Il faut savoir que, depuis 1999, le leader du peuple kurde est emprisonné sur l'île d'Imrali dans des conditions indignes et contraires au droit international. Malgré cela il a toujours travaillé en faveur d'un processus de paix en Turquie. Il a opté pour une solution démocratique dans la limite des droits et des libertés pour tous les Kurdes établis dans les frontières de chaque état. Cette stratégie de paix revendiquée par M. Ocalan a été

approuvée ainsi par le peuple kurde, qui a mis en œuvre toutes les démarches pratiques possible dans cette optique. Mais, face à cela, l'état turc persiste dans sa politique et cherche toujours à nier la réalité de la question kurde.

La Turquie continue toujours de mettre en place des lois antidémocratiques, qui visent en premier lieu le leader du peuple kurde. C'est pourquoi les Kurdes, vivant dans les pays de l'Union Européenne, sont très inquiets pour la vie de Monsieur Ocalan. Car, le peuple kurde n'a pas cessé de proclamer son attachement et son dévouement en toutes circonstances à ce dernier. Il re-

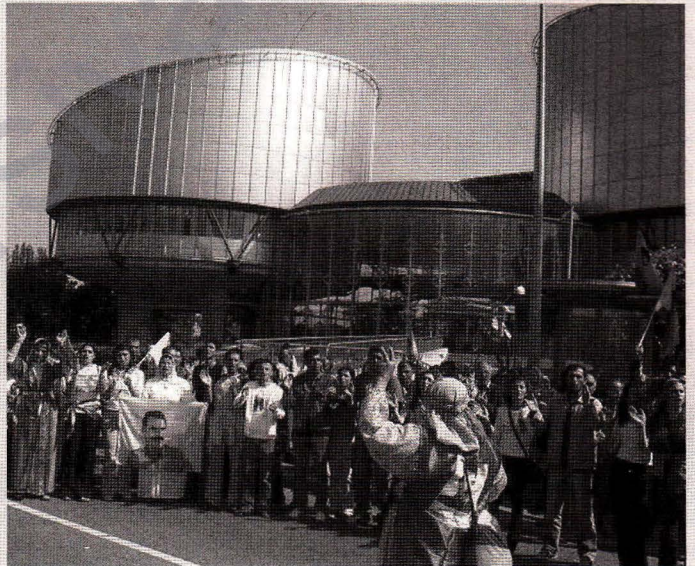
fuse catégoriquement de vivre sans lui. Une agression supplémentaire contre Monsieur Ocalan serait considérée comme une agression contre le peuple kurde et les milieux démocratiques de Turquie.

Il faut savoir que, suite aux efforts montrés par M. Ocalan, les organisations kurdes ont déclaré, le 1er octobre 2006, un cessez-le-feu unilatéral contre l'état turc. Malheureusement, depuis le début de ce cessez-le-feu l'armée turque mène sans cesse ses opérations au Kurdistan. Bien que la poursuite de ces opérations soient à l'évidence, un risque de suspension à ce cessez-le-feu unilatéral.

Les Européens encouragent le Turquie dans sa politique d'anéantissement

Enfin je veux ajouter ceci, les Kurdes demandent toujours à l'Union Européenne qu'elle impose à la Turquie ce cessez-le-feu comme critère fondamental. Aussi il faut que les pays membres de l'UE, en partenariat économique et stratégique avec la Turquie, cessent de criminaliser les actions kurdes et qu'ils soutiennent les initiatives du peuple kurde en faveur de la paix.

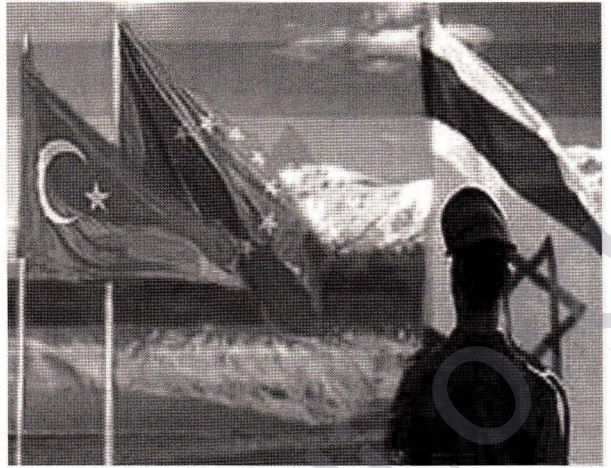
Malheureusement les pays membres de l'Union Européenne, comme l'Allemagne et la France, pratiquent une pression qui encourage la Turquie dans sa politique de négation systématique de la réalité kurde. Les arrestations des Kurdes en Allemagne et en France, pendant ces derniers mois, sont de bons gestes de soutien à l'état turc. Nous devons donc, appeler les autorités de ces états à cesser cette pratique.

Au lieu de soutenir la Turquie, qui a une politique de séparatisme et de terrorisme étatique, il faut trouver une solution démocratique à la question kurde. Sans une solution démocratique à cette question, on ne peut pas installer la stabilité dans la région, ni la démocratie en Turquie.

Rûyê Tarî yê Ewropayê

Cemîl BAYIK

Sekreteriya Komî-
teya Wezîran a
Konseya Ewro-
payê, biryara DMME'ê
ya jinûvedarizandina
Rêberê Gelê Kurd
APO, red kir.

Ev biryar di qonaxe-
ke ku pîrsgirêka kurd
hatiye qonaxa çareseri-
yê, bi vê armancê Rê-
ber APO yekalî agir-
best îlan kiriye,
lêgerînên çareseriyê
pêş ketine, Tîrkiye jî ji
bo ku lêgerînên çarese-
riyê pûç bike, bi hemû
awayan polîtîkaya înk-
ar û tunekirinê bi ber-
firehî berdewam dike
de hatiye girtin. Koor-
dînatoren taybet yên
DYA û Tîrkiyeyê, ji bo
PKK û Tevgera Azadi-
yê ji hêza pêşengiyê û
çareseriyê derxe, hewl
didin.

YE bi vê biryara xwe
çawa nêzikî Rêberê
Gelê Kurd dibe, di şex-
sê wî de çawa nêzî Tev-
gera Azadiya Kurd, ge-

lê kurd, demokrasi,
azadî, edalet û aştiyê
dibe, aşkera kiriye. Aş-
kera bû ku siyaseteke
şer gur dike û wê dike
palpišta berjewendiyên
xwe. Pîrsgirêka kurd,
bi temamî ji bo berje-
wendiyên xwe, weke
amûrekî bi kar anîye. Ji
bo ku jî Tîrkiyeyê tawî-
zan bistîne, vê siyaseta
kirêt bi salan e didomî-
ne. Ji ber ku dizane çar-
reserî dê dawiya van
derfetan bîne. Lê belê
Rêber APO, li kurdê
azad, çareseriya aştiya-
ne û siyaseta demokra-
tik ferz dike. Bi vê re
pergal û berjewendiyên
YE'yê dihejîne, heta
îro hemû razemeniyên
wan dixê bin xetereyê û
hemû hincetên ku bi
kar ûnîn ji destan digi-
re.

Siyaseta YE'yê dest
dide ku statûkoya dew-
letên ku kurd bindest
kîrine xira nebe û kurd
jî ji bin vê statûya na-

letkirî nefilitin û yekîti-
ya wan pêk neyê ku ew
dewlet siyaseta înkâr,
îmha û nedemokrasiyê
bikaribin bimeşînin.
Rêber APO û Tevgera
Azadiyê ya ku di pê-
şengiya wî de, ev rastî
derxistiye holê û dest bi
hesabpîrsînê kiriye. Bi
vî awayî rûyê kirêt ê
YE'yê sûcên mirovahi-
yê yên ku wan kirine
derketine holê û hejîna
berjewendiyên wan
dest pê kiriye. Bîrdozî,
felsefe û siyaseta ku
Rêber APO pêş xistiye,
heta dawî bûye egera
nerihetîya wan. Dema
ku çû Ewropaya ku
pîrsgirêka kurd afirandî-
ye û ji ber vê jî, ji çar-
reserkirina wê berpîrs-
yar e, wî ji bo
çareserkirina pîrsgirêkê
pêşniyarên di cih de di-
yar kirin. Lê YE'yê ne-
pejirandin. Cih neda
Rêber APO û pêşniya-
rên wî nîqaş nekirin. Ji
bo Komploya Navnete-

wî bi ser nekeve, rista ku diket ser milên wan pêk neanîn.

Nêzîkbûna YE'yê ji bo Rêber APO, girtina li Îmraliyê, rızandî û tunekirin e. Ev nêzîkbûn, rızandîna gelekî bi milyonan e. Ji Rêberê Gelê Kurd û gelê kurd re ya layîq dibîne ev e û tolê distîne. Biryara hatiye girtin vê vedibêje. Ewropa pir behsa mafên sê nifşan, mafên mirovan, azadî, demokrasî, hiqûq, adalet û aştiyê dike. Çima dema behsa gelê kurd û rêberê wî tê kirin ev maf pêk nayên? Ji Ewropayê pirs dikim, eger hinekî wijdana wan hebe, bi rastî jî bi wan nixên ku tîne ziman ve girêdayî be, divê bersiv bide. Ma îro li cîhanê ji gelê kurd zêdetir, gelekî ku pêdiviya wî bi demokrasî, azadî, hiqûq, edalet û aştiyê heye, maye? Çima ew ji gelê kurd re layîq nayên dîtin, li pişt înkâr û tunekirinê tê sekinandin? Dê çawa îzah bike? Neçar e, dê bike.

Ev biryara YE'yê, nîşana tirsê mezîna ji kurdên azad û vîna wan Rêber APO ye. Dixwazîna kurdê noker biafirînin, vîn û îradeya kurdên azadîxwaz tune bikin. Tê xwestin ku bi kurd û Kurdistanê bê lîstin û vîna ku dixwaze van planên reş û kirêt asteng bike, ji holê bê rakirin. Muameleya hovane ya li dijî Rêber APO a her roj li Îmraliyê, li cîhanê kêmtir hatiye dîtin. Bêyî darvekirinê hêdî hêdî û bi awayekî kuştina rojane, bi pêkanîna siyaseteke gelek hovane, tolê standin. Ev ji gelê kurd û rêberiya wî re layîq tê dîtin.

Rêber APO ji bo agirbesta yekalî û bi awayê aştiyane û siyaseteke demokratîk hewl da, ev pêvajoyê pêş ket. Tirkiye dixwaze vê yekê pûç bike û asteng bike. Her wiha Ewropayê jî tevî vê planê bike. Bi rastî, bi vê biryara xwe tevli vê plana Tirkiyeyê bûye.

YE ferz e ku van bizanibe. APO, rêberê gelekî ye. Girtin û anîna Tirkiyeyê, darizandin, cezadayîn û şewazê girtina li

Îmraliyê, tevahî derveyî edalet, hiqûqê ye û bi nixên mirovahiyê re dikeve nakokiyê.

Rista YE'yê di vê de diyarker e û berpirsyar e, bi îsrar vê dide meşandin. Li dijî rêber û gelê me, ji sîcên hatine kirin û yên ku bîst kirin, berpirsariya xwe bi vî şewazî daniye holê.

Bi vê biryara xwe ve înkâr û tunekirinê teşwîq dike. Wijdana mirovahiyê vê napejirîne, rana-ke. YE'yê ev biryar, ji bo bi gihandina daxwazên DYA- TC'ê û berjewendiyên xwe daye. Dema civîna koordînatoran li Ewropayê çêbû, di daxuyaniya piştî civînê hat kirin de hate

diyarkirin ku **'tunekirina PKK'ê bi salname û planekê ve hatiye girêdan'**.

YE jî tevli vê civînê bûbû. Serdegirtinên Almanayê û biryara dawî ya YE'yê di encama vê de pêk tên. Heke YE vê biryara xwe sererast neke, nekeve nava helwesteke ku çareseriyê esas digire, nebe xwedî nezikbûneke ku xwe bide efûkirin, dê ji hemû siyaseta înkâr û tunekirinê berpirsyar bê girtin.

Gelê kurd û Tevgera Azadiyê vê biryarê nas nake û li dijî vê biryarê dê xwe biparêze. Li dijî vê biryara ku derveyî hiqûq û mirovahiyê ye, şerê hiqûq û mirovahiyê, li dijî tunekirina jiyandî, li dijî kolekirinê şerê azadiyê heta encam bigire dê bimeşîne.

YE aşkera li dijî gelê kurd û rêberiya wî

di nava şerê komplo û tunekirinê de ye, di vê de bi îsrar tevdigere. Divê li dijî gelê kurd û rêberiya wî bi rûmet be.

Biryara YE'yê, dê ji hêzkirina zanist, dil, rêxistin û çalakiya gelê kurd re xizmetê bike. Divê gelê kurd her cihê ku lê dimîne li dijî vê biryarê rabe ser piyan. Her kurdê xwedî li rûmet û vîna xwe ya mirovahî derkeve, divê di rêxistina demokratîk ya neteweyî de cih bigire. Divê li dijî vê biryarê, bi Rêber APO re girêdan, bi belavkirina bîrdozî, felsefe, pergala rêxistinî exlaq, jiyana û terzê têkoşîna wî ve helwesta xwe deyne.

8 MART

Dünya Emekçi Kadınlar Günü

Kadın

Şinda OZAN

Yüzyılımızda kadınlar olarak içerisinde olduğumuz durumu biraz değerlendirmek gerekiyor. 21. yüzyıl realitesi içerisinde kadın olarak daha çok sorun ve savaşla sarmalanmış durumdayız. 8 Martlara bu anlamda daha farklı değer yüklemek gerekiyor.

Kadın mücadelesine büyük katkısı olan ve cinsiyetlere göre bilinçli her

tür ayrımcılığa karşı gelişen 8 Mart'ı yeni bir ruhla yaşatmak gerekmektedir.

18. yüzyılla birlikte Fransa, Amerika, İtalya gibi ülkelerdeki devrimlerle toplumsal mücadeleye aktif katılan kadın, toplumsal yaşamda ve kominörmede birincil derecede yer aldı.

İnsan hakları ilanından sonra batının genelinde kadınlar, aslında toplum-

sal birçok insani hak ve değerden mahrum bırakıldı. İnsana dair olan değerlere erkek egemenlikli sistem tarafından el konulması, hala yakıcı bir şekilde güncelliğini korumaktadır.

Sınıfsal mücadeleler, kadın sömürsünü gözardı etmiştir

Gelişen işçi mücadelelerinin tarihi gündeminde, kadın hakları, özgürlük ve kurtuluş talepleri uğruna mücadeleye öyle mütevazı bir yer verildi ki, toplumda kadın emeği ve cinsiyetçilik hiçbir zaman ön plana çıkmadı. Tüm sorunların ulusal mücadeleler ve sınıfsal çelişkiler üzerinden ele alınması, kadın sorununu ve kadının üretimdeki sömürsünü oldukça gözardı etti.

Devlet ve egemen sistemin bunu bu şekilde karşılaması ve soruna yokmuş gibi yaklaşması, karakteri gereği bir çelişki uyandırmamaktadır. Ancak sınıfsal mücadeleler emek ve sermaye çelişkisi üzerinden gelişirken, kadının iki kere sömürüldüğünü gözardı etmiştir. Devrimlere

"Daha öncesindeki toplumsal mücadeledeki yöntem, daha çok kadınlara ve erkeklere eşit muamele amaçlıymış gibi görünüyordu. Değişen toplum açığa çıkmadı. Araçlar değişti, kadın iş gücüne katıldı ancak devlet ve erkek tarafından derinden bir değişim yaşanmadı. Topraktaki işlenmemiş kaynak gibi ele alındı. Sadece yararlanma üzerinden bir yaklaşım geliştirildi. Yani değişmiş bir toplum değildi."

kadar kadını kendine eşit gören zihniyet, daha sonra egemenlerle aynı yaklaşımı ortaya koymuştur.

18. yüzyıldan itibaren başlayan kadının aktif toplumsal mücadelelere katılımı küçümsenmeyecek düzeyde gelişmiştir. Kadın toplum içerisinde yeniden bir yenilik ve direniş geliştirmiştir.

1857'deki New Yorklu kadın işçilerin kitlesel greve gitmeleri, aslında salt bir fabrika emek sömürsünü protesto etmek veya 8 saatlik iş talebinde bulunma durumu değildir. Kadınların aleyhine elle tutulabilir hukuki eşitsizlik, kanunları değiştirme yoluyla eşitlik sağlamak için siyasal haklar talebini de ortaya koymuşlardır. Genel işçiler için tanınan tüm hakların kadınlar için de tanınmasını istiyorlardı.

Tüm bu süreçlerden sonra kadın, üreten ve tüketilen kadın olarak yaşama katılmaya başlar. Üretimin tüm alanlarında yer alması kapitalizm için ucuz iş gücü açığa çıkarırken, öte yandan kadın toplumun iradesiz cephesi olmaya zorlanmıştır. Bu anlamda üreten ama kendisi tüketemeyen konuma geçmiştir.

Kapitalizmin vasıfsız emeğe olan talebinin hızla artması, daha önce bir işte az çok katılabilen kadına kapılarını açtı. Bu biçimiyle kadın, kamusal ve özel alanda emeğinin karşılığın alamadı. Öte yandan ucuz iş gücü yanında erkek cinselliğinin nesnesi, yani tüketim malı olarak da ön plana çıkarıldı. Fabrikalarda, evde oldukları gibi gövdeleriyle de bir tüketim malı durumuna dönüştürüldüler.

Kadın hareketleri haklı olarak işçi hareketi tarihinin ve siyasetin bir eleştirisi olarak ortaya çıkmışlardır.

Kadınların asıl amacı ve ısrarı, cinsiyetçiliğin eşitlik sorunu ve bunun tersi farklılıkta, başkalıkta ısrar etmektir. Siyasal araçlar genelde

devlete yönetilen taleplerdi. Daha öncesindeki toplumsal mücadeledeki yöntem, daha çok kadınlara ve erkeklere eşit muamele amaçlıyormuş gibi görünüyordu. Değişen toplum açığa çıkmadı. Araçlar değişti, kadın iş gücüne katıldı ancak devlet ve erkek tarafından derinden bir değişim yaşanmadı. Topraktaki işlenmemiş kaynak gibi ele alındı. Sadece yararlanma üzerinden bir yaklaşım geliştirildi. Yani değişmiş bir toplum değildi.

Cinsiyetlere eşit muamele yapılan bir toplum, değişmiş bir toplumdur. Fakat Amerika ve Fransa gibi özgürlüğü kendisinde simgeleştirmek isteyen toplumlar da kadına her türlü baskı ve pragmatist yaklaşım geliştirmekten uzak tutamadılar kendilerini, çünkü yaklaşım sınıfsaldı. Her kesim bir sınıf gibi ele alındı. Bu mücadeleler kendi zıddını tanımlamadığından kadın karşısında kendi zıddına benzemeye başladılar. Bu açıdan 8 Martları salt birkaç vurgu üzerinden ele almak çok dar bırakır.

Peki, bu direniş gününe sıradan bir direniş olarak mı bakacağız? Yoksa o günün ruhunu bu güne uyarlayarak mı geliştireceğiz? Ka-

dın mücadelesine büyük bir miras olarak geçen bu direnişi şimdi demokrat ve devrimci kadınlar olarak sahiplenmekle yükümlüyük.

Kürt kadınları olarak bu mücadeleye cevap olma uğraşındayız. Kadının özgürlük mücadelesinin evrensel olması bu anlama gelmektedir. Kürt özgürlük mücadelesi ile kadının tarihte yol aldığı düzeye bir düzey daha katarak sürdürmektedir. Kürt kadınları olarak dağlarda özgürlük mücadelesi vermek, toplumdaki kadının emeği üzerindeki sömürüye karşı en büyük karşı duruştur.

Belki Amerika'da kadınların toplu direnişine salt emek çelişkisi olarak yaklaşıldı. Ancak Kürt kadınları, onların anlatamadığı ve yapmak istediklerini bugün özgürlük dağlarında geliştirmektedirler. Yani 8 Mart direnişinin bugün de devamcısı olmaktadır. Gerek iş ve emek boyutuyla gerek sınıfsal, ulusal ve cinsiyet mücadelesinde bırakılan mücadeleye bağlı kalınmaktadır. Belki o günün koşullarında oldukça normal olan toplum ve sistem içerisinde kadın kaba emeğiyle katılımını sağladı. Ama bilinmelidir ki şimdi alternatif bir biçimde kendisinin ürettiğiyle ve yarattığıyla bir sistem kurmaya gidiyor kadın. Yani bir şey yapıyorsa tüm dünya kadınlarının geleceği için ve mücadelesini yükseltmek üzerinden yapılmaktadır.

Tüm bunlar değerlendirildiğinde kadınlar olarak bütün alanlarda 8 Martlara güçlü katılmak oldukça önemlidir. Dün Amerika'da bugün Kürdistan'da kadınlar kendi emeklerine sahip çıkarak tarihi yeniden yazıyorlar. Genç kadınların geçmişine sahip çıkarak alanlara özgürlük talepleriyle katılmaları gerekmektedir. Gerek serhildanlarla gerek özgürlük dağlarına çıkarak 8 Mart'ta somut pratiklerle anlama anlam katmak gerekiyor.

Mahabad Bayrağı Hangisi?

Söyleşi-Yorum

İbrahim GÜNEY

Kendisi aynı zamanda Mahabad Kürt Cumhuriyeti'nin kurucusu olan Qazi Muhammed'in ailesinden olan Hasan Qazi'nin Roj TV'de sunduğu 'Pevajo' programındaki Mahabad dosyası, tarihi önemde bilgiler içeriyor.

Özellikle son üç yıldır PKK yürüyüşlerinde 30 yıllık mücadele döneminde hiç rastlamadığımız bir bayrağa denk geliyoruz.

Üç şerit halindeki kırmızı, beyaz ve yeşil renklerin ortasında güneş figürünün bulunduğu bu bayrak, nasıl oldu da yurtseverlerin elinde, hem de "Kürdistan bayrağı" denilerek doluşmaya başladı?

Eğer gerçekten Kürdistan bayrağıysa PKK neden 30 yıl boyunca kongrelerinde, yürüyüşlerinde, platformlarında taşımadı? Aslında halen de taşıyor.

Ve net olarak belirtmek gerekir ki, PKK bu bayrağı Kürdistan bayrağı olarak kabul etmiyor. Fakat yürüyüşlerinde taşıyor.

Peki nereden çıktı bu bayrak?

Bu sorunun cevabı, KONGRA GEL'in kuruluş kongresinde... KADEK'in feshedilip KONGRA

Mahabad Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluşunu ilan eden savaşçıların ellerinde üstten alta doğru kırmızı beyaz ve yeşil bayrak bulunuyor. Bayrağın ortasında, güneş üzerinde kalem ve onları çevreleyen kırmızı kurdeleli sarı başak var.

GEL'in kurulduğu kongrede, divanda bu bayrağa yer verildikten sonra bayrak, Güneyli örgütlerin de propagandası ile birlikte **"Kürdistan bayrağı"** olarak kalakaldı.

PKK'lilere göre, zamanın yöneticilerinden olan ve ABD planı çerçevesinde gerillayı dağıtma ve militan kadro yapısını pasifize eden yaklaşımları nedeniyle PKK tarafından **"ihaneççi tasfiyecî çete"** olarak nitelendirilen Osman Öcalan ve Nizamettin Taş ekibi tarafından, öngörülen ama gerçekleştirilemeyen KNK-KADEK bileşimi tartışmalarında kongreye katılan PKK dışındaki şahsiyetlerden delegeleri memnun etmek amacıyla divana konuldu. PKK'nin diğer üyeleri, kongrenin resmi ortamından hareketle duruma itiraz etmeyince kongrede çekilen resimlerde, kamera görüntülerinde tartışmalı bayrak arşivlere girdi.

Ve böylece bayrak, kamuoyunun gündeminde bütün Kürtlerin üzerinde uzlaştığı bir Kürdistan bayrağı olarak yer aldı. PKK'nin öncü kadrolarından Mustafa Karasu, öyle çokça söylendiği gibi bahsedilen bayrağın kongrede Kürdistan bayrağı olarak kabul edildiğine dair bir kararın kongrede alınmadığını ifade etti.

Hatta Mustafa Karasu, yürüyüşlerin dışında bayrağın basın yayın organlarında da yaygınlaştığını görünce Serxwebûn gazetesinde **"Demokratik ulus bayrağını yükseltelim"** adıyla geniş bir makale yayınladı. Bayrakların tarihsel ve ulusal yerlerini açan makalesinde devamlı mevzu bahis bayrağın Güney'deki devletçi yapılanmayı temsil ettiğini, ama bir Kürdistan bayrağı olarak kabul edilemeyeceğini, kendilerinin de toplumsal bir sistem ol-

maktan hareketle bayraklarının yeşil zemin üzerinde ortadaki güneşin içerisinde kıvılcık yıldızın bulunduğu KKK bayrağını Kürdistan halkının bayrağı olarak kabul ettiğini yazdı.

İşin diğer bir yanı, geçtiğimiz aylarda YNK'li yetkililer de Kürdistan bayrağının bu olup olmadığı noktasında tartıştılar. Yani Güneyliler de bu konuda mutabık değil.

Qazi Muhammed ve Mele Mustafa Barzani

Mahabad bayrağı ve Mele Mustafa Barzani

Yaygın inanca göre bu bayrağın Kürdistan bayrağı olarak lanse edilmesinin gerekçesi, Mahabad Kürd Cumhuriyeti'nin bayrağı olması...

Ancak geçtiğimiz haftalarda Roj TV'de yayınlanan **'Pevajo'** programı, bu konudaki iddiaları çürütecek nitelikte belgeler sundu.

Ve bu programın sunucusu, Mahabad Cumhuriyeti'nin kurucusu Qazi Muhammed'in öz yeğeni Hasan Qazi... Kendisi Mahabad'ın kurulduğu yıl doğmuş.

Program sonrası görüştüğümüz Hasan Qazi ile televizyondaki odasında görüşüyoruz. Tıklım tıklım kitap ve belge dolu oda, hummalı çalışmalarını nedeniyle oldukça dağınık... Ama kendisi heyecanla raflardaki kitaplardan bilgisayarında ki arşivlere belgeleri aramaya koyu-

luyor. Bu kadar zahmete neden olduğum için biraz mahcubiyet hissi de yaşıyorum. Kendisi ise büyük bir sevinçle, tüm güler yüzlülüğüyle tarihi anlatmaya çalışıyor.

Ve Mahabad'ındır diye tabiri caizse bize Kürdistan bayrağı olarak yutturulmaya çalışılan bayrağın Mahabad bayrağıyla uzaktan yakından ilgisinin olmadığını söylüyor. Döner resimlerini de gösteriyor. Soruyorum:

- Peki o zaman bu bayrak neyin nesi?

- Bu bayrak, 1919'lu yıllarda İstanbul'da kurulan Kürt Teali Cemiyeti'nden gelme...

- Neden Mahabad'la ilişkilendiriliyor?

- Bilmiyorum. Kimi rivayete göre Qazi Muhammed'in eşi, Mele Mustafa Barzani'ye kendi elleriyle bu bayrağı ör-müş ve hatıra olarak ona he-

diye etmiş ve Mele Mustafa da bunu bayrak olarak kabul etmiş.

Söz Mele Mustafa'dan açılmışken şaşırtıcı bilgiler de ediniyoruz. Hasan Qazi, çokça bahsedildiği gibi Barzani'nin Mahabad Kürt devletinin genelkurmay başkanı olmadığını söylüyor.

- Mele Mustafa Barzani, askeri güçleriyle birlikte devlet ilanına yakın bir zaman kala Qazi Muhammed tarafından Mahabad'a davet edildi.

- Nasıl yani, Mele Mustafa peşmerge güçleriyle birlikte Mahabad için savaşmadı mı?

- Savaşta ama savaşın sonlarında geldi.

- Genelkurmay ya da Savunma bakanı kimdi o zaman?

- Qazi Muhammed ile birlikte asılan üç kişiden biri olan Seyfê Qazi'ydi.

Savunma Bakanı Seyfê Qazi ise Hasan Qazi'nin babasıdır.

H. Sheikh Aghaei / Iran

ANA UYGARLIĞIN ÇOCUKLARI

HALEPÇE

Demhat
FARAŞİN

Bu gün yine uzun uzun bir sessizliğe gömülmüş, acı hisleri sevincinden ağır gelen, yaşanan ihanetler artık kaldırma takati kalmamış bir coğrafya geçmişini dinler.

O an hayat damarları duracak gibi olur. Canlanmak istiyor ya da bir şeye dokunmak istercesine hareket etmek istiyor ama yalnızlık duygusu her tarafını sarmış. Sanki evren tüm ağırlığı üzerindeymiş gibi durur.

Hiçbir zaman bu kadar durgunlaşmamıştı.

Doğurgan ana, onu gören çocuklara ondan son bir umut vermesini bekliyordu. Çocukların gözlerinde parlayan umudu görünce kendisini biraz daha silkelemeye çalıştı. Ama nafile, kanatları kırılmış beyaz bir martı gibi anlamsız bakışlarıyla etrafı süzmekten başka anımsayacak bir şeyi kalmamıştı. Çünkü yaşam o an evrenin boşluğunda düşerek tozlaşmış bir yıldızdı.

Ağlıyordu, göz pınarları kurumuş ve içindeki ateşi söndüremiyordu. İçini yakan acıya artık dayanma gücü kalmamıştı. Bir yer-

leri tutmak istercesine kendisini savuruyordu.

Bilinçsizce anılarına uzandı, ilk doğuşun sancılarını bir kere daha hissetti. Ancak bu sancılar o an farklılığı fark etmiş olmalı ki yüzündeki gülme kasları hafif bir şekilde titredi. Çünkü doğuş sancıları, yeni bir yaşam umudunun en güçlü anıdır. İyilik ve kötülüğün, acı ile sevincin dengede olduğu anlardır. Ve gelişmenin diyalektiği yaratıyordu.

Ama hiçbir zaman acının evrenden de büyük olacağını tahmin etmemişti. Kafo ve Govend dağlarının kayalıkları çatlaklarında asminler gibi yaşam bulma umuduyla hayata her zaman göz kırpyordu. Ama bu sefer tutulacak bir yeri de yok-

tu, zaten tutunmak da istemiyordu. Hayat damarları Dicle ve Fırat yine akıyordu. Ama sanki bu akıntının artık ona hizmet etmediğini anlayınca Zap'ın hırçınlığını düşledi. Ama Zap o asiliğini içine gömerek vadilerden akarak gidiyordu. Avaşın ise maviliğin bir anlamı kalmadığını düşündü ve gözlerini yavaşça Zagros dağlarına kapattı. Sümbüle bu yıl kuş sürüleri uğramamıştı. Özgürlüğün ruhu olan zozanlar ise kimsenin uğramamasının telaşına kapılmıştı. Bunlar kötüye işaretli.

Kutsal Mezopotamya'yı yiyip bitiren kötü ruhların kol gezdiği anlardı. Ve uygar ana, 'beni benden çıkartan bu amansız ihanetleri anlamakta zorluk çekiyorum' dercesine Zi-

"16 Mart'tı..."

Yalnız Saddam ile göstermeye çalıştılar anlaşılır bir şey belli öyle olması, ancak tarih karşısında neyin savaşı olduğu herkes tarafından bilinmektedir.

Tarihler değişmekte, çağlar değişmekte ancak egemenlik yaklaşımı değişmemektedir."

lan vadisine eğildi. İnsanlığın beşiklik ettiği toprakların artık doğanın gelişim seyrine hizmet etmediğini Munzur'un göz pınarlarında görebiliyordu.

Koynunda beslediği çocukları nasırlı büyüttüğünü o nasırlı eller anlatıyordu. Yanında ne varsa paylaşıyordu. Ona atfedilen tanrıçılığı da çocuklarına armağan ediyordu.

Ama çocukları büyüdükçe hayat damarlarından koparcasına verilen nimetleri çarçur ediyordu. Anaya ihanet etmeyen çocuklar olsa da çok azınlıkta kalmışlardı.

Çoğu, ananın paylaştığı nimetleri suistimal ederek ananın ruhundan her gün daha çok uzaklaşıyorlardı. Hatta onlarla paylaştığı tanrıçılığı da tanrılaştırarak hızla köksüzleşiyorlardı. Bu gidişe karşı ağır başlı Ağrı dağı bile yerinde duramıyordu. İnsanlara isyan ederek kendisine ulaşmayacak bir şekilde kafasını buzul bir tabakayla kapatarak beyaz kar örtüsüyle bu çirkinliklerin bulaşmaması için özen gösteriyordu. Biliyordu ki **“unutmak ihanettir”** ama çocuklarını buna götüren güç nedir? Çünkü bu topraklarda bu tohumların ekildiğini hiç hatırlamıyordu. Onu anlam boşluğuna götüren bu amansız duygulardı. Bu derin suskunluğunu çözmeye çalışırken korktuğunun başına geleceğinin habercisiymiş gibi artık aynı beşikte büyüttüğü yavruları birbirlerine düşman olmuşlardı. Onlar köklerini koparmış birer canavara dönüşmüşlerdi. Kendisine yapılan bu ihanet kabullenilmese de artık bir gerçeğe dönüşmüştü.

Artık kutsal topraklara savaş tohumlarını ekmişlerdi. Mezopotamya kan ağlıyor, bıkmıştı dinzorların savaşından.

Son bir umut vardı, geri kalan yavrularını koruma güdüsü onu te-

tiklemişti. Dinzorların savaştığı ve kötülük tohumlarının hakim olduğu topraklarda çekilmeye yönelik son uyarılarını yapıyordu.

Onlar ilk hayat buldukları dağların yamaçlarına çekilmesini istiyordu. Geri kalan çocuklarını Zagros'a emanet ediyordu.

Asi dağlar bu rolünden dolayı kendisinden gurur duyuyordu. Bu sevinçle kanatlarını baharın gelişine daha erken açıyordu. Ve bütün hünerlerini göstererek kendisini unutmayanları bağrına basıyordu. Ama hiç ara vermeyen dinzorların savaşı Mezopotamya'nın soylu çocukları mahsur kalmışlardı. Ve özgürlük dağlarının sesini duymaya başlamışlardı. Bir fırsat bulup da ananın sesine ses olarak özgürlük dağlarını düşlerken karanlık erken basmıştı.

Ana tanrıçayı böyle zamansız içine alan karanlık onu derin bir sessizliğe gömüştü. Yüreği bir volkan gibi yanıp duruyordu. Her yere sızıyordu. Bunlar hepsi bu günün habercisiydi. Bugün şafağın ilk ışıkları, sanki güneş ülkesine telaşla bütün ışınlarını gönderiyordu. Aslında nedenini kendisi de bilmiyordu. Belki de kötü işaretler içine doğmuştu. Ama birkaç saat içinde güneşin telaşı, gidişatın önünü kapatmamış ve güneş ülkesi karanlık bir ülkeye dönüşmüştü. Herkes bereket tanrıçasının yağmurunu bekliyordu. O da artık yoktu. İçi boş kara bulutlar ürkütüyordu. Ardından bir sis çöküyordu, beklenmeyen bir anormallik vardı, kış havasına da benzemiyordu. Çünkü her kıştan sonra bahar geliyor umudu var insanlarda. Ama umutsuzluk o kadar büyüktü ki evrenin boşluğuna sığmayacak kadar büyüktü.

Baharın müjdeleyicisi olan 21 Mart'a beş gün kalmıştı.

O gün her şey anlamsızdı. Çünkü Halepçe, dinzorların, egemenlerin hedef tahtası olmuştu. Halepçe katliamlardan geçiyordu.

Kürt halkı ana uygarlığın en sadık çocuklarıydı ama en çok katliamlardan geçenler de onlar olmuşlardı.

Bu gün yeniden bir daha Halepçeler yaratılmak istenmektedir. Amerika'nın ve diğer egemenlerin insanlıktan nasibini almadan böyle katliamlara girmeleri bir daha gündemdedir. Politikalara maruz kalan halkımız, çocuklarımız, böylesi katliamlarla büyüdüler. Tüm insanlığın gözleri önünde ikinci bir Hiroşima yaşandı ancak Kürt kalcının talihsizliğidir ki gündeme bile alınmadı. Her şey bir yaman çelişki gibi ele alındı ama değil.

Tarihten ve insanlıktan Kürtler şahsında bir intikam alınıyordu.

16 Mart'tı...

Yalnız Saddam ile göstermeye çalıştılar anlaşılır bir şey belli öyle olması, ancak tarih karşısında neyin savaşı olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Tarihler değişmekte, çağlar değişmekte ancak egemenlik yaklaşımı değişmemektedir. Bu gün de yeni katliamlarla yüz yüze kaldığımızı unutmamamız gerekmektedir. Yeni Halepçeler katliama gebe görünmektedir. Ne acılar yaşadı bu coğrafya ne çocuk ve kadın katliamlarıyla yüz yüze geldi. Acıları inancındandır, acıları geçmiş yaratıcısı olmasındandır. Şunu net kavratmak gerekmektedir özgürlüğü içselleştirmiş hiçbir halk katliamlarla tövbeye getirilemez, bu hele Mezopotamya halkıysa... Geçmiş özgürlük ile geçirmiş ve geleceğini de insanlık için garantilemek istiyorsa asla taviz vermeyecektir. Çirkin politikalarla, katliamlarla aracı olanlar bu gün kendileri de aynı güçler tarafından idama gittiler, katliama uğramaktadırlar.

Onurlu Kürt 'Bölücü' Kürt'tür

Xemgîn ÇAVŞİN

"Türklerden ayrılma iradesi ve gücü olmayan bir Kürt'ün eşit ve özgür temellerde birlikte olabileceğini sanması, kendini ve karşısındakini aldatmadır. Çünkü özgürlük de, eşitlik de karşılıklı farklı tercihlerin olasılık olduğu durumlarda geçerlidir. Birbirine mahkum olan iki öznenin birliğinde zaten kendiliğinden özgürlük bitmiştir."

Lafı dolandırmayalım; Kürtler birliğini yanı sıra kopuş gücü ve iradesini ortaya koymadığı müddetçe gerçek bir barış ve demokrasi inşa edemezler.

Yıllardır barış ve demokrasiye dönük çok güçlü bir mücadele stratejisi ile hareket edildi. Bu mücadele kendini korumaya dayalı meşru savunma savaşı boyutunda yürütüldüğü zamanlar herkes ortada ciddi bir sorun olduğunu ve bunun çözümü için ne yapılması gerektiğine dönük ciddi ciddi tartıştı. Ama ne zamanki mücadelenin yol, yöntem ve araçları yumuşadı, gevşedi ve demokratikleşti, sorun yokmuş gibi davranıldı. Bunun en çarpıcı örneği, takkiyeciler Erdoğan'ın "**Kürtlerin hak so-**

runu yok" dediği ortamın ateşkes ortamı olması ile izah edilebilir.

Kürt varsa sorun olarak ve sorunu ile birlikte vardır. Yüzyıldır kimliği inkar edilmiş, defalarca soykırımlara tabi tutulmuş bir halkın sadece varlığı bile elbette ciddi bir sorundur.

İnkâr ve imha siyasetinin hakim olduğu bir atmosferde Kürt'ün "**ben varım**" demesi, egemenler açısından ciddi bir sorundur.

Çözümü de basittir: *İnkâr ediyorsan ve o ısrarla "ben varım" diyorsa, imha edeceksin!*

Bunun karşısındaki duruş da bir o kadar sade ve nettir:

Seni inkâr eden ve imha etmek için elinden geleni yapan güçlere karşı yapabileceğin tek şey, varlığın-

da diretmek ve soykırıma varan imha tehditleri karşısında kendini savunma mekanizmalarını yaratmaktır.

Bunun dışındaki yöntem ve araçlar sorunun ortaya konulması ve çözülmesinde hızlandırıcı ya da yavaşlatıcı bir rol oynasa da belirleyici olmaz. Koyu inkara karşı gür ve keskin bir sesle "**ben varım**" deme dışındaki duyuramazsın sesini. İsrarlı imha karşısında büyük bir direniş iradesi ve güçlü savunma örgütlerine sahip olmadan kendini koruyamazsın.

Mevcut durumda Kürdistan'ın işgal, sömürge ve soykırım esaslarına dayanan statüsünde hiçbir değişiklik yoktur. Esnemeler, yumuşamalar, kırılmalar dönemsel ve çoğunlukla aldatıcıdır.

Keskin ve net olarak kendini dayatan ise inkâr ve imhadır. Bütün karşı çıkışlara rağmen bu statü ve dayatmanın aşılama- mış olması gevşemenin değil, daha güçlü ve örgütlü direniş için sıkı bir direniş tavrı almayı gerektirmektedir.

Kaldı ki, ayrılma gücü ve kopuş iradesi olmayan bir öznenin ilişkisinde de eşitlik ve özgürlük, aldatmacadan başka bir şey değildir. Türklerden ayrılma iradesi ve gücü olmayan bir Kürt'ün eşit ve özgür temellerde birlikte olabileceğini sanması, kendini ve karşısındakini

aldatmadır. Çünkü özgürlük de, eşitlik de karşılıklı farklı tercihlerin olası olduğu durumlarda geçerlidir. Bir birine mahkum olan iki öznenin birliğinde zaten kendiliğinden özgürlük bitmiştir. Kendini başkasına binbir bağla bağımlı gören ve karşısındaki de sürekli **“bak ayrılır giderim”** demek olsa olsa büyük bir ciddiyetsizlik olur. Zaten bundandır ki kopuş iradesi gösteremeyen reformist, iradesiz-örgütsüz ve güçsüz Kürtler, karşıtları tarafından hiç ciddiye alınmadı. Sadece devlet değil, Kürtler de ciddiye almadı.

PKK “bölücü” olabileceği için ciddiye alınmıştır

PKK eğer ciddiye alınmışsa, bağımsız varolabilme iradesini ve gücünü gösterebildiği için ciddiye alınmıştır. PKK'nin ciddiyeti özünde gerçek anlamda **“bölücü”** olabileceği içindir. Burada sorunu, PKK'nin bölücülüğü bir tercih olarak ele alıp almadığı noktasında değil, bunu yapabileme gücü var mı yok mu noktasında tartışmak gerekir.

Bölme gücü olmayan gerçek bölücüler, Türkiye de çok iyi tanınmalarına rağmen parti kurabilmekte, hatta bakan bile olabilmektedir. Ancak en çok bölünmeye karşı olduğunu söylemesine karşın bölme gücü olan PKK, gerçekten ciddiye alınmaktadır. Bu ciddiye alınma hem devlet için hem de Kürtler için gerçek anlamda bir ciddiyettir.

PKK, Kürt sorununu bu noktada tartışabilme gücünü gösterebildiği için, Kürtlerin varlığından söz etmesi, onun temsilcisi olarak ortaya çıkmaya çalışması ciddi bir sorun olarak ele alınmaktadır. Yoksa gerçekten bir onursuzluk dayatması olarak, ancak çok çıplak bir biçimde Erdoğan'ın ifadesi gibi, başbakanın evine kapatılmış bir karı konumunu kabul et-

miş olan bir Kürt olarak **“ben varım”** demenin hiçbir sakıncası yoktur devlet nazarında.

Bütün bunları bir araya getirdiğimizde Kürtler açısından sorun, tarihsel arka plandaki bütün karmaşıklıklara rağmen nettir: Ya **“karı”** olarak sorunsuz bir evlilikle birlik devam edecektir ya da tek taraflı **“karı”** dayatmalarına karşı kopuş iradesini ortaya koyan eşit ve özgür birlik dayatılacaktır.

Karılık gibi onursuz bir statü kadim bir halkın tercihi olamaz

Elbette karılık gibi onursuzlaştırıcı bir statü bu toprakların en kadim halkı için tercih olamaz. Tercih, eşit ve özgür birlikten yanadır. Ancak bu da tek taraflı olmaz. Karşı taraf, Kürt'ü **“sırtından sopayı, karnından sıpa-yı eksik etmediği”** bir karı statüsünde tutarak kendini onurlandırabileceğini sanıyorsa, Kürt hem kendisinin hem de karşısındakinin onuru için ayrılığı dayatmalıdır. Zira köleleştirilmenin de ötesinde karılık gibi onursuz bir statüde yaşamayı kabul eden birileriyle birlikte yaşamak da özünde onursuzluktur.

Onur, kendi öz kimlik değerleri ile yaşama iradesini gösterebilmektir. Kürtlerin en kutsal değerleri bugün büyük bir tehdit altındadır. Hatta diyebiliriz ki gün be gün can ve kan pahasına büyük emekler ve fedakarlıklarla yaratılmış değerler tahrip edilmektedir.

Önder Apo, toplumları bir arada tutan değerlerin kutsanıp sembolleştirilerek ad haline getirildiğini ve bu biçimde toplum olma iradesi ve bilincinin yaratıldığına dikkat çekmektedir. Bu değerlerini koruma iradesi ve gücü olmayan toplumların yaşama şansı yoktur.

Kürtlerin adı ve kimliği olan temel değerler özgürlük mücadelesinin

emek timsali kahramanlarında ve önderliklerinde ifadesini bulmaktadır. Bunlar özgürlük şehitleri, özgürlük mücadelesinin Önderi ve özgürlük kavgasının neferleridir.

Mücadele değerlerimize küfür, Türkiye’de yaşamının ölçütü yapılmak isteniyor

Bugün Türkiye’de neredeyse Önder Apo’ya küfür etmeden, şehitlerimiz rencide edilmeden ve özgürlük kavgasındaki gerillamız **“terörist”** ilan edilmeden konuşmak, Türk devletine küfür etmek gibi algılanıyor. Algılanmakla yetinilmiyor, bütün yayın organlarından, resmi ağızlardan küfür bir irin seli gibi üzerimize akıyor. **Toplum öyle bir noktaya getirilmek isteniyor ki; Kürt’e, Önderine ve öncüsüne küfür etmenin, Türkiye’de yaşamının şartı-yasası olarak meşurlaştırılmasına herkesin katılması bekleniliyor.**

Artık Önder Apo’ya küfür etmek, Kürt’ü aşağılamak ve gerillayı katletmek doğal karşılanır oldu. Demokrasî, barış, özgürlük gibi her birisi kıyamet gibi kavga gerektiren değerleri *‘savunuyorum’* adı altında bütün bu küfürlere sessiz kalmak dışında sanki bir yol yokmuş gibi bir hava yaratılmak isteniyor.

Peki bu kadar küfrü ve hakareti kabul etmiş ya da buna sessiz kalmış bir Kürt gerçekten özgür olabilir mi, barış yaratabilir mi, demokrasiyi inşa edebilir mi?

Kuşkusuz ki hayır!

Bin defa hayır!

Milyon defa hayır!

Sonsuz hayır!

Zaten horlanmayı, aşağılanmayı, onursuzlaşmayı kabul eden **“Kuyruklu Kürt, Kıro Kürt”** hiçbir zaman sorun olmamıştı ki... Bu Kürt’ün ne demokrasiyi ne özgürlüğü isteme ve

savaşma gücü olmadığı için barış sorunu da olmamıştır. Ve bundandır bu Kürt **“bölücü”** olarak algılanmamıştır. Bu Kürt tamamen **“birlik”** olan Kürt'tü! Hatta o kadar 'birlik'ti ki bu "birlik" içinde eriyip gitmişti. Kürt'ün içinde eridiği, yok olduğu bir **“birlik”** tam da devletin istediği bir 'birlik'ti. Ama bu "birlik" onur sahibi Kürt için kıyamet nedeniydi. Ve kıyamet de bundan koşturdu.

Yaşar Kemal yaşadığı çağın acılarını derinden hissedip dile getirebildiği için büyük bir aydındır ve bu acıları bizzat yaşadığı için tavşan ürkekliğinde taşıdı kimliğini. Ancak 80 yaşından sonra **“ben bir Kürt yazarıyım”** diyebilirdi. Tam da bunu dediği noktada büyük bir söz söyledi:

- Bir halkın onuru ile bu kadar oynamamalıdır!

Bugün yaşananları çok iyi görmüştür. Yüreğin dili olmuştur.

Kürt'e büyük bedellerle elde ettiği onurunu terk etmesi çağırısı yapılmaktadır. Bunu kabul etmediği takdirde soykırıma tabi tutulacağı tehditleri savrulmaktadır. Hrant Dink'in

katledilmesinden ders çıkarılması istenmektedir Kürt'ten.

80 yıl kimliğini yüreğine saplama-yı ve saklamayı içine sindiren Yaşar Kemal, tam da Hrant Dink'in kanının aktığı kaldırımında **“gelin beni de vurun”** dedi.

Bu, onursuzluğa **“hayır”**ın en güzel çıktığıdır. Yüreğimizin en derin köşelerini bilir Yaşar Kemal. Van'dan göçettirilmiş, Ermeni ve Êzîdî soykırımını bizzat yaşamış biridir. Çukurova'da Türkleştirilmiş ve Türkçe'yi onurlandıracak kadar büyümüş olmasına rağmen sonunda kimliksizliği onursuzluk sayarak haykırmış bir Yaşar Kemal dururken karşımızda; biz esamesi okunmayanlar, kaybedeceği hiçbir şeyi olmayanlar nasıl kabul edebilir ki onursuzluğu. Sesimiz en derininde yankısını bulmuştur.

Onursuzluk demokrasine hayır!

Hrant Dink olayı, onurlu insanı en azılı düşmanlarının bile omuzlarına alabileceğini göstermiştir. Kimliğini ve değerlerini sahiplenmek,

sonunda ölüm bile olsa yüceltip yataşır insanı.

Onursuzluk ise ancak dipsiz bir kuyuda sonsuz bir yok oluş olabilir. Kürtler onursuzluğu kabul etmemiştir. Etmeyecektir.

Demokarsi de, barış da, birlik de, özgürlük de ancak onurlu olunduğunda elde edilebilir. İçinde onurun olmadığı demokrasi de, barış da, birlik de, özgürlük de büyük bir yalandır. Bugün bizim için onur ise, bu değerlerin yaratıcılarına ölümüne sahip çıkmaktır.

Önder Apo'ya, onun yarattığı halka ve militanlarına küfür etme dışında hiçbir hakkın olmadığı demokrasi, Kürtler için ancak onursuzluk demokrasisidir. Teslimiyet dışında hiçbir seçeneğin bırakılmadığı **“birlik”**, ancak kölelik, karılık birliğidir. Ve özgürlüğü yaratılanın lanetlendiği bir toprak, sonsuzca köle ve onursuzca yaşama-yı mahkum edilmiş bir **“vatan”**dır.

Böyle bir **“birlik”** içinde, böyle bir **“demokrasi”** ortamında ve böyle bir **“barış”** dünyasında yaşamak-tansa bin sefer **“bölücü”** olmak, bin sefer **“terörist”** olmak, bin sefer böyle bir kocanın **“lanetli”**si olmak tercih edilmelidir, edilmiştir.

Önder Apo'ya küfür etmeyi, bırakım sindirmeyi, buna karşı kıyamet koparmamayı onursuzluk saymayan Kürt, ne demokrat olabilir, ne özgürlüğü getirebilir, ne de barışı sağlayabilir.

Ve Türkler onuru için ölümü göze alan Kürdü, baştaçı etmedikçe onur sahibi olamaz. Türk gerçek birliği, nasıl **“ben de Hrant Dink'im, ben de Ermeniyim”** diyerek sağlayabileceğini görmüşse; her Türk birer KÜRT, birer APO ve birer GERİLLA olmadan Kürtlerle de birlik olamayacağını bilmelidir.

Bu bilince ulaşmayan her Türk bölücü, her Kürt ise onursuzdur.

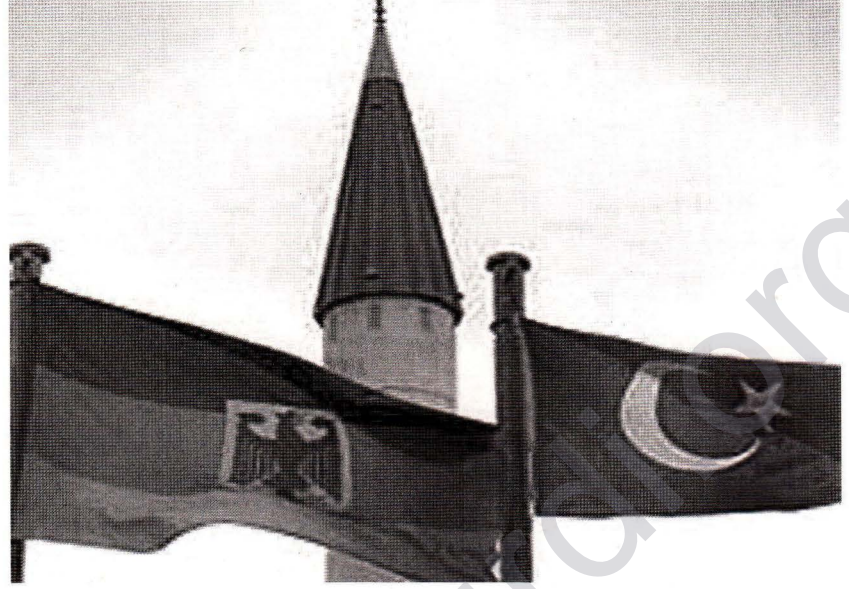
Ayın Fotoğrafi:

Yer: PARİS

Çocuk, devlet ve
polis korkusu

Demhat
FARAŞİN

Almanya'nın Düşmanlığına Dikkat!

"Her alanda gelişebilecek faşist saldırılara karşı onurlu bir duruşla direnişi yükseltme zamanıdır. Bunun karşısında duracak temel güç, devrimci gençliktir. Özgürlük dağlarına daha ulaşmamışsak, ulaşma çabasına girmeliyiz. Geç olmadan halkımızın savunma birliklerini kurmalıyız. Yoksa sersem Türk milliyetçiliğinden ve bunun esin kaynağı olan Avrupa faşizminden halkımızı savunamayız."

Avrupa Bakanlar Komitesi Sekreteryası'nın Rêber Apo'nun "yeniden yargılama olsa dahi sonuç değişmeyecek, aynı cezayı alacak" şeklindeki tasfiye taslağı, bir kere daha Avrupa'nın ikiyüzlülüğünü ortaya koymaktadır.

Aslında Avrupa'nın bu çirkin politikasını az çok okuyan için çok da şaşırtıcı değildir. Almanya'nın Avrupa dönemin başkanı olduğu bir süreçte Kürtlerin özgürlük mücadelesine bir kere daha düşmanlığını ortaya koyması, değer-

lendirmeden geçebileceğimiz bir durum değildir. Almanya'nın bu yaklaşımının tabii ki tarihsel ve güncel emperyalist çıkarlarla bağlantısı vardır.

Milliyetçilięi Fransa, faşizmi Almanya geliştirdi

Avrupa'nın en güçlü kurucu üyesi olan Almanya, AB'nin politikalarını belirleyen etkili ülkedir. Milliyetçilięi geliştiren Fransa devrimiyken, Almanya bunu emperyalist çıkarlarıyla bütünleştirerek

Hitler faşizmini geliştirdi. Pazar ağını geliştirmek için halkların başına bela ettirilen milliyetçilik, halen Ortadoğu'da insanlık açısından büyük tehlikeler barındırmaktadır.

Osmanlı imparatorluğu ile Almanya ilişkilerinde halkların özgürlük mücadelesine karşı nasıl işbirliği yapıldığı bilinmektedir.

Özelikle Kürt isyanlarını bastırmak için kirli ittifaklar geliştirmişlerdir. O tarihte Kürt isyanları ve mücadelesi, Osmanlı devletini bunalıma sok-

muştur. Buna karşı Almanya'dan "ithal" edilen generaller vardır. Almanlar da Osmanlı'yı hem Ruslara karşı savaştırmak hem de içten içe Türk milliyetçiliğini geliştirerek Osmanlı'yı yıkmayı amaçlamaktadır.

Bu politikalarını hayata geçirmek için diğer halklara karşı düşmanlık geliştirir, para karşılığında Alman generallere Osmanlı üniforması giydirerek paşa rütbesi ile ordu komutanlığına getirmişlerdir. Yerli komutanların kafasına Türk milliyetçiliğini sokarak Kürtleri kıra kıra bitirme stratejisinin ilk mimarı, **Alman General Moltke**'dir.

Bu general şahsında Alman faşizminin Kürt düşmanlığını görebiliriz. Moltke, daha sonra yazdığı anılarında ihtiyar, kadın, çocuklara karşı kazandığı 'zafeleri', Kürtleri nasıl hayvan yerine koyduklarını kendi kalemi ile yazar. Buna benzer birçok generaller olmuştur.

Türk milliyetçiliğini Alman emperyalizmi kısırtıyor

Osmanlı'dan sonra Almanya, bu kirli ilişkilerini İttihatçılarla devam ettirmiştir.

MİT'in ilk eğitim aldığı yer Almanya'dır. Türk oligarşik devletinin askeri lojistik ihtiyacını halen Almanya devleti sağlamaktadır. Kürt özgürlük hareketine karşı kullanılan tanklar, Alman tanklarıdır. Yine Avrupa'da Kürt halkının özgürlük iradesi olan PKK'yi

terör listesine alan da Almanya devletidir.

Alman faşizmi, emperyalist emellerine ulaşmak için Türk milliyetçiliğini kısırtarak Türkiye'de yaşayan halklara büyük acılar yaşatmaktadır. Dolayısıyla Kürt halkının özgürlüğüne ulaşmasına en büyük engel, Türk milliyetçiliğini destekleyen ve cesaretlendiren Almanya'nın çirkin politikası ve oyunlarıdır.

Helmuth von Moltke

Türkiye'de yaşanan milliyetçi atmosferin temel esin kaynağı Alman faşizmidir. Barış ve demokrasi mücadelesi veren Hrant Dink

gibi aydınların katli, bu zihniyet tarafından gerçekleştirilmiştir. Almanya bu politikasını Avrupa'nın liberal demokrasi yüzüyle gizlemeye çalışmaktadır. Almanya devleti son günlerde yine Kürt halkına amansız saldırıyor. Diğer ülkelerde de şu an bu kirli siyaset hayata geçiriliyor.

Fransa'da başlatılan baskınlar ve daha sonra Belçika'ya sıçrayan saldırılar, şüphesiz Alman politikasıdır. Türk milliyetçiliğinin hareketlendiği bir döneme denk gelen baskınlar yapılması, bu belirtilerimizi doğrulamaktadır. Avrupa'da gelişmesi dikkat çekicidir.

Almanya, Osmanlı döneminden beri nasıl Kürt düşmanlığını yaparak Türk şovenizmini körüklemişse ve kendi düşüncelerini İt-

tihatçılıkla hayata geçirmeye çalışmışsa, bugün de Avrupa'daki Kürt özgürlük mücadelesi veren kurum ve kuruluşlarına baskın yaptırarak, neo-ittihatçılarla ittifak geliştirerek düşmanlığını derinleştirme çabasındadır.

Faşizme karşı halkımızı savunabilmeliyiz

Türkiye bu siyasetle ne Kürt sorununu çözer ne de Alman emperyalizminden kurtulur. Eğer Türk devleti bu politikalara gelirse, ki öyle görünüyor, bu, aslında Kürt tarafı olarak istemediğimiz bir çatışma sürecidir. Ancak buna da hazır olduğumuzu belirtmek istiyoruz. Çünkü Kürt halkının uğruna seve seve kendini feda edeceği değerleri var. Zaten ege-menler her zaman bu halkın kur-sağındaki lokmayı almışlar. Ancak kendi emeğiyle ilmik ilmik yarattığı değerleri alamayacaktır.

Dolayısıyla her koşulda mücadele etmeye kendimizi adanmışızdır. Kürt halkının özgürlüğüyle özdeşleşen özgürlük dağlarımızda mevzilenecek her alanda gelişebilecek faşist saldırılara karşı halkımızın öz savunma birliklerini oluşturarak, onurlu bir duruşla halkımızın direniş geleneğini yükseltme zamanıdır.

Bunun karşısında duracak temel güç, devrimci gençliktir. Özgürlük dağlarına daha ulaşmamışsak, ulaşma çabasına girmeliyiz. Geç olmadan halkımızın savunma birliklerini kurmalıyız. Yoksa sersemleşen Türk milliyetçiliğinden ve bunun esin kaynağı olan Avrupa faşizminden halkımızı savunamayız.

Ciwanaliz

Ciwan AZAD

Gençlik ve Öz Savunma

“Gençlik salt gerillaya katılmı gündemine almakla üzerine düşeni yapmış olmayacaktır. Gençlik öz savunma örgütlülüğünü geliştirerek aktif konuma geçmelidir. Savunma görevini salt gerillanın yapmasını bekleyemeyiz. Örneğin herhangi bir şehirde ya da mahallede yaşanan bir soruna gerillanın gelip cevap vermesini beklemek, gafletten başka bir şey değildir.”

Demokratik sosyalizmin zor anlayışı olarak meşru savunma stratejisi, 21. yüzyılda ezilenlerin mücadele ve kendini savunma örgütlenmesi olarak her geçen gün daha da önem kazanmaktadır. Bu gerçekliğin Ortadoğu somutunda kendini daha yakıcı hissettirmesi, birey ve toplumun oligarşik devlet iktidarı karşısında tamamen savunmasız bırakılmasından dolayıdır. İktidarı bir noktadan sonra sınırlandır-

ması gereken hak-hukuk dahi iktidarın işine ve hesabına geldiği kadar uygulanmaktadır.

Kürtlerin hakları hep çıkarlar kurbanı oldu

Ekonomiden güvenliğe kadar tüm toplumsal mekanizmaların sevk ve idaresini tekelinde tutan devlet sistemleri, toplumsal muhalefetin demokratik yollardan hak talebini de kendisi açısından zorlayıcı olduğu noktada ya

çeşitli baskı araçlarıyla bastırmakta ya da elindeki medya-iletişim gücüyle manipüle etmekte, sansürlemektedir.

Konu Kürt sorunu ve özgürlük hareketi olunca bu yöntemler adeta ege-men devletlerin ortak konsepti şeklinde işletiliyor. Demokratik muhalefete duyarlı olmak bir yana, statükosunu zorlayan her girişime, tutuklama, soruşturma, yargısız infazla cevap veren Türk, Suriye, İran devletlerinin yanı sıra ABD de PKK'nin özgürlük mücadelesinde dile gelen Kürt halkının demokratik talep ve duruşuna kendi işine geldiği, kendi siyaseti açısından engel teşkil etmediği kadar tahammül edebiliyor.

Bir taraftan uzun bir süredir Güneyli Kürtlerin hamiliğine soyunan ABD, diğer yandan Türkiye'yi kendi çıkarlarına daha aktif hizmet eder hale getirmek için 15 Şubat komplosundan beri Türk devleti ile özgürlük hareketi üzerine yoğun pazarlıklar yapmaktadır. Bu pazarlıkların ne kadar sonuç alacağı bir tarafa, dünya ve Ortadoğu gerçekliğini doğru okuyan herkes bilir ki Kürt halkı açısından bu kaosu sürecekte özgürlük seçeneğinin zaferi ile çıkış, ancak öz güce ve öz iradeye dayalı bir mücadele ile mümkündür.

Hiç şüphesiz öz güce dayalı bir mücadele, çok yönlü örgütlü olmayı, ya-

şanma ihtimali olan her gelişmeye hazırlıklı olmayı gerektirir. Tek düzeliğten çok çelişki-ilişki diyalektiğinden güç dengelerinin durum ve duruşlarına göre şekillenen Ortadoğu siyasetinin başarı için istediği budur.

Çeşitli çevrelerden gelen yoğun talepler üzerine özgürlük hareketinin ilan ettiği ve hala devam etmekte olan ateşkes sürecinde yaşanan gelişmelerin işaret ettiği gerçeklik de budur.

Son ateşkes süreci ile birlikte yetersiz de olsa demokratik çözüm seçeneğinden yana olan çevrelerden demokratik çözüm yönünde sesler yükselirken, diğer taraftan Türk ordusu kış şartlarına rağmen askeri operasyonlara ara vermeden devam etmektedir. Bu durum demokrasi yanlısı güçlerin tutumuna karşı ordunun ve devlet içerisindeki neo-ittihatçıların tutumudur.

Bu tutumlardan hangisinin belirleyici olacağını hiç şüphesiz demokrasi yanlısı güçlerin mücadelesi belirleyecektir. Ancak Türkiye'nin yakın tarihinin iyi incelenmesi, bu konuda öğretici sonuçlar verecektir.

Türkiye'nin yakın tarihi, esasen tabandan gelişen halk muhalefetine karşı darbeler tarihidir.

En son cumhuriyetin tüm demokratik kazanımlarını güdükleştiren 12 Eylül askeri darbesi de sol demokratik halk muhalefetine zafere ulaşmaya en yakın olduğu dönemde gerçekleşmiştir.

Bu gün koşullar ve güç dengeleri farklı olsa da iktidarlarını kaybetmek istemeyenlerin farklı tertipler peşinde koşacağını görmek zor değil.

Ordu ve hükümetin Kerkük konusunda içerisine girdiği tutum ve çabalar, ateşkes ve kamuoyundan gelen çağrılara rağmen imha amaçlı askeri operasyonların kış koşullarında devam ettirilmesi ve en son Türkiye'nin aydınların düzenlediği "Türkiye

Barışını Arıyor" konferansında yer alan Ermeni aydın Hrant Dink'in katledilmesi, savaş yanlısı güçlerin tutumunu açıkça ortaya koymaktadır.

Kürt halkı ve gençliği olarak demokratik çözüm seçeneğini sonuna kadar esas almanın yanı sıra bu belirttiğimiz gelişmelerin de gösterdiği gibi her türlü aksi yönde gelişmeler de hazırlıklı olmak zorundayız.

Meşru savunma örgütlenmesini bu çerçevede ele almak yerinde olacaktır. 15 Şubat komplosunun 9. yılına girerken Önderliğe vermemiz gereken "yetersiz yoldaşlık" özleştirimizi de yeni gafletlere düşmeden her yönlü hazırlıklı olarak verebiliriz.

Temel görev, gerillayı büyütmek

Halkımız üzerindeki inkar-imha tehdidinin ortadan kalkmadığı, demokratik siyasal mücadele yollarını oligarşik sistemin ipoteği altında olduğu böylesi bir ortamda meşru savunma gücümüzü ve örgütlülüğümüzü büyütme kaçınılmaz görevimizdir.

Gençlik olarak halkın ve mücadelenin bizden istediği de budur. Nasıl ki dünyanın her yerinde gençlik, dinamizmi ve özverisiyle toplumsal mücadelelerin temel ilerletici gücü oluyorsa, bizim mücadelemizde de demokratik kazanımların ve zaferin teminatı olan meşru savunma gücümüz HPG'yi büyütme ve geliştirme, gençlik hareketinin temel çalışmalarından olmalıdır.

Böylesi bir çalışmanın bir yönü hiç şüphesiz savunma gücümüz olan gerilla ordusunun nicel geniş-

lemesi olurken, diğer ve temel bir yönü de demokratik komünalist toplumsallaşmanın çekirdeği olan gerillaya daha çok insanın katılımı üzerinden özgür toplumsallaşma çalışmalarını adım adım örmektir.

Kaldı ki gerilla gücümüzün kendisi, nicelik ve nitelik olarak en gelişkin gençlik hareketidir.

Bu yönüyle kitle zemininde çalışma yürüten gençlik hareketimiz,

yurtsever gençliği gerilla gücü ile buluşturduğu oranda başarılı olacaktır. Bu gerçekliğin hakkını vermeden ne güncel görevlerimizi yerine getirebiliriz ne de gerçek anlamda PKK çizgisinde bütünlüklü bir duruş açığa çıkarabiliriz.

Gençlik olarak gerillayı temel gündem ve çalışmalarımızdan biri olarak ele almak durumundayız. Gençlik tabanından kadrolarına kadar gerillayı doğru tartışmak, anlatmak ve gençlik hareketinin pratik öncü gücü olarak sahiplenmek gerekir. Yani özgür birey ve toplum yaratma çalışmasını, geniş gençlik kitlelerini sistemden koparıp özgürlük alanı dağlarımızla buluşturduğumuz oranda başarılı olacaktır.

2005 yılındaki canlı kalkan eylemiyle bu konuda bir perspektif yakalandı, pratik bir hat oluşturuldu. Demokratik taleplerine devlet cephesinden yanıt bulamayan gençlik,

akın akın gerilla saflarına katıldı. Gençlik hareketi bunu bir doğrultu olarak kabul edip bu pratiğin yaratığı deneyim üzerinden yeni atılımlar yapmada kararlı olursa daha büyük sonuçlar almanın zemin ve koşulları mevcuttur.

Öz savunma, özünde yaşama bağlılık duruşudur

Ancak gençlik salt gerillaya katılımı gündemine almakla üzerine düşeni yapmış olmayacaktır. Nasıl ki gerilla kendini bir gençlik hareketi olarak tanımlıyorsa, gençlik de bir yönüyle kendini bir gerilla hareketi olarak ele almak durumundadır. Bu, somut olarak gençliğin örgütlü olduğu her yerde kendi öz savunma örgütlülüğünü geliştirerek meşru savunma stratejisi içerisinde aktif konum almasına tekbül eder.

Önderliğin devlet dışı toplulukların güvenlik anlayışı olarak ortaya koyduğu öz savunma örgütlenmesi, başından beri gençliğin öncülüğünü yapması gereken bir çalışma olması gerekirken, şimdiki kadar bu konuda yetersiz bir duruşun olduğunu söylemek mümkündür.

Öz savunma, özünde yaşama bağlılık duruşudur. Her gelişkin canlı organizmada gözlemlenen, kendisini koruma ve varlığını devam ettirme refleksidir.

Özcesi, iktidar odaklı şiddet anlayışının aksine fiziki, kültürel varlığına herhangi bir tehdidin yöneldiği durumlarda bu tehdidi bertaraf etmeye dönük örgütlülüğü "**öz savunma**" olarak tanımlayabiliriz.

Diğer canlılardan farklı olarak insan varlığını salt fiziki boyutuyla açıklayamayız. Fiziki-biyolojik varlığın yanı sıra farklı yaşam gerekçeleri de vardır. Bunlar dil, kültür, yaşadığı doğa ve soy bağları gibi

toplumsal manevi değerlerdir. Bundan dolayı insanın kendini savunma sınırları ve alanları daha geniş ve çok yönlüdür.

Örneğin bir hayvanın kendini savunma gerekçesi fiziki varlığı olurken, insan toplumları açısından bu durum ilk toplumsallaşmadan itibaren o dönemki toplumun değer yarıları çerçevesinde farklılıklar göstermiştir.

Temel demokratik insani talepler ekseninde şekillenen özgürlük hareketi de özünde Kürt halkının öz savunma mücadelesidir. Savaşın tekniğe dayalı olarak yürütüldüğü günümüz koşullarında ezilen halkların öz savunma mekanizmaları bu teknik karşısında daha yaygın örgütlenerek cevap olabilecektir.

Meşru savunma salt dağlarda gerillanın işi değildir

Önderlik "**en büyük teknik insandır**" derken, bir yönüyle insanın doğru ve yetkin bir yapılanmayla her türlü tekniğe karşı koyabileceğine işaret eder. Mücadelemizin geldiği düzey ve koşullar açısından bu gerçeklik daha yakıcıdır.

Hiç kuşkusuz gerilla, halkımızın meşru savunma gücü olarak varlığını ve halkın savunulması görevini temel varlık koşulları sağlanana kadar devam ettirecektir. Ancak savunma görevini salt gerillanın yapmasını beklemek yanılı bir yaklaşım olacaktır.

Örneğin herhangi bir şehir ya da mahallede yaşanan bir soruna gerillanın gelip cevap vermesini beklemek, gafletten başka bir şey değildir.

Demokratik eylemliliklerde kolluk kuvvetlerinin halka yaptığı saldırılara ya da son dönemlerde çokça yaşanan üniversitelerdeki faşist saldırılara karşı cevap vermesi ge-

reken kesim gençlik olurken, öz savunma anlayışı ve örgütlülüğünün olmaması, bu durumlar karşısında sinmiş bir duruşa çıkarmaktadır.

Gençlik olarak bu duruşun aşılması, öz savunmanın anlayışının yerleşmesi ile mümkündür. Hem halk ve gençlik içerisindeki adaletsizliklere hem de sistemin saldırılarına cevap olmada caydırıcı ve yaptırım gücü olan bir öz savunma örgütlenmesi, temel ihtiyacımız olmaktadır.

Dünya ve Ortadoğu koşulları, her toplumsal grubun kendi öz savunma birliklerini oluşturmasını temel bir ihtiyaç olarak önümüze koymaktadır. Bu toplumsal grupların en başında gençlik gelmektedir. Karakteri ve objektif toplumsal koşulları itibarıyla gençlik böylesi bir çalışmanın öncü gücü olmak durumundadır.

Avukatlarıyla yaptığı son görüşmede gençliğe sürecin olası gelişmeleri karşısında dikkatli olma çağırısı yapan Önderlik, bu noktada gençliğe düşen rolü ortaya koymuştur.

Kürdistan'ın objektif durumunu coğrafik olarak işgal, kültürel olarak soykırım ve asimilasyon olma gerçeğini göz önüne alırsak, bu koşullarda halkı savunması gereken biz gençliğin kendi öz savunma örgütlülüğümüzün olmaması, hemen giderilmesi gereken bir zaaf olarak ele alınmalıdır. Bu noktada "**kendini savunmayı bil**" ilkesini yaşamsal ölçümüz olarak ele almak zorundayız.

Bu tespitlerden hareketle gençlik olarak; öz savunma çalışması ve gençliğin gerilla ile bütünleşmesi kapsamında, teknik boyutlarına kadar her yönüyle tartışıp bu konularda kendimizi en kısa zamanda netleştirerek pratik adımlar atmalıyız.

Bir Aborjin Hikayesi

Dağların Dili

Jehat BERTİ

Sydney'i düşünüyorum bazen. Dünyanın öbür ucundan bakıyorum şimdi, Sydney denen o apayrı dünyaya. Benim de içinde olduğum okyanusun ortasındaki o geniş ve herkesin huzurlu dediği dünyaya...

Huzurlu muydu? Dünyanın, refah düzeyi en yüksek şehirler sıralamasında ilk sıralardan inmeyen bu şehir, gerçekten içindikileri ferahlatıyor muydu? İçindeyken göremediğim birçok şeyi şimdi dünyanın öbür ucundan daha rahat görebiliyorum. Dağ sohbetlerimde yıldızlardan dünyaya bakmayı konuştum dağlılarla. Şimdi dünyanın öbür ucundan Sydney'deki kendime bakıyorum. Aslında hala oradayım. Dağlara hiç gelme-

yen bir parçam orada. Kopamadığım, reddemediğim ve en önemlisi de inkâr etmediğim bir parçam şimdi Sydney'de. Hep orada kalacak. Çok şeyimi yitirdim. Ama çok şey de buldum, Sydney denen o rüya dünyada.

Sydney'de ben en çok Aborjin'dim

Bir refah şehri olduğu kesinlikle yalan! Ferah değil, ferahlatmıyor. Kendisine ait olmayanları, olamayanları cayır cayır yakacak kadar cehennem bir şehir. Belki bir teselli şehri olabilir ama, huzur şehri değil. Birileri için olabilir. Ama yanan tenimin, uçup gitmek isteyen, yurdunu arayan yüreğimin huzur şehri değil. Yine de benden bir şeyler var ora-

da. Acılarımı bıraktım. Kaybettiğim ben'i yakıp küllerimden yeniden doğduğum şehir. Sydney kendim olduğum şehir. Ve Sydney, doğduğum şehir. Kaçamadığım ölüm ve engellemediğim doğumumun şehri.

Çok renkli, pırlı pırlı bir karanlık şehir Sydney. İlk insanın, gerçek insanın müzeliği olduğu toprakların, hoşgörülü görünmeyi seven işgalcilerin en kadim şehri.

Sydney'de ben, en çok Aborjin'dim. Hiç beyaz olamadım. Kendimi hiç beyaz hissetmedim. Hissedemedim. Tenimin beyazlığını ateşlere verdim.

Ben Sydney'de ancak bir Aborjin olabilirdim. Tenimin rengi tutmuyorduyorsa, beyaz olmayı kabullenemezdim. Ateşlerde yanıp kapkara olmalıydı benim. Ben, Mezopotamya denen beşikte lorinlerle büyümüş, insan denen yaratığın kendini ilk bulduğu ve ilk kaybettiği toprakların çocuğuydum. Ben, Aborjinlerin diyarında bir işgalci olamazdım. Zaten olamadım. Yurdu en çok işgal edilen insanların diyarından, hangi rüzgârın, hangi fırtınanın sürükleyip getirdiğini unuttuğum bir kayıp yap-

"Zağroslarda bir Aborjin, Sydney'de bir Kürt'üm ben. Ve biliyorum, San Francisco'da doğsaydım bir eşcinsel olurdum. Texas'ta doğsaydım, bir Kızılderili olurdum. Biliyorum, Mexica'da doğsaydım, bir Zapatist olurdum. Çin'de doğsaydım bir Tibetli olurdum. Afganistan'da bir kadın... Tayvan'da bir çocuk fahişe..."

raktım. Kupkuru bir yapraktım. Da-
lından kopmuş bir yaprak... Her
yangında ilk yanacak yaprak... Ya-
nan bir yaprak...

Sydney'de uluslararası bir Kürt terörist

Sydney, doğduğum ve öldüğüm
şehir... Bir türlü hemşehrisi olamadı-
ğım şehir... Misafir olduğum şehir...
Ev sahiplerinin bile misafir olduğu bir
şehirde, ben yurtsuz yaprak, nasıl ev
sahibi olabilirdim? Olamazdım, ola-
madım. Ben Sydney'de
en çok ev sahiplerini sev-
dim. Ev sahipleri misafir
haline getirilmişse, ben bu
şehirde ancak terörist ola-
bilirdim. Adım, haber bül-
tenlerinde **"uluslararası
Kürt terörist"** olarak geçi-
yordu. Ben Sydney'de se-
kiz sütuna manşet olmuş,
cayırcayırcayan uluslara-
rası bir Kürt teröristim. Bir
de Amedli Harun'un dağ
dilinde en sevdiği takıl-
mayla, bir Aborjin'dim.

Sydney, dünyanın öteki
ucundaki misafir olduğum şehir... İlk
insanın yok edildiği, işgal edilmiş
toprakların renkli, zengin, pırl pırl
karanlık şehri... Bu karanlığı aydınla-
tacak bir ateş yaktım orada. Şimdi
Sydney'de ateşte kavrulan bir Abor-
jin görüyorum dünyanın öteki ucun-
dan. Kendi yurdundan Aborjinlerin
yurduna bakarken, kendimi daha
fazla Aborjin hissediyorum.

Sydney'den çıkarken bir Aborjin
dükkânına gitmiştim. Bir tişört almış-
tım. Göğsümde Aborjin bayrağı... Mi-
safiri olduğum toprakların sahipleri-
nin bir türlü kendi toprakları üzerinde
dalgalanamayan bayrağını, bütün
bayraklarının yasadışı, dünyaya inat
dalgalandığı dağlarına götürcektim
anayurdumun. Ben, Sydney'de cayırcayırcayan

cayırcayırcayan bir bayraktım. Şimdi
bayrağı yasadışı insanların diyarında,
göğsümde bir başka yasadışı bay-
rakla dolaşıyorum. Ve dağlılar büyük
bir sevecenlikle hep **"Aborjin"** diyor-
lar bana. Aborjin olmayı çok sevdim.
Şimdi daha iyi anlıyorum. Ben, siyah
tenli bir çocuk olarak doğmuştum.
Avustralya'da, Sydney denen o mü-
reffeh şehirde, asla bir beyaz ola-
mazdım. Beyazların dünyasında
ben, yurdunu yitirmiş, yakılıp karartıl-
ması gereken biri olabilirdim. Terörist
oldum. Yandım.

Ben Sydney'de benim rengini arıyordum

Kapkara benimle ben, Sydney'de
bir Aborjin olarak doğdum. Royal
North Shore Hospital (RNSH) has-
tanesinde, bir ay süren doğum san-
cılarının ardından kendi kendimi
doğurdum.

Doktorlarımla hep sohbet eder-
dim. Şaşarlardı doğumuma. Onlar
buna **"mucizevi iyileşme"** diyor-
lardı. Dağlarda buna ad koymayı
öğrendim. Bu iyileşme değildi. Mu-
cize hiç değildi. Ben, Sydney'de hiç
yaşamadım ki... Hiç sönmedim ki...
Nasıl hasta olabilirdim ki? Nasıl iyi-
leşebilirdim? Ben, Sydney'de teni-
min rengini arıyordum. Ateşte bul-

dum. Ve kapkara bir çocuk olarak
doğdum.

Ben Sydney'de ancak Aborjin
olabilirdim. Kürdistan'ın Kürt'ü,
Sydney'in beyazı olamazdı. Aborjin
olmalıydı. Ve oldu. Bu, tarihimin bir
kanunu... Ben hiçbir mucize ger-
çekleştirmedim. Kendi toprakları-
mın ve bütün işgal edilmiş toprakla-
rın kanununa uydum. Ben, kendi
kanunlarına çok bağlı, uluslararası,
kanundışı bir Kürt teröristim. Sevgili
doktorlarım, kendi kanunlarını çok
iyi biliyorlar ve uyguluyorlar. Saygı-
lıyım. Benim kanunla-
rımı bilmiyorlar. **"Mu-
cize"** dediler. Oysa
ben sadece kanunla-
rıma uydum. Şimdi
dağlarda bu kanunla-
rın keskinliğini ve ka-
çınılmazlığını daha iyi
görebiliyorum. Zağ-
roslarda bir kayanın
tepesine çıkmış, dün-
yanın öteki ucundaki
bir şehre bakıyorum.
Orada bir Aborjin do-
ğuyor. O, benim... Bi-
liyorum.

Bir dağlıyı bağrına basabilecek şehir henüz inşa edilmedi

Sydney, beyaz ölüp kara doğdu-
ğum, Aborjin olarak ölüp Kürt olarak
doğduğum, sığınmacı olarak ölüp
yurttaş olarak doğduğum, yüreğimin
cehennem şehri... Sydney ne kadar
çok şey alıp, ne kadar çok şey verdi
bana. Bir parçam orada, Kürt par-
çam... Zağroslarda bir Aborjin,
Sydney'de bir Kürt'üm ben. Ve biliyo-
rum, San Francisco'da doğsaydım,
bir eşcinsel olurum. Texas'ta doğ-
saydım, bir Kızılderili olurum. Biliyo-
rum, Mexica'da doğsaydım, bir Za-
patist olurum. Çin'de doğsaydım,
bir Tibetli olurum. Afganistan'da bir

kadın. Tayvan'da bir çocuk fahişe. Topraklarımın insanına çok benzeyen sevgili Marcos'u, Subcomandante'yi anlıyorum. Biz, topraktan yaratılan insanlarız. Toprakla yaratılan. Ayak bastığımız toprağın rengini alıyoruz. Ve toprağın rengi hep asi... Ve toprak hep doğurgan...

Bir şehir, bir dağlıyı en fazla misafir edinebilir. Bir dağlıyı bağrına basabilecek şehir henüz inşa edilmedi. Bir eşkıya klamı dinliyoruz. Şehirde vurulan bir eşkıyayı anlatıyor. Klamın bir yerinde eşkıyanın şehirde vurulduğu söyleniyordu.

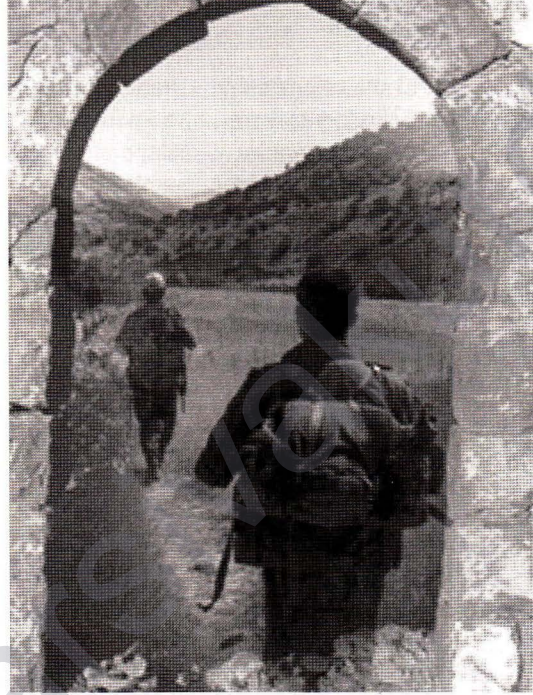
Yanımdaki dağlı, hiç düşünmeden **"ne işi var eşkıyanın şehirde?"** dedi. Sonra klamın devamı geliyor. Eşkıya yaralıdır, şehre inmiştir iyileşmek için. Ama, o vurulmuştur. Dağlı klamın sonunu dinleyince yüzünde beliren hüznle, **"bir eşkıyayı hiçbir şehir iyileştiremez. Eşkıyalar şehirlerde ancak vurulur"** diyor. Dağlılar eşkıya hikâyelerini hep hüznle dinliyorlar. Şehirlere inilmemesi gerektiğini biliyorlar. Şehirler dağlıları vurur. Kanunları biliyorlar. Onun için kanundışılar.

Hangi şehir kucaklayabilir beni?

Ben şimdi, dünyanın öbür ucundan Sydney'e bakıyorum, vurduğum şehre. Yandıığım şehre... Durmadığım şehre... Dağlardan şehirlere bakıyorum. Hangi şehir kucaklayabilir beni? Saklayabilir? Emzirebilir? Üstümü örtebilir? Sydney'in pırıl pırıl ışıklarından hangisi yıldız yorgan olabilir bana? Ben dağlarda ne kadar Sydneyli olsam da, Aborjin'dim. Sydney'de ne kadar Aborjin'sem, o kadar Kürt'üm. Dağlıyım. Teröristim. Hangi pasaport aklayabilir ateşlerde kararmış tenimi? Hangi okyanus kıyısındaki yalnız bank tesselli verir bana? Sırtımı bir kayaya verip yıldızlardan kendime bakıp

kendimi bulduğum yolları, hangi trafik levhası gösterebilir bana?

Kanununun **'yorulabildiğin yere kadar, sınırı yok'** olduğu dağlardan bakıyorum şehir yollarına. Dağlarda herkes, her şey hep **"biraz daha yürü, daha çok yürü, hiç durma, bu yolun sınırı yüreğim, yani sonu yok"** derken, şehirlerde yollar hep trafik ışıklarıyla kesiliyor. Ve şehirlerin bütün yol kıyıları, **"Dikkat! Yavaş**

git! Tehlike Var! Engel Var!" levhalarıyla dolu. Bir dağlı ne kadar şehir yollarında yürüyebilir? Ve bir şehirlî, ne kadar sevebilir dağ yollarını?

Biliyorum, yine şehre ineceğim Biliyorum, vurulacağım!

Dünyanın öbür ucundan Sydney'e bakıyorum. Biliyorum, yine şehre ineceğim. Biliyorum, vurulacağım. Ve biliyorum, ben, Sydney'de bir Aborjin olarak yaşayacağım. Oradayken kendimi Kürt sanıyordum.

Dağlarda Aborjin olduğumu öğrendim. Şimdi kardeşlerimin yanına gidiyorum, ziyarete, misafirliğe. Orada bir şeyler bıraktım. Gidip bulacağım. Kızılderilî kardeşlerim der ki, **"kaybettiğin şeyi ancak, kaybettiğin yerde bulabilirsin."** Ben, yitirdiğim dağlarda, kaybettiğim kendimi Sydney'de bulduğumu sanıyordum. Oysa ben, Sydney'de sadece bir Aborjin olarak yeniden

doğmuştum. Dağlarda buldum kendimi. Oysa dağlarda şimdi bir Aborjin'dim ben. Öyleyse kendimi şimdi de Sydney'de bulmam gerekiyor. Kendimi kardeşlerimin içinde arayacağım.

Sydney benim şehir... Pırıl pırıl, rengarenk karanlık şehir... Dünyanın öbür ucundan şehrim bakıyorum. Orada kendimi görüyorum. Bir çift yüreği taşıyan bir Aborjin'in tebensümlelerinde geziniyorum. Bir yüreğim dağlarda, Zagroslarda... Bir yüreğim Sydney'de, Aborjin...

Gideceğimi duyan bütün dağlılar, Aborjinlere selamlarını götürmemi istiyorlar. Bir yaşlı dağlı, "onlara söyle, Aborjinlerin bir yüreği Avustralya'nın çöllerinde atarken, diğer yüreği de dağlarımızda atıyor. Ve biz de biliyoruz ki, bir yüreğimiz dağlarda atarken, diğer yüreğimiz o çölde, o Aborjin'in göğüs kafesinde atıyor. Gidersen, yüreklerimiz arasında köprü ol. Selamlarımızı söyle," diyor. Sydney'e dağlardan selam taşıyorum. Bir yürekten öteki yüreğe. Dünyanın bir ucundan, öteki ucuna...

Ateşkes Çağrımı Geri Alıyorum

Özgürlük Notları

Abdullah ÖCALAN

Bakanlar Komitesi Sekreteryası kararını hazırlayanlar İngiltere, Almanya, Fransa devletleridir. Arka planında ise ABD var. Bunlar hep birlikte çirkin bir oyun içerisinde. Benim komployla Türkiye'ye teslim edilmemde de bu devletler aktif yer almışlardır.

Avrupa'nın niye böyle yaptığını biliyorum. Samimi değiller. Büyük ve çok çirkin oyunlar tezgâhlanmaktadır. Bu büyük oyunun parçası olmayacağız. Herkesi uyarıyorum. AİHM kararı da yerine getirilmedi. Çünkü bazı şeyler daha da açığa çıkacaktı, bunu istemediler.

Saddam'ı susturdular

Bizim duruşumuz bağımsızdır, kimseye dayanmıyor. AB ve ABD Saddam'ı son ana kadar destekleyerek Irak'ın bu hale gelmesini sağladılar. Sonra da konuşmasına izin vermemek için astılar. Saddam'ın Kürt

katliamı ve Halepçe'nin arkasındaki güçleri ve daha birçok gerçeği açıklamasına fırsat vermemek için idam ettiler. Böylece maskelerinin düşmesini ve ikiyüzlülüklerinin görülmesini engellediler.

Bu devletler benim de yeniden yargılanmamı, savunma yapmamı engelleyerek benim haksız ve hukuk dışı yakalanmamdaki suçlarını örtbas etmeye çalışıyorlar.

Saddam gibi oyuna gelmedim

İmralı sürecinde benden de Saddam gibi kaba bir direniş gösterip sonsuz ve kanlı bir savaş başlatacağımı umuyorlardı ve idam edileceğimi sanıyorlardı. Öyle söylediği gibi benim idam edilmemem yönünde bir telkin söz konusu değildi. 8 yıldır geliştirdiğim tez ve projelerle Saddam gibi oyuna gelmedim. Benim buradaki sorumlu tutulum ve beklemedikleri

bir tezle ortaya çıkmam nedeniyle bu amaçları boşa çıkmıştır. Bizim duruşumuz, bağımsız ve özgürlüktür. Bu nedenle gözden çıkarıldık.

Ulus devlete ilişkin görüşleri benden alıyorlar

Ortada yine çirkin hesaplar var. MİT müsteşarı iyi anlamış. O da sorunun çözülmesi gerektiğinden bahsediyor. Ulus-devlete ilişkin görüşleri benden alıyorlar. Benden çok faydalanıyorlar. ABD, küresel sermaye Türkiye'nin teslim olmasını istiyor. Zaten Türkiye'nin 400 milyar dolar borcu var. Avrupa Birliği de bu konuda Türkiye'yi sağlam kazıklara bağlamak istediklerini söylemişlerdi. Yani "sağlam kazıklar" deniliyor. Bununla Türkiye'yi tamamen kendilerine bağlamayı ve kontrol edebilmeyi amaçlıyorlar.

Ortada bir siyasi fahişelik vardır. Yani bir fahişenin bağlanması gibi. Bun-

*Kürt Halk Önderi
Abdullah Öcalan'ın
14 Şubat 2007 tarihli
görüşme notlarıdır.*

lar Türkiye'nin kıyılarına egemen olmak istiyor. Zaten Kıbrıs elden gidecek, Ege'den tavizler verilecek. Ermeni yasa tasarıları çıkacak ve bir iki yılda Türkiye, bunu kabul edecek duruma getirilecek.

Ermeni tasarısına karşı PKK hedef alınıyor

ABD ve AB Türkiye'yi bağımlı hale getirmek istiyor. Fransa'daki tutuklamaların arkasında da zaten ABD var. Fransa bu baskın ve tutuklamalarla PKK'ye karşı mücadele ettiğini gösterip daha önce kabul ettiği Ermeni soykırımı yasasını meşrulaştırmış oldu. ABD de Fransa'daki bu tutuklamaları kendisinin yaptırıldığını söyleyerek bunun karşılığında kendi meclisinde Ermeni soykırımı yasasını kabul edecektir. Ortada çok büyük ve kanlı bir oyun var. Biz bu oyuna gelmeyiz ve kendimizi kullandırmayız.

Türkiye, PKK ile sorunlarını dış devletlere havale ederek sürekli tavizler vermektedir. Ama Türkiye'nin verebileceği bir şey de kalmamıştır. Katrilyonlarca iç ve dış borcuyla küresel sermayenin tutsağı olmuştur.

Ermenistan ile Azerbaycan arasındaki dağlık Karabağ sorununda da Türkiye yine böyle bir yol izlemiştir.

Ermenistan'dan bazı kişiler bize bir haritayla geldiler, birtakım talepler karşılığında bize destek olacaklarını söylediler. Ama ben bunu kabul etmedim. Bu nedenle bize destek vermediler tavir aldılar.

Ben başkasının savaşımını yapmam, oyunlara gelmem. Benim savaşımım, özgürlük ve demokrasi içindir. Bize tavir almaları karşılığında Ermenistan'la görüşmeler yapılarak Karabağ gözden çıkarıldı. ABD'nin tavsiyesiyle Çiller bunu Türkes'in vasıtasıyla yaptırdı. Hem

de Paris'te... Türkes'in bizzat kendisi partisinin dahi bilgisi olmaksızın Paris'te Ermenilerle görüştü. Tam beş yıl boyunca bu görüşmeler sürdü. Ve PKK'ye tavir alma karşılığında Türkiye, Dağlık Karabağ ile ilgili taleplerinden vazgeçti. Şimdi de Baykal ve çevresiyle görüşüyor olabilirler.

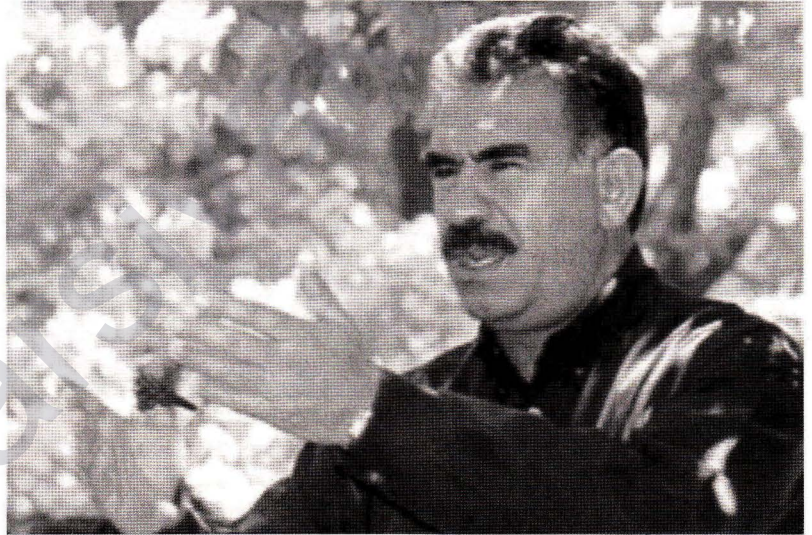
PKK 15-20 kişi değil PKK milyonlarca kişidir

Türkiye bu haliyle Duyun-i Umu miye'den daha kötü hale gelmiştir. Bu durumda Türkiye halen Avrupa'nın 3-5 PKK'liyi yakalamakla, 10-15 kadrosunu tutuklamak ya da yok etmekle bu sorunun üstesinden gelebileceğini sanıyor. Avru-

çok şiddetli bir savaş başlar ve kimse de beni bundan sorumlu tutamaz. Bundan ne ben ne de PKK sorumludur. Bundan da Türkiye kaybeder.

Osman-Botan gibi ayrılmalar PKK'yi daha aktif hale getirdi

Basından takip edebildiğim kadarıyla PKK de iyi durumdadır. Osman ve Botanların ayrılmasıyla birlikte PKK içinde sağlam kadrolar kaldı. Avrupa'daki bu son tutuklamalar iyi anlaşılmalı ve iyi değerlendirilmelidir. Belki de bu PKK'ye taze kan verir. PKK'nin yeni kadroları bu boşluğu doldururlar. Osman, Botan gibi son ayrılmalar PKK'yi daha da aktif hale getirdi. Bu olaydan sonra

pa'da yakalananların yerine daha dinamik kadrolar gelir. Bu çözüm değildir.

Türkiye bu şekilde sorunu AB ve ABD'ye havale ediyor. Oysa PKK 15-20 kişi değil, PKK milyonlarca kişidir. Binlerce kadrosu vardır. Sürekli yeni katılanlar olmaktadır.

Bunlar soruna ciddi yaklaşmıyor, çözüm için son üç ay önümüzdedir. Bir adım atılmadığı takdirde

PKK daha da güçlenmiş ve sağlam kadrolar geriye kalmıştır.

Benim eskiden de halen de PKK içinde bir çizim var. Halk arasında ve Avrupa'da beni sevenler ve taraftarlarım var. Ben temiz siyaset yapıyorum. Eğer gerçekten beni seviyorlarsa, özgürlüklerini ve onurlarını korusunlar. PKK'nin yeni kadrosu çekirdekten yetişemedi, eskiden kalanlar da sağlam olanlardır. Bu bir fırsat

olarak değerlendirilmeli ve her tarafta çalışmalı ve kendilerini daha da geliştirip güçlendirmeliler.

Tüm Kürtlerin çok iyi bilmesi gerekir. Komplo içinde yer alan devletler, PKK'nin içindeki iyi niyetli kadroları tasfiye edip PKK'nin geri kalan kadrolarına ve muazzam gücüne hakim olmak istiyorlardı. Bunu da PKK içindeki bazı kadrolar vasıtasıyla yapmaya çalıştılar. Ama başaramadılar ve zavallı duruma düştüler. Tasfiye sonrası oluşacak durum için de Avrupa'da Sertaç Bucak, Elçi ve HAK-PAR başkanıyla görüşmeler yapıldı. Tasfiye edilecek PKK kadrolarıyla birlikte bunlar Kürt hareketine hakim olacaklardı.

Ben çok iyi biliyorum, Sertaç Almanyaya'nın adamıdır. Elçi, Barzani'nin elçisidir. KADEP diye bir parti kurmuşlar, federasyon istiyorlar. Amerika, Güney'deki Kürt devleti bağımsız olup kendi ayakları üzerinde durunca, tıpkı Irak gibi Türkiye'den de federasyon isteyecektir. Türkiye de bunu kabul etmez ve bu durum savaş ve çatışma doğurur.

ABD'nin PKK'nin üstüne gidip bitirebileceğini mi düşünüyorlar? PKK'yi bitiremezler. Bu sorun diyaloga çözülmese farklı işbirlikleri gelişebilir. En makul çözüm, Türkiye'nin bütünlüğü içerisinde özgür birliktelik temelindedir.

Ateşkes çağırımı geri alıyorum

Bazı kesimler çözüm istiyor olabilir. Ama bir oyun olduğu görülüyor. Ordu içinde de ciddi bir kesimin barışı istediğini tahmin ediyorum. Nuri Gündeş gibileri farklı açıklamalar yapsa da onların inisiyatifi yoktur. Mesut Yılmaz hükümeti döneminde yetki sahibiydi. Şimdi yetkili olduğunu sanmıyorum. Asıl barışı isteyen kesim şimdi yönetimdedir ama onlar da bir şey yapamıyorlar.

Biz barış için ateşkes ilan eden AKP seçim hesapları yaparak Türkiye'yi uçuruma sürüklüyor, operasyonlar devam ediyor. Bu benim son uyarımdır. Ateşkesin artık hükmü kalmamıştır. Ben bir daha asla PKK'ye ateşkes çağırısı yapmam. Zaten beni burada etkisizleştirilmeye çalışıyorlar. Koşullarımı daralttılar, daraltıyorlar.

Ben bütün Kürtleri uyarıyorum, imha ve komplo dayatılıyor. Kürtler kendilerini her türlü savunacaklardır. Bu nedenle ben ateşkes çağırımı geri alıyorum ve partiden ve halktan özür diliyorum. Mahkeme mi bile yapmıyorlar.

Ben bu şartlar altında bir daha ateşkes çağırısı yapmam. Son üç ay kaldı. Bu üç ay içerisinde adım atılmazsa çok şiddetli bir savaş başlayabilir, dağlarda ve şehirlerde savaş olabilir. Kürt halkı imhaya karşı kendini mutlaka savunacaktır.

Yine de üç ay zaman var, bu değerlendirilebilir. **'Türkiye Barışını Arıyor Konferansı'**nin sonuçlarını okudum. Konferansa katılan aydınların yapmış olduğu çalışma gibi aktiviteler yoğun bir şekilde yapılabilir. Tarihi sorumluluklarını yerine getirsinler.

ABD Ortadoğu'yu küçük devletçiklere bölecek

ABD, İran'ı eni sonu ortadan kaldırmak niyetindedir. ABD, bölgedeki bütün ulus devletleri parçalayıp Yugoslavya örneğindeki gibi dağıtmak ve küçük devletçikler kurdurmak amacındadır. Buna Rusya da dahildir. Kimse dile getirmiyor ancak ben biliyorum ki Rusya da bu konuda Amerika'nın hedefindedir.

Türkiye'nin bağımsız olduğunu söylüyor. Bu tamamen yalandır. Türkiye Cumhuriyeti, Mustafa Kemal döneminde bile sadece altı ay

bağımsız kalabilmiştir. Türkiye 1923 İzmir İktisat Kongresi ile uluslar arası sermayeye bağlılığını ilan etmiştir. Gerçi Amerika o dönemde çeşitli nedenlerle Lozan'ı kabul etmiyor. İşte bu tarihten sonra Türkiye'nin ulus-devlet olarak devamına karar ve destek verdiler ve bu tarihten sonra Kürtlerin katledilmesine onay verdiler.

Oysa Koçgiri isyanı Kürtlerle Türklerin işbirliği sonucu aşılmış ve Kürt-Türk birlikteliği burada gerçekleşmiştir. Bu dönemde Mustafa Kemal Kürtleri gelenlerinden Hacı Musa'nın elini öpmüştür. Bitlisli Yusuf Ziya, Dersimli Hasan Hayri bu dönemde mecliste milletvekilidir. Mustafa Kemal Koçgiri ayaklanmasında bu Kürtlerle anlaşma yapmış ve ayaklanma bu şekilde sonlandırılmıştır. Ama 1923'ten sonra durum daha farklı hale geliyor. Kürtlere bu tarihten sonra yönelme oluyor. Bu tarihten itibaren Türkiye ulus-devlet olarak kabul edildikten sonra Kürtler katledilmeye başlanmıştır.

Kimi koruyacaklar, Güney'deki oluşumu mu? Yanlış anlaşılmasın. Benim savunma anlayışım bütün halkların, Kürt-Türk halklarının kardeşliği ve demokratik birlikteliği içindir. 20 yıldır bu temelde mücadele ediyoruz. Biz ne ABD ne de ulus-devlet için mücadele ediyoruz. Biz haklarımızı savunurken bunun demokratik bir bütünlük içinde olmasını talep ediyoruz. Ama bu mümkün olmazsa başka alternatifler de olacaktır.

Onurlu olan kendisini savunur

Bütün Kürtlere şu açıklamayı yapın. Mahkum olan bir insanın yönetme hakkı yoktur. Kürt halkına söyleyin, benim burada onları yönetme koşullarım yoktur. Ben İmralı'dayım. İmralı'da yönetme, talimat verme gi-

bi durumlarım ya da koşullarım söz konusu değildir. Onlara bir katliam ya da saldırı olması durumunda en ufak bir onurları varsa kendilerini her türlü savunurlar. Zaten onurlu ve şerefli insanlar da bunu yapar. PKK'nin de her türlü gücü vardır.

Bütün Kürt halkı ve herkes şunu iyi bilmelidir ki ben, tarihi ve vicdani sorumluluk gereği ihanetçi duruma düşmemek için Kürtlere yönelik planlanan katliamın önüne geçmek için konuşuyorum ve çaba sarf ediyorum. Bunlar Kürtlere katliam yapmak istiyorlar. Çok çirkin planlar devrede. On binlerce Kürt'ü katletmeyi planlamışlar. Böyle bir imha ve saldırı gelişirse PKK ve halk gerekli şekilde kendilerini savunurlar. Biliyorum PKK'nin gücü de vardır. PKK gerekli görürse şehirlere, köylere işgal edebilir. Her tarafta ayaklanma gerçekleştirilebilirler. Zaten HPG, her türlü saldırıya hazırlıklı.

Edip Başer'den bilhassa şunu talep ediyorum. Bir an önce, derhal benimle diyaloga geçsin. Bu sorunu ABD, Avrupa'ya, şuraya buraya havale edeceklerine gelsin benimle diyaloga girsin. Bu sorunu kendimiz çözelim. Benim istediğim sadece diyalogdur. Taleplerimiz MİT müsteşarının söylediklerinden daha fazlası değildir. Bakın burada da **“yurtsever vatandaşlık”** diyor.

“Anayasal vatandaşlık ve yurtseverlik kavramını şekillendiren bir anlayış, Türkiye'yi bütünleştirecek, demokratik hayatımızı zenginleştirecektir.”

PKK, **“ben milliyetçiyim”** diyenlerden çok daha yurtseverdir. MİT beni iyi anladı. Sorunun Türkiye'nin bütünlüğü içinde çözülmesi için çabalarımız biliniyor. Bu sorunu diyalogla üç ayda çözebiliriz. Taleplerimizi kabul etmezse yine etmesin, eğer bu sorunu üç ay içinde diya-

logla çözemeysek en ağır cezaya razıyım. Çünkü ben tarihi bir sorumluluk gereği olarak Türkiye'nin Iraklaşmasını istemiyorum. Türkiye'nin durumu Irak haline gelirse soruyorum bu kimin suçudur? Bu oy için, küçük iktidarlar için, iktidar peşinde koşan muhalefetin ve AKP'nin suçudur. Ne benim ne de PKK'nin suçudur. Türkiye'deki siyasetçiler siyasetten anlamıyorlar. Bir tek Mehmet Ağar biraz samimi görünüyor fakat onun tavrını da tam anlamış değilim.

AKP, sorunu çözmezse ve orduyu PKK'ye saldırtarak aradan kendisine çıkar sağlamayı mı düşünüyor? Bunun sonucunda İslami iktidar mı gelecek? Hayır. İlimli İslam iktidarı mı gelir? Hayır. Bu iktidarı ve konumu onlara da bırakmazlar. Kendileri de bu durumda çok zarar görürler. Aynen MİT müsteşarının söylediği gibi olacak. Bakın ne diyor; **“Her kurumsal yapının kendisine göre bir payı, sorumluluğu vardır, ama siyaseti oluşturan sivil iradedir, iktidardır, hükümetlerdir. Bu irade oluşmamışsa boşluklar doldurulur.”** Bakın burada **“boşluklar doldurulur”** deniliyor. Aynen öyle olacak.

Önce Türkiye'nin Irak gibi olması öngörülmüştü

Tekrar ediyorum; beni teslim eden güçler, imhama birlikte büyük bir Türk-Kürt savaşını başlatmayı hesaplıyorlardı. Aslında bugünkü Iraklaşma önce Türkiye'de planlanmıştı. Böylece Türkiye'yi ekonomik, siyasi, her açıdan zayıf düşürerek tamamen kendilerine bağlamayı hedeflemişlerdi. Benim buradaki sorumlu tutumum ve beklemedikleri bir tezle ortaya çıkmam nedeniyle bu amaçları boşa çıkmış, Türkiye'nin Iraklaşması önlen-

miştir. Ancak komplocu güçler, yani ABD, AB ülkeleri ve destekçileri bunun üzerine yeni yöntemler devreye koydular. Avrupa'daki bu son tutuklama ve yönelimler komplocunun yeni bir düzeyde devamıdır. Yine AB'nin beni yeniden yargılamama yönündeki yaklaşımı, bana savunma hakkı tanımamaları, onların komplodaki gerçek yüzlerinin ve niyetlerinin açığa çıkmasını önlemeye yöneliktir.

Irak'ta ve Ortadoğu'da ABD ve AB politikalarının sonuçları görülüyor. Öyle üç beş PKK'linin üzerine gitmekle bu sorunu çözemezler. Türkiye'de bu son yaşananlarla birlikte Türkiye eğer bu sorunu çözmezse Iraklılaşma ile karşı karşıya kalacaktır. Kürtler üzerine katliama yönelik planlar yapılmaktadır. 14 yıldır buradaki duruşumla bunu önlemeye Türkiye'nin barışı ve sorunun demokratik çözümü için çalışıyorum. Ben tarihi ve vicdani sorumluluğum gereği olarak Türkiye'nin Iraklaşmasını istemiyorum. Türkiye Iraklaşmaya doğru giderse bunun tek sorumlusu, iktidar hırslı için bu ülkenin demokrasisini ve bütün menfaatlerini ayaklar altına alan iktidar partisi ve muhalefeti olacaktır.

Benim ve Kürt özgürlük hareketinin 20 yıllık savunma anlayışı, Kürt ve Türk halkı ve bütün Ortadoğu halklarının kardeşliği ve demokratik birliğini sağlamaktır. Kendi özgüçümüze dayanıyoruz. Kürt halkı özgürlüğüne ve onuruna sahip çıkacaktır. Bu sorunu dış güçlere ABD'ye AB'ye havale edeceğimize kendi içimizde çözebileliyoruz. Herkes komplo ve oyunlara karşı uyanık olmalı, büyük bir aşkla, büyük bir sevgiyle çalışmalıdır.

Gençlere çok selamlarımı söyleyin. Bütün halkıma, herkese selamlar, iyi günler diliyorum.

Otuz Altıların Öyküsü

*Mart 1998 tarihinde
Erzurum Eyaleti
Tuzluca ve Arnes köylerinde
şehit düşen arkadaşların
anısına...*

şafak al kırmızı olmuş
bembeyaz kış örtüsü
yıldızlar küsmüş o gün
destansı yaşamın bağladığı sabah
tarih altı mart doksan sekiz
Sirkut Dağı bugün sessiz
hüzün dolmuş yüreği
çağlayan sular donmuş
beyaz gelinlik içinde
kuş cıvıltıları acı ve barut
donatmış köşe bucağı
yüreğim parça parça
ciğerim karanlığa bürülü
şafak karla örtülü
yine coşkun akar Peri
öfkesiyle çılgın
delirmiş vurur vadi duvarlarına
gittikçe yükselen uğultusuyla
bir şeyler anlatıyor
yüreği taniktir zulümlere
asi yol vermez bu zamanda
vicdanı sızlamıyor Peri
nisan böyledir ki bilemezsin
hem hüzün hem can hem aşk
hem de dertli mi dertli
çobanların kavalı duyulmaz bu diyarda
insanlar ıssız bırakmıştır onu
bundandır küskün oluşu
sana ne eyledik ki biz
can istedin can aldın
hem de çocuk genç devrimci demeden
sana feryadım çok
yüreğinin can damarının sızladığını sanan Peri
hey Peri Peri
coşkunuğuna gem vurasın derim
derim ki beni dinle
yıldızların küstüğü gün
kaş ve göz arasında vedalaşan
aşkları uğruna ölümü seven
yiğitlerin öyküsünü dinle
dinle ki coşkuna ortak bulasın
yaban ellere varasın özgürce
anlatasın ki yüreğimin acılarını
yaban eller dinlesin
dinlesin ki ölümü sevenler aşkına
kavgama kavgaya katasın
karanlık bir şafak doğmuş
böyle şey olur mu deme bana
ben de bilirim şafakları
inanmak böyle şafağa
işte böyle bir karanlık

sanki dünya durmuş
gece gündüz yer değiştirmiş
Sirkut'tan bir çığ kopar
duyarsın vahşiliği hem de inada inat
çalmıştır kapının tokmağını
seferberliğe çıkmış zulüm
dolaşır baharı müjdeleyen otuz altıların
mekanında
haberin yok mu Peri
gafil akışın niye
Sirkut Dağı'nın yamacı meşe ormanı
kekik kokusu ve geyikleri
heybetli ceviz ağaçları
kutsaldır bu toprak
kucak açmış otuz altıların
hepsi birer yaşam silahı
on yedisinden otuzuna kadar
hangisini anlatsam sana
yüreğın yansa da benim gibi
yine de anlamalısın can Peri
on yedisinde güleç yüzlü Dilxwaz'ımı
yiğit Peşeng'im
yirmisinde Amed'im
körpecik Ali Azad'ımı
kara sevdalı Zeki'mi
otuzunda can Agit'im
komutan Herbiji ve Dersim'im
yirmi döründe asi kız Sara'yı
enternasyonal Hevidarlar'ımı
yani kır çiçeklerimi
kardelenler vaktinde kızıldır
dimdiktir alınları
direnışin öğrencileri
çoban kavalı ozan sazi
anlatamaz bunları
ben de anlatamam kardelenleri
gözü yaşlı anaların yüreğini paylaşmak zor Peri
bir sessiz karanlık ayışığında
mermiler vahşi mermiler kahpe
son savaşını verir amansızca
güleç yüzlü Dilxwaz'ım
inadından dönmeyen Semsurlu yiğit Peşeng
bombanın pimini çekmiş sloganlarla
yetişemedi mevziye
yüzüstü bombası avucunda
sarsılarak düştü beyaz soğukluğa
bir vasiyet bırakmış sessiz intikam inadıyla
dudakları bıçak açmaz
eli mavzerin kabzasında
başı dik parmağı tetikte
gözleri parlaktir gece yarısında

geniş omuzları yıkılmamış
hala özgürlük yükünün altında
"daha başaracağım çok şey var" diyor
rûzgarın çocuğu Ağıt yoldaş
bir dağ yamacıdır çıplak ve keskin soğuk
makinelinin mermisi sıcak
bir de kalın omuzlu gövdenden akan kanın sıcak
göğsü yaralıdır yiğidim
çömelmiş yavaşa dizinin üstüne
son cümleleri dişlerinin arasından sıyrılıp
son anında söylemiş
bir inilti çarpmış ve yankılanmış
dağa taşa göze kulağa
bir daha tekrar bir daha
bende toprağa emanetsin
vatan ister bu canan devam etmek bana kalır
bir de sana Peri
çakmak çakmak gözleri on yedisinde Ali Azad
doyamadan aşkına
acımasızdır bu savaş
umursamaz göğüslemiş kavgayı
nasıl şehit düşmüş bilemem
geriye kalan parçalanmış hırkası
zor tanıdım hırkasını
kim bilir cesedi ne halde
eli mi kesilmiş yoksa kolu mu
ya da kafası mı gövdeden ayrılmış
beni yakan bu zaten
bulamadım çakmak gözlü körpeciği
imani çelikten yaşamı coşkudan
son gördüğüm zaman
yine gözleri hırslı gülüyordu gün batımında
omuzunda mavzeri parıldıyordu
son güneş damlasında
bir top mermisidir sevdası
belki de pimi çekilen yoldaş bombası
canını teslim etmiştir canana
yirmisinde Amed yoldaş
on ikisinde sevdaşın
kara sevdadan da öte
Malazgirt'ten Dersim'e
oradan Erzurum'a
Kürdistan'ı diyar diyar gezip görmüş
aşık Zeki
yar dediğim ince belli güzel yüzlü değil
özgür ve yaşam
saz değil mavzeriyle sevda türküleri söylemiş
vatan aşkı çeşmesinden içmiş suyu
ölüm gelir yine dönmez yoldan
çarpışır 9 Mart şafağı
ciğerim kayalıklarda
Newroz ateşine güç veren
selam durmuş cihana otuz altıların bayramı
Karadeniz sevdası sarmış
yeminine kararlılık katmış
Piran'dan bir selam olmuş
Şex Said'in torunu
yaralı doğmuştur anasından
gözyaşı pınarları Pirijman Dağları'nda çağlayan
ciğerimde şahlanır otuz altı yiğidiyle beraber
ihaneti yaşamış yine Kürt
tarih tekrerür etmek burada

direnişle kahramanca vuruşur
vuruşan Herbiji komutan
insanlık ve yaşam gülleri
komutanın çevresinde toplanmıştır
yalnız kalmaz yaralı yiğit
tarih yazmış bunları
ihanetin yükselişini
Sirkut yüreği yaralı
kolu kanadı kırık
evladı Herbiji'yi emanet etti dağlarına
sanki dün gibi
son gördüğüm zamanı
dizinin üzerinde mavzeri toprağa yaslamış sırtını
şafak al kırmızı olmuş
yanında komutan Dersim
gözleri parıltılı her zaman
umut yeşertir kardelen
boynunda boncuklu kefiyesi
gülümsüyor savaşın kızı
Zilan'ın komutanlaşmış bir yanı
Hevidarlar sarmış dört yanını
özgür kadın zirh duvarı
omuz omuzda zilgıtlar
halayın başında komutan Dersim
sonunda asi kız Sara
direniş şarkılarını söyler
mavzer namluları son sözüdür
keskin bir ses hala kulağımda
komutan Herbiji
'tek tek mesafeli' diyordu
ayrılık geçmez akıldan
ondandır vedalaşamam
gönülüm elvermez buna
dağ çocuğu şahin bakışlı komutan
yalnız bırakmaz beni
ben yalnız bıraktım seni
zor bir yaşam başlar yalnızlıkla beraber
düşmana inat sana yemin
yalnızlık da aşılacak
şahin bakışlı komutan
Peri coşarsın kendi halinle
dünya alem asi Peri bilir seni
senden asi olanı da var ülkemde
yüreğini Munzur suyu yıkamış
saçlarını Munzur fırtınası taramış
ata diyarı Dersim'den
savaş silahımı sorarsan
ateş topunun korundan
çelikleşmiş özgür yürekte
hediyesidir tanrıçanın
senden asi mi asi bir can
intikam aşkıyla vurur düşmana
düşman duyar titrer dizleri
her biri iyi tanıır asi kız
şahindir intikam vaktinde
yüce gönüllü bir şahin
hep tepelerde yaşar
sevdası hep zirvelerde
umudu yarıyor toprağı
bir eğilir bir koşar bir coşar
sevdasına kavuşmak için
yolunu tutmuştur tepenin

kayalıklardan çalılıklardan geçer
ve ulaşır zirveye
'düşür düşür düşürün aslanım'
diye paniğe kapılmış düşmanın
eli kolu titremiş uyuz köpeğin
düşer mi asi kız
saçları zozan suyuyla yıkanmış
mermi mi tutar can yüreği
tepeye varmıştır çoktan
mezzenilmiş nişan almıştır
hem bugün sekiz mart
özgür kadınların bayramı
kurtulmuştur çemberden
yoldaşları kurtarmıştır çemberden
tarih kanlı bugün
on bir martı gösterir
Arnes'te beş yoldaş tek yürek
ihanet yine Kürt'ten
ihbar edilmiş beş özge can
çarpışmaktadır sonuna kadar
son mermisi cebinde saklı
her taraf barut kokusu
mermi tükenmiş mavzerde
geriye kalmış can dostları
gerila koynunda destan yazan
pimi çekilmemiş bombalar
kahpe yine panikten tükenmiş
ne yapacağını bilmez şaşkın
direnişe yenik düşmüş
tek yapacağı çağrı kalmış
'teslim ol' diyor korkakça
ölmeğe var teslim olmak yok bu kitapta
asi kız
son sloganla Arnes vadisine çığ gibi düşmüş
Bandozlar'a yankılanmış slogan
Bandoz'un yürekli sekiz evladı
selama durmuş donup kalmış gökyüzüne
sonra pimini çekmiş bombanın

hala parmağında takılıdır
gönülünü verdiği sevdaşın nişan yüzüğü
saçları dağılmamış fırtına kızın
yüreği sapasağlam
yiğitler böyle selamlarır
yoksa anlatmazdım Peri
beş can bir tek yürek olur
vatan sevdasının paylaştığı şafaklarda
şimdi anlar mısın beni dertli mi dertli Peri
o günden beri
Sirkut Dağı'nın boynu bükük
kekik kokusu yayılmaz geyikleri görünmez
abidedir otuz altılara
ve sen Peri
daha hırçın daha coşkun
asiliğine asi canlar katarak
bütün diyarlara uzanansın
unutma Peri
aşk uğruna ölümü sevenlerin öyküsünü
anlatasın.

Munzur Sara

La Recherche de Notre Propre Identite

**Mukaddes
ÇAĞLAR**

Décrire la femme, nous décrire nous même, est l'un des sujets pour lesquels nous éprouvons beaucoup de difficultés car il s'agit d'une nature tellement contradictoire tellement problématique qu'il n'est pas du tout évident pour une femme qu'elle se connaisse et qu'elle se décrive.

Au cours de ces trente dernières années de rébellion, que ce soit au sein du peuple kurde ou pour la femme kurde, des changements révolutionnaires ont eu lieu mais malgré cela il subsiste tellement de questions non résolues en attente d'éluclidation que finalement nous décrire même de façon incomplète et insuffisante nous permettra peut être de trouver une réponse à ces questions. Au moment où j'ai pris la décision d'écrire quelque chose concernant la femme, j'ai décidé que pour que je puisse comprendre ma congénère il fallait au premier abord que je me comprenne moi-même et que je puisse me résoudre, qu'ainsi à partir de là je pourrais peut-être trouver

les réponses de quelques questions. Et partant de notre enfance, j'ai décidé que tout ce que nous avons vécu en tant que femme, les habitudes que nous nous sommes faites et le style de notre éducation étaient le meilleur chemin pour que nous puissions nous connaître, c'est pourquoi j'ai voulu commencer par là.

A titre de jeunes femmes de notre époque, nous avons ouvert nos yeux à une période où le mouvement révolutionnaire prenait pas à pas de

l'ampleur au sein du peuple kurde. Notre enfance s'est déroulée dans une période dans laquelle d'un côté de grands bouleversements avaient lieu et d'un autre côté les particularités féodales subsistaient considérablement. A partir du premier instant où nous avons commencé à nous connaître et à percevoir le monde, nous avons été endoctrinées par nos mères, nos pères et nos aînés sur ce que signifiait être une femme et la façon dont elle devait vivre.

Il est évident qu'ils allaient nous l'apprendre de la façon dont ils l'avaient eux-mêmes appris et vécut puisque selon eux il fallait qu'il en soit ainsi. Des millénaires avant eux le rôle de la femme et de l'homme avait été fixé, l'ordre social assuré, il ne leur restait donc plus qu'à jouer avec mérite ces rôles. Quels étaient ces rôles?

Etre une femme nécessitait avant tout de protéger son honneur, son corps et de le cacher. La femme était considérée comme commettant des péchés et fautive depuis qu'elle a été à l'origine de la raison pour laquelle Adam a été chassée du paradis après avoir mangé cette pomme.

C'est pour cette raison qu'elle est tout le temps apte pour commettre des péchés et rabaisser les hommes. Après que l'homme fût créé par Dieu, la femme fût créée à partir de son os de la côte (vertèbre) et ceci prouvait déjà que depuis sa création elle était lié à l'homme et qu'en aucun cas elle ne pouvait parvenir à une fin toute seule, ni être à l'origine d'une volonté, c'est pourquoi elle était toujours nécessaire et incomplète. Notre enfance s'est déroulée en nous considérant comme coupable, incomplète, avec de grandes agitations, et les disputes qu'on avait envers nous même.

Nous ne devons pas trop parler devant nos aînés car ceci était honteux, nous devions couvrir notre physique y compris le seul poil de cheveux car ceci constituait un péché, car ça excitait l'homme, le physique de la femme devait être caché, la vie de la femme devait être cachée, la femme ne devait vivre que ce qui lui avait été prévu par l'homme.

L'honneur de la femme appartenait à son père, ses frères durant

sa période de célibat et révélait à son mari après son mariage. La femme ne pouvait même pas protéger son propre honneur, on n'avait besoin d'un homme pour cela.

Depuis sa naissance, cette création incomplète, irraisonnable et commettant des péchés pouvait à tout moment induire l'homme en reur. Nous ne pouvions jamais demander pourquoi l'homme qui s'excitait, l'homme patient, considérant les femmes extérieures à sa famille comme uniquement un objet sexuel, et les femmes membres de sa famille comme une espèce nécessitant une protection par lui et par ses congénères ne commettait pas un péché et pourquoi est-ce la femme qui commettait le péché? Pourquoi cette répartition des rôles établie des millénaires auparavant s'appuyait sur l'esclavagisme des femmes et la domination des hommes?

Pourquoi l'homme, auteur de ces guerres de pouvoir qui ont rendu le monde invivable et auteur de ce système qu'il a lui-même créé salissant sa propre âme, n'est pas autant écrasé mais que c'est le cas de la femme? Parce qu'il nous était même interdit de poser ces questions, parce que l'homme était celui à qui après Dieu la femme devait obéir, il en avait été ainsi ordonné et il ne restait à la femme que de mettre en oeuvre ces commandements. L'instant à laquelle nous avons commencé à nous connaître fût l'instant à laquelle commença notre dégoût envers notre nature, envers nous-même. Parce que nous avons été créées comme une espèce, telle que la femme, incomplète et commettant des péchés dès notre naissance et ceci était la plus grande raison de notre haine envers nous-même, envers

notre nature mais aussi pour le fait que nous devenions étrangères à nous-même.

“Mon Dieu pourquoi ne ne m'as-tu pas créée en tant que homme, pourquoi ne m'as-tu pas créée comme une espèce qui est dominatrice de tout et qui a droit sur tout depuis la genèse, pourquoi m'as-tu créée comme une espèce si faible, si incomplète”.

Avec le temps, notre haine envers notre nature et envers nous-même nous a conduit à nous considérer comme un homme, à réagir comme eux, à marcher comme eux, à se disputer comme eux, à parler comme eux et même à penser comme eux. Puisqu'ils étaient puissants ils avaient le droit de tout faire. Ainsi, nous aussi, pour pouvoir être puissant, pour pouvoir rester debout, pour ne pas nous faire écraser, nous devons être comme eux.

Parce que la puissance est l'équivalent de l'homme, la volonté est l'équivalent de l'homme, l'impuissance et l'absence de volonté est l'équivalent de la femme. Par conséquent, pour pouvoir rester debout et être pris en considération il fallait être comme eux. La période où nous avons commencé à nous connaître correspondait à la même période où nous devenions étrangères à nous-même et que nous commençons à leur ressembler. Nos jeux d'enfance étaient d'une part des combats de guerre sous l'influence des conflits présents dans la région, et d'autre part se transformaient en guerre de puissance entre nous puisque nous nous disputions comme les hommes et formions des groupes de quartier. Si leur plus grand atout était leur puissance physique dans ce cas nous devons nous aussi avoir une puissance

physique comme eux, nous devions nous quereller comme eux. Les jeux que nous jouions en nous-même avec nos sentiments les plus naïfs et innocents étaient en fait les discriminations et les contestations sociales basées sur le sexe qui avaient commencées dès notre enfance et qui réapparaissaient dans toutes les périodes de notre vie.

Essentiellement les enfants issus des familles kurdes immigrées dans les métropoles, supportant d'un côté ces contestations, supportaient d'un autre côté une contestation et contradiction entre la culture souveraine de la souveraine nation et les mouvements révolutionnaires progressants, ce qui se reflétait par une personnalité partagée. Tout en grandissant en observant cette sale guerre menée dans la région, notre colère envers ce système prenait de l'ampleur. Que ce soit cet écrasement que nous avons vécu en tant que femme ou cet écrasement national, qui avaient tous deux commencé à notre enfance même, nous ont conduit à la recherche d'une vie différente et à notre opposition envers le système.

Certaines choses étaient erronées; depuis notre existence certaines choses étaient erronées, dans les rôles de la femme et de l'homme certaines choses étaient erronées, dans les approches de l'Etat souverain dans la définition qu'il donnait de nous certaines choses étaient erronées. Que ce soit dans cette identité de femme que nous possédions ou dans cette identité de Kurde que nous possédions ou plutôt que nous ne pouvions posséder certaines choses étaient erronées. Et en grandissant nous avons commencé à apprendre que ceux qui étaient

conscients de cette erreur menaient un combat acharné afin de changer tout ceci. Nous avons commencé à comprendre que ces guerres dont il était question dans nos jeux lors de notre enfance étaient en fait menées afin de résoudre les contradictions que nous vivions dans notre personnalité jusqu'à notre moelle, et nos conflits nos recherches commençaient petit à petit à retrouver leur lit comme le fleuve qui coule sur la mer, et nous dirigeait vers un combat révolutionnaire.

Nous n'acceptons plus de vivre dans ce système pour lequel nous éprouvions de la colère, mais aussi avec ce rôle de femme pour lequel nous éprouvions de la colère, et, nous commençons à sortir en dehors des rôles qui nous avaient été fixés. Bien évidemment sortir en dehors de ces traits équivalait à sortir des rôles sociaux ce qui aurait pour conséquence une grande colère et opposition à l'initiative des familles traditionnelles et de la société. Toi, tu étais une femme et ce qui te revenait était de vivre dans les conditions qui t'avaient été déterminées des millénaires avant ta naissance.

Tu te prenais pour qui pour t'opposer à ces traditions historiques et pour dire que tu n'acceptais pas ceci? Est-ce que tu savais comment ceci aurait été sanctionné de la part des hommes? Oui, ça se savait et quelle que soit sa sanction une telle vie sale et arriérée ne pouvait être acceptable. Puisqu'il y avait des personnes qui mettaient leur vie en cause pour se rebeller contre cette organisation (système), ceci signifie que cette vie n'était donc pas un destin, qu'une vie différente était donc possible, qu'il était donc possible d'avoir une autre vie que celle qui nous avait

été prévue depuis des années entraînant les effets de se sentir égarés à soi-même et à sa nature. Pourquoi ne serait-ce pas possible, avec cette interdiction de parler devant l'homme, considérée comme commettant des péchés dès sa naissance, considérée comme faible, impuissante, la femme kurde était finalement devenue une geurrière et dirigeait un combat qui influençait le monde entier.

Avec ce combat qu'elle menait, tout en donnant une très belle leçon à ceux qui disaient "**les Kurdes n'existent pas**" elle apprenait d'un autre côté ce qu'était être une femme et la façon dont elle devait être. Être une femme ne voulait donc pas dire être faible, être une femme ne voulait donc pas dire être impuissante, être une femme ne voulait pas dire se taire et obéir, être une femme signifiait se révolter contre ce rôle social qui t'avait été attribué des millénaires auparavant, être une femme signifiait se révolter contre la domination de l'homme, être une femme signifiait se révolter contre le déni et l'extermination exercés sur son peuple, être une femme signifiait être à la recherche de la beauté et de la liberté et de diriger la guerre qui s'y rapportait.

Ainsi en adhérant à cette révolution d'esprit lancée par ce combat historique, tu allais mener ce combat pour une libre personnalité tant recherchée, c'est-à-dire soit tu allais dire oui à ce rôle qui t'avait été attribué et accepter par conséquent de vivre comme une esclave comme ceci fût le cas depuis des millénaires, soit tu allais faire la guerre de la vie libre ce dont tu étais à la recherche. Evidemment cette guerre allait être très embarrassante et très douloureuse...

ANADOLU'DAN SAHNEYE, GELENEKTEN GELECEĞE:

Halkoyunları

Kültür Sanat

Newal BİLGE

g.d.bilge@hotmail.fr

'Görmese de, coşmasını
bilen çocuklar'a

Düşüne düşün

Anadolu'nun bütün yöreleri, bir yarışmada yeteneklerini sergiliyormuş. Ege yöresinden Karadeniz'e; Diyarbakır, Kırklareli, Silifke, Artvin... tüm yöreler yarışmışlar. Sonunda, birinciliği Harmandalı, ikinciliği de Bitlis almış.

Muhabir, Bitlis Ekibi'ne, neden biricisi olmadıklarını sormuş.

Ekip başı, şu cevabı vermiş:

Eeee, biz de o kadar düşünme düşünme; yavaş yavaş oynasaydık, biz de birinci olurduk.

...

Amacım, kültürleri karıştırmak ya da yarıştırmak değil tabii. Halklara ait olan ve birbirini bütünlükten her şey paha biçilmezdir. İki ayrı yörenin oyun özelliğini iyi vurgulamak için bu fıkrayla başlamak istedim. Konumuz farklıdır...

Niyeti aşan başlangıçlar

1987-90 arası... Hep ele yaşadım bu koca üç yılı. Hiç yalnız kalmadım, yalnız bırakılmadım. Hep birileri tuttu elimden... Birileri yakaladı... tam yalnız bir figür yapacakken adımlarımı... Oynuyorum. Halkoyunları... Neredeyse tüm yöreleri...

...

Yoksul sayılabilecek bir okuldayız. Her ne kadar okul Ankara'nın göbeğinde de olsa bu, öğrencilerinin yoksulluğunu engellemiyordu.

Lise 1. sınıf... En yakın kız arkadaşım, okulun halkoyunları ekibine girmemi istiyor. Çalışkan sayılabilecek bir öğrenciyim. Ekip, benim zamanımın çoğunu alacaktı. Üstelik yapabilir miydim? Üstelik oyuncular çoktan yöreleri öğrenmişti. Arkadaşım çok ısrar ediyor, kıramıyorum. Onun niyeti benimle daha çok zaman geçirmek... Benim niyetim deli 'Tamam,' diyorum; 'ama bildiğin tüm yöreleri hızlıca öğreteceksin. Sizce yetişmem gerek.'

"Yörenin tüm kültürel birikimi yüzümüzde somutlanmalıydı. Seyirci karşısına geçtiğimizde mum gibi dikilsek de tarihler boyu o coğrafyada neler olup bittiğini yüzümüzdeki coşku ya da hüznle anlatabilmeliydik. Mimiklerimiz, beynimizin bildiklerine birer ispiyoncu olmalıydı. Tıpkı yaşlı bir insanın yüzündeki çizgilerinin onun geçmişini ve acılarını ele vermesi gibi... Çok zordur. Ama bu, ekibin başarısının ilk şartıdır."

Her şey, nasıl da niyetimi aşmıştı. Yaşananlar, arkadaşımınla geçireceğim zamanların çok çok ilerisine taşındı. Çoğaldım tüm oyuncularla, çoğaldık. Hizaya geldik. Arkadaşım, ben, tümümüz, yaşamımızdaki çoğu şeyimiz, duygularımız, bedenlerimiz, bilincimiz hizaya geldi. Halkoyunları oynarsam, bir dostuma daha yakın olacağımı düşünürken; bir dünya kültürün beni içine çeken midesine yuvarlandım.

Aslında halkoyunlarına neredeyse hiçbir oyuncu, kültürel bir niyetle başlamaz. Kimse bilinçli değildir ilk başlarda. Bizim ekipte de herkesin kendine göre bir katılma nedeni vardı. Kimisi benim gibi en sevdiği arkadaşıyla birlikte olmak, kimisi aşık olduğu birisiyle aynı havayı daha çok solumak, boş zamanlarını geçirmek, düşük notlarını başka bir başarıyla telafi etmek, 'ben okulun ekibinde oynuyorum' havasını atmak, bir gruba ait olmak, okul müdürü ve öğretmenlerin gözüne girebilmek, yalnızca hayran olduğu kostümleri⁽¹⁾ giyebilmek ya da anne ve babasının ekibe zorla kayıt yaptırması sonucu bu ekipteydi. Neredeyse hiç kimse gerçekte neyi öğreneceğini bilemezdi.

Halkoyunları folklorün bir dalıdır

Ekipte birçok arkadaş 'halkoyunları' ve 'folklor' terimlerini ayırmış gibi kullanıyordu.

Oysa **folklor**; bir halkın geleneğe bağlı, maddi ve manevi kültürünü kendine özgü metodlarla inceleyen, derleyen, araştıran, sınıflandıran ve halk kültürü üzerinde değerlendirmeler yapan bir bilimdir. Halk müziği, halk edebiyatı, çocuk oyunları, halkoyunları gibi yaratıcısı belli olma-

yan, halka mal olmuş, anonim olan; yerel ve ulusal kültürlerin tümüydü. Bunları arşivleyerek gelecek kuşaklara aktaran bir bilimdir.

Halkoyunları da bu bilimin en sistematik ve kuralları olan bir dalıdır. Halk biliminin (folklorün) konuları içinde yer alan, görsel ve duygusal sanat dallarından yalnızca biriydi. Yalnızca Anadolu'da 1500 tane bilinen yöre ortaya çıkarılmıştı.

Bilmeden bilimle uğraşılıyor, ne yaptığımızı bilmiyorduk

Yani biz bir bilimin peşindeydik. Bir halkın peşinde... Hiç de bazı anne ve babaların ya da kimi arkadaşlarımızın dediği gibi, boş zamanlarımızı geçirecek bir hobiyle uğraşmıyorduk. Bir bilimin üstünden sürüyorduk adımlarımızı. Halkların izinliydi ruhumuz; onları anlamak istiyorduk. Bu halkların anonim⁽²⁾ ve farklı noktalarını, farklı ve ortak tarihlerini, karakteristik özelliklerini öğreniyorduk.

Tarihler, oyunlarda saklıydı. Hiçbir figür ve adım, çağlar sonra bize iş olsun diye aktarılmamıştı. İnsaneladı hep bilinmek istemişti. Yaşadığı, bir sonraki nesillere kalsın istemişti. Dardını, neşesini, mutluluğunu bir diğerine ya da kendinden sonra geleceğine söylemek istiyordu. Biz, onun dinleyicisi; sonra da başka birisine, bilmeyenlere anlatıcısı oluyorduk.

Halkoyunları, folklorün anlatılma biçimlerinden yalnızca birisiydi. Folklorü aktarmanın zengin bir biçimiydi. Çünkü; fonda müzik ve üstünde de bir kostümü taşıyordu. Oyunla, o bölgenin insanının geleneğini, tabiatını, insan ve yurt sevgisini, ulusal bütünlüğünü anlatmaya çalışıyordu. Hem de 15 dakikada... Sahnede⁽³⁾ gelenekten geleceğe bir köprü, bir filmi seyircinin gözlerinde.

Oysa birçok arkadaş yaptığımız figürlerin anlamını bilmiyordu. Oyunlar, koca yılları, hatta yüzyılları deviren, tek bir hareketle bile tarihler boyu sürmüş kültürleri ifade eden adımlardı. Koskoca bir halktı bu adımları oynayan. Çoğu oyuncu bir elçi olduğunu, bir sanatçının bir tanımlayıcı, anlatıcı; figürlerle; yaparken yavaş; müziği hissederken aslında yüzyıllara ezgi çalan ve yıllanmış yılları bir zip gibi sıkıştıran olduğunu bilmiyordu.

Kimi oyunlar el ele tutuşarak; kimi de ferdi oynanıyordu. Ferdi oyunlarda hata yapma riski çok daha yüksekti. Ve estetiğimiz kötüyse eğer hemen göze çarpıyorduk. Birlikte el ele oynanan oyunlarda göze çarpma riski yükselirken; hata yapma oranı düşüyordu. Ellerimizi tuttuğumuzda, izleyicinin diğerine nazaran tek bir oyuncu üzerinde dalıp gitmesi önlenilebiliyordu. Bu durumda seyirci, ekibin tümünü birden gözlemlemek zorundaydı, çünkü kopukluk yoktu. Bu işimizi kolaylaştırıyordu. Ama hata olmaması açısından daha dikkatli davranmamızı gerektiriyordu. Herkesin doğruyu oynayıp yaptığı bir çizgide siz yalnız yaparsanız, çabuk farkediliyordu. Bu iki nokta; aslında bir toplumun ve ekibin birlikte hareket etmesinin bireyi ya

da tek bir oyuncuyu ne kadar etkilediğini gösteriyordu. Açıklar hemen farkediliyor ve müdahale etmek kolay oluyordu. Dedim ya; toplumsal yaşamın gereklerini öğreniyorduk aslında, oynamayı değil.

...
Ekibin henüz oynadığı yöreler: Antep, Bitlis, Bingöl, Van... Üç yıl boyunca zamanla Trakya, Kırklareli, Harmandalı, Silifke, Diyarbakır, Artvin, Afyon Dinar, Manisa Kız, Adıyaman, Adana, Kastamonu Karadeniz Kız ve hatta bayan olmama rağmen Karadeniz Erkek, hatta cinsiyetimle alakası olmasa bile yine de Ankara Seymenler ve Devlet Halk Dansları'nın oyuncu ve hocalarının uydurduğu Çiftetelli figürlerini, Kars'ın Kürt oyunu olan Kars Adım; katıldığımız yurtiçi ve yurtdışı yarışma ve festivalerde izlerken öğrendiğim Çekoslavakya'ya kadar...

Unutmadan; kıyafetlerine, neredeyse müziğine, neredeyse tüm adımlarına ve estetiğine kadar, Karadeniz Bölgesi'ne Pontus Rum devletinden kaldığı yönünde hiçbir şüphemin olmayacağı Yunan ekiplerinin oyunlarına kadar... Bir tek Rus oyunlarını asla öğrenemedim. Çünkü tümüyle akrobasiydi. Onları izlemek müthiş bir zevkti. Erkekler kızları havada uçurdularında, sanki ben de uçuyordum gibiydim. Okul bitmeseydi, sanırım şimdi dünyanın bütün kültürlerinden bir oyun biliyor olacaktım.

Ben bunların içinden en çok Van ve görsem hemen oynayacağıma emin olduğum; ama hiç gündemimize koyulmayan Hakkari yöresi ile Kars'ın Adımı'nı beğeniyorum. Belki de en zorları diye...

Türkiye'de genelde Kars yöresine ait Azeri oyunlar bilinir. Oysa Kars'ın

mükemmel müziği ve kostümleriyle oynanan, mükemmel bir de Kürt oyunu vardır. Türkiye'ye bu oyunu ilk kez bizim Kürt hocamız getirmişti ve ilk kez biz oynayıp oyunu yarışmalara sokmuştuk. Ünlü halkoyunluları hocaları, ilk izlediklerinde nasıl da şaşmışlardı. Böyle bir zenginliğin varlığını görünce ağızları sulanmıştı. Ama biz oyuncular nereden bilebilirdik ki; bir oyunun yöresinden alınıp

başka bir ülkede, Türkiye'de sömürülmeye başlandığını? Çünkü bir oyun, Kürt yerine Türk; Yunan yerine İspanyol diye adlandırılırsa yaptığınız iş, o bölgeye faydadan çok zarar verirdi.

Ekip ruhu anonim ruhtur

Ama hocaların ve oynanan oyunların bizden istediği bundan da öteydi. Ruhumuzu da istiyorlardı. Ayağımız, bedenimiz ve onları harekete geçiren bilinç ve ruhumuz Ege'den Karadeniz'e, Anadolu'dan, Akdeniz'in makisine, Trakya'dan Kürt dağlarına döndüğünde önce afalliyordu.

Her yeni öğrenilen yöre de bizi zorluyordu. İstisnalar hariç, Kürt

oyunlarını en iyi (kimliklerini itiraf etmeseler de anlamak zor değildi) Kürt akadaşlar oynuyordu. Egeliler Ege yörelerini, Lazlar, Laz oyunlarını...

Bilinç kendi geçmişine daha yakın, daha uyumlu ve daha açık oluyordu. Ekibin en yetenekli ve estetik⁷⁾ oyuncusu, bir bakıyorduk Kürt oyununu oynayamıyordu. Figürü tabii ki kolay öğreniyordu ama estetiği başka bir yerde kalıyordu. Ya da oyuncu olarak eksikliğini kapatma noktasında başarılı bile olsa, ondaki eğretiliği bulabiliyorduk. Bu, hepimiz için geçerliydi.

Figürü ve estetiği kapmak ve onu tam da yöre insanı gibi oynamak için, öğrenim süresince ve sahne üzerinde, öncelikle doğup büyüdüğün, alıştığın, tüm toplumdan emdiğin kendi kültürünü bir kenara bırakıp, sıfıra inip, yeniden: öncekine yakın ya da alakasız başka bir kültürle bedenini ve ruhunu beslemen gerekiyordu. Bu, hiç de basit bir şey değildi. Her şeyi unutmak, bir bedeni bildiğinden boşaltmak ve sonra yüz yılların birikiminden başka bir kültürün tonuyla tekrar doldurmaya çalışmak; tarihlerin birikimini alaşağı etmek, alaşağı olan bedeni sonra yeniden diriltmek ve bundan haz ve elem alırcasına geçip başkalarına 'show' yaparak sergilemek... Çok zor gerçekten...

Halkoyunları bir denge unsuruydu

İnsan yapısı bir denge sistemi içindedir. Halkoyunları vasıtasıyla bizi kapsayan tüm dengeler de bedensel, ruhsal ve bilinçsel olarak yaşamımızın gidişatını çiziyor, dengeliyor. Bu bir denge oyunuydu. Bedeni sürekli bir terazi içinde tutmak; oyunlarla bütünleşmek ve ekip halinde bir

çalışma yürütmek süreç içinde insanı hizaya sokuyordu. Yalnızca kendisiyle sınırlı kalmayan; kendini diğer oyuncularla bütünleştiren bir dengeydi bu. Kendini kendisinden aştıran başkalarıyla tamamlayan bir sınır... Hatta seyirciyle sahnede kurulan te-
lepatide, elektriğin gönderilip geri alındığı bir kondağın dengesi idi. Sahnenin üzerindeki kareografiden^(*) ruhunuzda canlandırdığınız tüm düşüncelerin kareografisine... ayaklarınızın sizi eşit taşıdığı ve bakışlarınızın; baktığı yeri hiç de görmeyerek; belirlediği bir noktadaki hedefe kitle-nip tutunduğu bir dengeydi. Bedeninizin bilgi estetiğinizi sattığı (*kendini satmak; halkoyunlarında iyi oynamak anlamında bir terimdi*) bir kültürel pazarda, karşınızdaki yabancıya kalıcı izler bırakacak bir dengeyi oynuyordu. Ayaklarınız, üzerindeki yükte kültürel bir denge taşıyordu.

Mimikler

İnsanın yüzü ise bütün gördüklerinin göstergesiydi. Yaşadıklarının birer toplamı... Bu yüzden mimiklerimiz ekibin ruhunu ele veriyordu. Yörenin tüm kültürel birikimi yüzümüzde somutlanmalıydı. Seyirci ya da jürinin karşısına geçtiğimizde, mum gibi dikilecek de olsak, tarihler boyu o coğrafyada neler olup bittiğini yüzümüzdeki coşku ya da hüznüyle anlatabilmeliydik. Mimiklerimiz, beynimizin bildiklerine birer ispiyoncu olmalıydı. O yüzden ekibin huzurlu görünmesi önemlidir. Coşkusu önemlidir. Hüznü bir oyuna gelinmişse eğer, acısını seyircinin ruhuna çöktürmelidir. Yaşlı bir insanın yüzündeki çizgiler nasıl onun geçmişini ve acılarını ele veriyorsa, biz de mimiklerimizde ekibin çizgisini, hatta üretim biçimini ele vermeliydik. Çok zordur. Ama bu, ekibin başarısının ilk şartıdır. Üstelik mimikler, bir çeşit

yogo gibiydi. Kendimizi 30 kişilik bir yogo seansında sayıyorduk.

...

Ekte bazı arkadaşlar çok zorlanıyorlardı. Estetik neydi? Benim basit tanımımca, **'kendini, oynadığın yörenin insanının yerine koyabilmek; bir çeşit, reankarnasyonla başka bir zamana işlanmak'**tı. Yani bir Bitlis oyununda Bitlisi; Ege'de zeybek; Trakya'da fırlıdak bir genç kız... Bu oyunları oynayan gibi değil, oyunların yaratıcısı gibi yürümek, onun gibi hüzünlenip, onun gibi coşkulu olabilmek... Buna bir çeşit ibadet de denilebilirdi.

Hissetmek... Yalnızca yöre insanını, o günün coğrafyasını, o günün şartlarını yaşamak ya da hissetmek olsa iyi, aynı zamanda yanındaki arkadaşlarının da neler hissettiğini hissetmek demektir.

Bitlis'in Kartalı

Oyun, insanın kendini aşmasını gerektiriyordu. Bir çocuk, nasıl oynadığı oyunlarla kendine yeni dünyalar kuruyorsa, bir oyuncu da öğretmeni aşarak, öğretilmeye el atarak kendini aşmalıydı. Bir arkadaşımız Konya'ya gidip, semahzen olup çıkmıştı. Döndüğünde, spor salonunun bir köşesinde, bize aldırış etmeden saatlerce semah dönebiliyordu.

Aynı arkadaş, Bingöl'ün Kartal'ını da oynayabiliyordu. Başka bir kartal çıkaramıyorduk içimizden. Onu imrenerek izliyorduk. Figürü biz de bilsek, onun gibi yapamıyorduk. O, kendini bir mağaranın önünde, yağmalanmaya terkedilmiş leşi bulan kartal gibi hissediyordu. Ve yemini ondan kapmaya çalışan diğerleriyle nasıl da mücadele ediyordu. Aslında arkadaşımız bu sahnede, bir yaşam mücadelesi veriyordu. Bunun için galiba, öncelikle bir kartalın çöl ortamında günlerce nasıl da aç kaldığını

ve yoldan geçecek bir kervanı nasıl da düşlediğini anlamak gerekiyordu. Yoksa öğrenmek ve başarıyla sergilemek imkansızdı. Ayrıca; estetiği, hatta mimikleri ve bakışları ile tam bir kartaldı diyebilirim. O, yerde yürürken aslında uçan tek canlı gibiydi gözümüzde. Merakı sayesinde kendini aşmayı öğrenmişti. Bedenine ruhunun sözünü geçirmeyi biliyordu. Ruhunu tanımlıyordu. İradesini yaşadığı ortamın dışına çıkarıyordu. Bu bir eğitimdi, okulun müfredat derslerinde asla öğretilmeyecek bir eğitimdi. Ne kadar zordu bu figürleri estetiğiyle yapmak.

Bir ekibin cinsiyeti, sınıfı ya da ulusu yoktur

Arkadaş ya da bir kostüm cazibesiyile sürüklenen bu eğitime bir başladığında artık bırakmak çok zordu. Oyuncu kumaşların gizemine doymuş olsa da, bu kez de emek vermişti bir kere. Farkında değildi ama ulaştığı ekip ruhu ve emek sevgisi, onda yüreksel bir bilinç ve diğer oyuncuların emeğine saygıyı büyüten bir adalet oluşturuyordu yaşam felsefesinde.

Ekip bir uyarı demektir. Yanındaki ne **'gözüm üstünde'** demektir. **'Birlikte bir şeyler yapalım ve birbirimizi tamamlayalım'** demektir. Bir ekibin cinsiyeti yoktur, sınıfı ya da ulusu yoktur. Ve sahneye çıktığında, **'buyrun, ben ve arkadaşlarım... Biz buyuz'** diyen bir süreci vardır. **'Tek başıma bir anlam ifade etmiyorum, ama bakın biz aynı anda çok şeyiz'** demektir. **'Biz hepimiz, birbirimizden çok farklı insanlarız ama istediğimizde aynılaşabiliyoruz'** demektir.

...

Yıllarca sürüp gidecek bir çalışmanın içine girmiştik, süreklilik başarı için önemlidir. Yanımızdakilerin

yaşamlarını da bilmek, onların hangi süreçlerden gelip nasıl yaşadıklarını öğrenmek; hatta, kişisel ve ruhsal özelliklerini tanımak; eksikliklerini ve yeteneklerini kavramak gerekiyordu. Yoksa bunca emek, artık yalnızca bir arkadaşın hatırını kırmamak için verilmiş olamazdı. Yanımızdakiyle anonim bir emekte bir araya gelmek, oynarken 30 oyuncunun kafasından buharlaşarak çıkan 30 farklı ruhu kocaman tek bir ruh haline dönüştürebilmek gerekiyordu.

Ekibimizin çizgisi

Bu nasıl olacaktı? Figür öğrenmek, çizgi ve kareografi öğrenmek buna yetmiyordu. Tabii ki; görüntüde seyirci bunu izleyecekti. Ama o çizgi neyin çizgisiydi? Sahne ve çalışmalarda zor da olsa teknik bir çizgi öğreniliyordu, ama bu çizgi de yetmiyordu. Başka bir kareografiydi bize gerekli olan. Hayatımızda bir düzen, bir disiplin, yalnızca çalışmalar ve sahnede birkaç dakikalık bir birliktelik değil; arkadaşlığımızın, dostluğumuzun da her anda kareografik düzeni, bütünleştiriciliği, tedavisi, çizgisi olmalıydı.

Şunu çok iyi anlamıştım ki; yaşamı ortaklaştırmadan, bir halk birlikte bir oyun oynayamazdı. Ve koskoca kültürler bunu yapmıştı. Oyunlar, yaşamın sonrasında çıkan birer sonuçtu. Ve biz de eğer o sonucu sergilemek istiyorsak, biz de öncesinde ortaklaştırmalıydık yaşamlarımızı. Ortak derter, ortak çabalar, çözümler, göz yaşları, sevinçler, ortak bir üretim ve emek... bunlar olmasa da elbet öğrenilirdi oyunlar. Ama başarılı bir ekip, başarılı bir toplum olamazdık. Ekip olarak kalkınamaz, emeklerimizden sonuç alamazdık. Önce anlayış ge-

rekiyordu, önce sevgi... Önce kendi aramızda bir barış...

Yaşam tarzlarımız farklı da olsa, bir noktada buluşmayı sağlayabiliyoruz; gençliğimizi en büyük ortak nokta yapıyor, önümüze çıkan ferdi ya da genel bütün problemleri birlikte çözmeye çalışıyorduk. Zamanla bilinçli bir çabadan çok, doğal bir kültüre ulaştı bu tarz bizde. Başarı, ille de yarışmalarda elde edilen birincilikler demek değildi. Biz çoktan çok şey kazanmıştık zaten.

Notlarım düşmüyor, yükseliyordu

Aslında, başlarda sandığımın tersine, zamanı iyi ayarlayabildiğimde, bu çalışmalar derslerimi de aksatmıyordu. Hatta kimi notlarım yükselmışti bile. Yaptığımız aktivite kendimize ve yaşadığımız topluma yabancılaşmamızı önliyordu. Bizi günlük hayatın streslerinden, derslerin yoğunluğundan kaynaklanan yorgunluklardan arındırıyordu. Arkadaşlıklarımız güçleniyor, çalışma disiplini kazanıyor ve derslerimize de bu disiplini aktarabiliyorduk. Bir oyun ne kadar yorucu gibi görünse de aslında zihnimi dinlendiriyor; onu boş ve gereksiz şeylerden uzak tutmuş olu-

yordu. Zaten teknik çalışmalarda antrenmanlar da yapıyorduk. Bir kere halkoyunları spor demektir. Hemen oyuna asla başlanmazdı. Uzun bir süre vücudu gevşetici spor hareketleri yapar, sonra koşar, yine bir rehabilitasyon hareketlerinden geçer; ondan sonra başlardık dans etmeye. Isınma hareketlerimiz olmadan tek bir figür bile yapmamız yasaktı.

Ve yarışma

Sene 1990... Ankara... Bir yarışma... Önce Ankara birinciliğini, sonra da İç Anadolu Bölge Birinciliğini almışız. Üstelik, kolejlere karşı devlet lisesi olmamıza rağmen sağlam bir inançla aslında çok kolay bile olmuştu bu başarı. Yükseliş Koleji, bizim gibi fakir öğrencilerin karşısında nasıl da yenilmişti. Onlara göre, bir kolejin önünde hiçbir yoksul ekip duramazdı. Çok ileri teknikleri vardı. Hocalarından tatalım, çalışma salonlarına kadar... Bizim salonumuz bile yoktu.

Sıra Türkiye birinciliğinde...

Çok iyi bir ekibiz artık. Kendimizi o kadar geliştirmişiz ki, artık yarışmalarda yarışmıyor, adeta şov yapıyoruz. Disiplin inanılmaz... 30 kişi, yediğimiz içtiğimiz, giydiğimiz, saatlerimiz ayrı gitmiyor. Tek bir derdimiz var, şu birinciliği almak... Neden bu kadar abartmıştık bu birinciliği? Oysa ne ekonomik ne de notsal anlamda bize direkt bir şey sağlama-yacaktı. Birçoğumuz üniversiteyi, hepimiz bütün zamanımızı, hatta kimi zaman cebimizden çıkacak harçlıklarımızı, gündüzlerimizi, bazen gecelerimizi feda ediyorduk. Kimimiz çalışma saatlerimizin akşamlara kadar uzadığı günlerde (özellikle de kızlar)

ailenden az küfür yememiştir. Değer miydi? Değmiş. Bir kere birçok iyi denebilecek özelliklerimi bu yıllardaki ekip çalışmalarından aldığımı söyleyebilirim. Bunun dışında saymakla bitirilemeyecek artıları olmuştur bu çalışmaların bana. Manevi açıdan da öyle... En unutulmayacak anların arasından kendini öne fırlatıyor şimdi o sahne görüntüleri. Süzülüp geliyor ve başlıyor oyunlar gözümün önünde canlanmaya; oyuncular el ele tutmaya... Ellerim ruhumda birleşiyor, tekrar o sahnelerin arkasındaki kulislere, perdenin arkasından gözlüyorum dünyayı. Az sonra herkes bizi izleyecek. Kimse oyuna değil, bizim dostluğumuza oy verecek. Kolay değildi, 30 kişiyi tekletirebilmek.

Görmese de coşmasını bilen çocuklar

Hayatımda asla unutamayacağım duygular yaşadım. Spor salonumuz bizim gibi kalabalık bir ekibe yetmiyordu. Çok zorlanıyorduk. Ankara Körler Okulu'nun çok büyük bir spor salonu vardı. Rica ettik, çalışmalar için bir süreliğine bize ayırdılar salonu.

Ama bu okulda çalışmanın başka bir zorluğu ortaya çıkmıştı. Okulun tüm öğrencileri kör oldukları için, bu bizi duygusal anlamda çok yıpratıyordu. Müziği duyup teneffüslerde salona koşuyorlardı. Görmeseler de, yine de karşımıza dizilip tek tek izliyorlardı çocuklar. Görmüyorlardı; ama görmek istiyorlardı. Görmüyorlardı ama gördüklerinden haz alıyorcasına tebessüm ediyorlardı. Ve biz kahroluyorduk.

Fırsat buldukça onlarla sohbet ediyorduk. **'Bize de öğretin, sizin yerinizde olmayı isterdik. En**

azından, oynayamasa da sizi izlemek isterdik' diyorlardı.

Kostümlü provalarda, gelip kostümlerimizi elliyor, ne giydiklerimizi yokluyorlardı. Biz buna dayanamıyorduk. Binlerce seyircinin karşısında şov yaparak oynayan bizler, tek birinin karşısında bile konsantre olamıyorduk. Aklımızı ve ruhumuzu veremiyorduk oyuna. Oysa hocaları-

mız, bunun aslında bir oyuncunun, bir ekibin kendisini aşması için çok iyi bir fırsat olduğunu söylüyordu. Belki haklılardı ama ekipteki kimseye kolay gelmiyordu bunu yapmak... Zamanla biraz bunu aşabildik diyebilirim. Ama tümüyle değil. En sonunda ekibin hocalara yaptığı baskıyla Körler Okulu'ndan ayrıldık. Sırası gelmişken o çocukların tümünü buradan tek tek öpüyorum.

Nasıl unutulurdu, daha dün, ablamızın öldüğü

Yarışma arefesinde acı bir haber alıyoruz. Ekipteki bir arkadaşımızın ablası vefat etmiş; üç küçük çocukla Seyfo (Seyfettin), henüz 19 yaşında, hayatın bir ortasında kalamıştı. Denilebilir ki; ekibin en mazlum, en mahsun, en sessiz ve en fedakar kişiliğiydi Seyfo. Bu inanılmaz haber, inanılmaz gerçekliğiyle artık onun yaşamıydı. Bir gün-

de hayatı yüzlerce kez daha da ağırlaşmıştı. Bir haberle öğrencilik hayatı artık sona ermişti. Bir haberle artık çok sevdiği ablasını yitirmişti. Bir haberle o artık bir baba sayılırdı. Ve bizim öğrenci Seyfo, kendisinden yaşam bekleyen üç çocuğa sahip olmuştu. Gerçekten inanılmaz bir acıydı. Acısı anlatılmazdı.

Akşam bütün ekip toplanıp cenaze evine gittik. Hepimiz müthiş üzgünüz. Ama ya Seyfettin! Üzgünüz, çok üzgünüz. Onun yüreğini, onun acısını, onun içine akıttığı gözyaşlarını hangi oyun anlatabilirdi ki! Hangi enfes oyuncu anlayabilir ya da onun gibi hissedebilirdi ki!.. Tüm ekip, 30 kişi onun yanında, ama sanki bu odada hiç yokuz. Kimse bir şey

diyemiyor. Cenaze bile, bizim tümümüzden daha hareketli neredeyse. **'Başın sağolsun'** sözü bile ne yersiz bir çaba... Sessizlikte çözmeye çalışıyoruz, geleceğin onu karşılaştıracağı zorlukların kelimelerini... Sonunda başsağlığı dileyip çıkmak istiyoruz. Kapıda Seyfo bizi durduruyor ve aslında hiç de bir cenaze sahibinin gözyaşlarından istemeyeceğimiz bir şey diyor:

- Yarın, yarışmada oynayacağım!

Bir cenaze evi ve bu evde duyduğumuz bu cümle, bizi allak bulak ediyor. Ölümün olduğu bir yerde oyun nasıl düşünülebilir ki!.. Üstelik final yarın...

Kesinlikle **'hayır'** diyoruz. **"Biz ekip olarak bildirdiğimiz sayıyla çıkmayacağız ama sen kesinlikle cenazenin ve çocukların başında olmalısın."**

Kabul etmeyişlerimiz, her seferinde onun reddedişleriyle karşılaşı-

yor. Ve Seyfo dediğini yapacak...

Bütün gece kim uyuyabilmiştir ki!.. Bir hayatın bilinmeyen ve hep anlam aranacak sözleri, sanki az önce Seyfo'nun ağzından çıkmıştı. '90 senesinin üstüne 15 yıl daha eklesem, bugün anlayabilecek mi sıkıştırdığım kültürüm, Seyfo'yu? Gerçekten Seyfo neyin peşindeydi? Bir ölünün peşinden nasıl gülerdi ağlayan mimikler? Üzüntüden yorgun bir beden, nasıl canlanıp oynayabilirdi? Nasıl unutulurdu, daha dün, ablamızın öldüğü? Ama o çok iyi biliyordu ki, eksik kadroyla çıkmak bu yarışmada daha baştan kaybetmek demektir bizim için? Ve biz, 3 yıldır bu günü bekliyorduk. Çok iyi biliyordu ki, ekip gösteriye çıksa bile en azından onun eşi olan oynayamayacaktı. Ya da kendisinin yerine yedeği koysak bile, bu büyük bir rizikoydu. 'Tamam' diyor hocamız; "tamam Seyfo..."

O artık ekibin tümü demekti. Hep 'gülümseyebilecek mi?' diye düşünüyorduk. Hep 'hata yapacak mı?' diye düşünüyorduk. Aslında bunu yapmaya kendisini zorlamasını hiç istemiyorduk. Ama o kesinlikle oynamak istiyordu. Seyfo'nun bu iddiası karşısında bizim için artık kazanmak önemsizleşmişti. Tüm ekip artık Seyfo'nun yüreği, bilinci ve ruhu için oynayacaktı. Onun gözyaşlarını karşımızda birer jüri yapıp üç yıllık tüm emeklerimizi ona atfedecektik.

Kolay değildi artık oynamak

Oyunda eşi olduğum Seyfo'nun elini tutarken, ona nasıl metanet verecektim? Hangimizin eli daha çok titreyecekti? Hangi figür benim gözlerimi onun emeklerine, onun gözlelerini benim emeklerime gülümsetmek için buluşturacaktı? Peki ya O? O bunu ne için yapıyordu? Sey-

fo, bu yarışmada aslında çoktan kazanmıştı. O gerçek bir sanatçıydı. Bir seyirciyi birkaç dakika mutlu etmek ve karşısında dizilen jüriyle, bir sanatçının en bildik yalanları söylemek için oynayacaktı Seyfo. En güzel gülüşlerin yaşamın zorlukları karşısındaki, en vurdum duymaz sahipleri olacaktı onun gözleri... Çok şey öğrenmişti Seyfo ve çok şey öğretti bir günün içinde bize. Üç yıllık arkadaş, yoldaş emeğine duyulması gereken saygının nasıl olmasının gerektiğini bize 1 günde, tek bir gösteride gülücüklerle öğretmişti. Üç yıldır aramızda biriktirdiği yaşamı, işte o, tek bir gösteride somutlaştırmıştı. Tüm acısına rağmen ruhunu boşaltmış, dün yaşanmış ne varsa bugün unutmuş; bedenini inandıklarıyla tekrar doldurmuş, oynadığı yörenin coğrafyasına savurmuş, biriktirdiği tüm değerlerinin jübilesini o gün, o yarışmada yapmıştı Seyfo. O bir halk bilimcisi, o gerçek bir sanatçı, gerçek bir aydın, gerçek bir dosttu.

Paranın kirlettiği kültürler

Yaptığımız o muhteşem şovun sonrasından itibaren hiçbir şeyi hatırlamak istemiyorum aslında. Ne puanları ne de başka bir şeyi... Tüm oyuncular, o gün oradaki yüzlerce yarışmacı, tüm jüri, tüm hocalar, bizim ekip ve yukarıda Allah da biliyordu ki; Seyfo'nun ekibi biz birinciydik. O güne kadarki tüm standartların üstünde oynamıştık. Ama ne yazık

ki; tüm değerlerimize rağmen paranın kirliliğinin böyle kutsal bir günde, böyle kutsal bir çalışmada tüm emeklerimizi heba edeceğini bilmiyorduk işte, o güne kadar... Onlarca bölgeyi oynuyor, onlarca bölgenin halkının masum yaşamlarını biliyorduk. Hainliği anlatan oyunlar da vardı. Ama henüz, paranın emeklerin de ötesine geçtiği bir oyun yoktu. Sonuç olarak ikinci olduk. Birinciliği Aydın yöresi kazanmıştı; yok, hayır! Paray-

la satın almıştı. Ve şunu anladık ki; yalnızca kültürleri başka nesillere aktarmanın da ötesinde, bu ülkede halklar için başka bir şeyler de yapılmalıydı.

.....

* **Kostüm:** Latince, 'geleneğe' anlamına gelen 'consuetudo' kelimesinden, İtalyanca ve Fransızca'ya 18. yüzyılda bir sanat terimi olarak, 'Sahnede canlandırılan dönemde giyilen geleneksel giysiler' anlamında geçmiştir.

* **Sahne:** Performansların sergilenmesi için ayrılmış olan alan.

* **Estetik:** Duyum, duyu, algılamak ve duyu anlamına gelir. Güzeli ve güzel sanatların doğasını inceleyen bilim dalıdır.

* **Anonim:** Ortak olan; yazarı, söyleyeni bilinmeyen, halkın birlikte ürettiği, toplumun malı olan eser.

* **Kareografi:** Hareket ve dansın oluşturulmasının temelleridir. Düşünce birikimi ve hayal gücünü kullanarak, duygularını ortaya çıkaran ritim ve dans hareketlerinin bütünüdür. Birden fazla teknik birarada kullanılır.

Kültür

Güney AZAD

UNE RENAISSANCE

ALEVI

Une pensée humaniste

Depuis des siècles, les alévis sont victimes des persécutions des pouvoirs sunnites. L'histoire des alévis, comme celle de tous les hommes qui ont soif de liberté, est marquée par des insurrections et des massacres. Malgré toutes les formes d'extermination, les alévis sont restés fidèle à leur pensée.

L'alévisme est avant tout une philosophie humaniste et universelle. Cette pensée est le fruit des philosophies et des croyances issues d'Asie Centrale, d'Anatolie, de Mésopotamie et d'Arabie. L'alévisme est une synthèse des différentes croyances (*polythéistes et monothéistes*) et philosophies qui ont existé dans ces différentes régions. Renier le rôle joué par ces croyances dans

la formation de la pensée alévi, reviendrait à renier l'essence même de la pensée alévi.

Le zoroastrisme, le dualisme, le chamanisme, l'islam et bien d'autres pensées ont marqué l'alévisme de leurs empreintes. Les alévis s'opposent sur de nombreux points à l'islam. Il existe un profond fossé entre l'alévisme et les religions monothéistes, notamment l'islam.

Les alévis sont les représentants des pensées et des croyances pré-islamiques. Ils sont les symboles de la résistance de ces pensées face à un islam impérialiste et oppresseur. Les paroles “**eline, dili-ne, belline sahip ol**” attribuées à Haci Bektas ressemblent fortement à la triade zoroastrienne: la Bonne Pensée (*Humata*), la Bonne Parole (*Hukhta*) et la Bonne Action (*Hvarshta*). Les exemples d'éléments pré-islamiques ne manquent pas dans la pensée alévi. Il n'est pas nécessaire d'entrer dans les détails historiques et philosophiques. Il existe de nombreux ouvrages à ce sujet.

Certes, l'islam a fortement influencé les alévis mais de là à dire que les alévis sont des musulmans serait une grande erreur à mon sens. Si les alévis étaient des musulmans, pourquoi toutes ces persécutions? Il est important d'analyser en profondeur la philosophie alévi et les conditions historiques de son émergence pour pouvoir la situer par rapport aux autres croyances.

Il n'est pas nécessaire d'entrer dans un débat sur les origines et la pensée alévi. Laissons ces questions aux historiens et aux intellectuels alévis. La pensée alévi fait peur aux systèmes politiques et religieux car elle place les valeurs humaines et l'homme au-dessus de tous.

Une pensée progressiste

Tout au long de l'Histoire de l'Humanité, des hommes seront persécutés pour avoir remis en cause le système en place. A toutes les époques, toutes les pensées progressistes ont été persécutées par les pouvoirs en place. Le Christ a été crucifié parce qu'il prônait l'égalité entre tous les hommes à une épo-

que où des hommes avaient droit de vie ou de mort sur d'autres hommes. Les prophètes Zoroastre et Mohamed seront persécutés pour leurs idées qui étaient révolutionnaires pour leur époque.

Lorsque les pensées persécutées arrivent au pouvoir, ces pensées témoignent de la même intolérance que leurs prédécesseurs envers les nouvelles pensées progressistes. Les partisans d'un dieu unique imposaient leurs pensées en tenant d'une main le sabre et de l'autre la parole de dieu. La conversion des hommes au monothéisme s'est fait pour une grande partie dans le sang.

Les hommes ont vécu dans la crainte d'un être suprême et d'un jugement divin pendant des siècles. Cette terreur imposée par les religieux à la population sera la cause d'horribles massacres entre les hommes des différents groupes ethniques et religieux. La religion a toujours été un prétexte pour justifier les ambitions impérialistes des bons croyants. On remarque que les bons croyants sont plus attachés aux biens de ce monde qu'à celui de l'au-delà. Il est plus facile de tuer au nom du tout puissant qu'à son propre nom.

Une pensée progressiste est une pensée qui œuvre pour le développement de l'Humanité. Une pensée progressiste est une pensée qui s'adapte au monde et qui se remet perpétuellement en question. La pensée alévi est une pensée qui œuvre pour le développement de l'homme. La philosophie alévi con-

sidère l'homme comme un être libre et un créateur (un dieu). Le “**En-el Hak**” exprime bien cette notion d'homme dieu.

Une pensée imposée comme une vérité absolue et incontestable ne fera nullement progresser le monde. Une pensée qui refuse la critique constitue un obstacle au développement de l'Humanité. Ainsi, les religions monothéistes constituent un véritable obstacle au développement de l'Humanité. Les religions monothéistes enlèvent à l'homme la faculté de développer son esprit critique. L'homme devient le prisonnier de ses propres pensées. L'Homme n'est le maître

de rien, il n'est qu'un objet aux mains d'un dieu tout puissant.

On n'est pas là pour faire l'éloge de la pensée alévi et la critique des religions monothéistes. Cette tâche ne nous incombe pas mais il est parfois nécessaire de rappeler certaines vérités.

Une meilleure connaissance de la philosophie alévi par la population sunnite aurait pu éviter de nombreux événements dramatiques. De nombreuses personnes auraient adopté la philosophie alévi si les autorités politiques et religieuses n'avaient pas donné une fausse image de l'alévisme.

Les alévis et la république

Mustafa Kemal ne respectera aucune des promesses fait aux différentes communautés religieuses et ethniques. Un véritable génocide culturel se mettra en place à partir de l'instauration de la république. La république fondée par Atatürk est une république fasciste et raciste. Une véritable politique d'assimilation et d'extermination sera mise sur pied face aux différents groupes religieux et ethniques.

Les espoirs des alévis d'une république laïque tomberont à l'eau. Les alévis sont contraints à vivre de nouveau dans la clandestinité. L'état utilisera tous les moyens pour faire disparaître la culture alévi. Lorsque le génocide culturel sera inefficace, l'extermination physique prendra le relais.

Les alévis et les autres groupes (*ethniques et religieux*) ont donné leur vie pour cette terre. La république de Turquie doit son existence à toutes les communautés qui se sont battus pour sa libération et sa création. Le reniement de l'identité des différents groupes ethniques et religieux constitue la honte de la Turquie.

Les alévis et les autres communautés paient des impôts dont une grande partie va au ministère des cultes aux mains des sunnites et des nationalistes turcs. Cette argent sert à islamiser les communautés non-musulmanes et à turquiser les différents groupes ethniques. Cette politique d'extermination culturelle est le fondement de l'idéologie kémaliste.

L'idéologie socialiste eu un grand écho parmi la communauté alévi à cause de son universalisme et de son humanisme. Il y a plus de points communs entre la philosophie alévi

et le socialisme que les autres formes de pensées religieuses et politiques. Une grande partie des révolutionnaires de Turquie sont des membres de la communauté alévi. La pensée alévi et l'islam radical s'affrontaient au travers des révolutionnaires et des nationalistes.

La république auto-proclamée démocratique et laïque de Turquie a détruit une grande partie de la culture alévi. La disparition de la culture alévi constituerait une grande perte pour l'humanité.

La Renaissance des alévis

Ces dernières années, les alévis semblent avoir trouver un espace de liberté mais aucune reconnaissance au niveau politique. La communauté alévi n'est pas une communauté homogène: on peut distinguer un alévisme pro-étatique et un alévisme de gauche. Comment peut-on être les gardiens d'une république qui ne reconnaît pas notre existence? Une union des alévis semble très peu probable à cause des divergences internes.

Les années 90 marquent un grand tournant dans l'histoire de la communauté alévi. Les alévis se regroupent au sein d'associations en Turquie et en Europe. Que les alévis sortent de leur silence à cette époque n'est pas sans relation avec la sale guerre menée au Kurdistan du nord et les exactions commises contre les alévis durant cette période.

Les chaînes télévisées alévis apparues récemment sont un moyen pour les alévis de faire connaître leur culture à leurs frères sunnites. Ces chaînes sont un moyen pour l'état de jouer la carte alévi face à la montée en puissance des fondamentalistes musulmans et aussi un moyen pour éloigner les alévis kurdes de leur mouvement de libération national.

Les alévis pourraient jouer un rôle déterminant dans la démocratisation de la république de Turquie. Les alévis ont besoin d'être représentés sur la scène politique turque et européenne. Une organisation politique, défendant les droits des alévis au niveau politique, est indispensable aux alévis car les partis traditionnels ont exploité les voix des alévis pour leurs propres intérêts personnels. Les alévis ne doivent pas se fier aux belles promesses fait par les politiciens avant les élections.

Les alévis désirent avant tout une reconnaissance de leur identité au niveau politique. Ils veulent que la pensée alévi soit enseignée dans les écoles aux enfants alévis. Les alévis ne veulent pas être des citoyens de second rang. Ils réclament tout simplement une véritable démocratie et laïcité en Turquie.

Geçmiş ve Gelecek...

Felsefe

Şinda OZAN

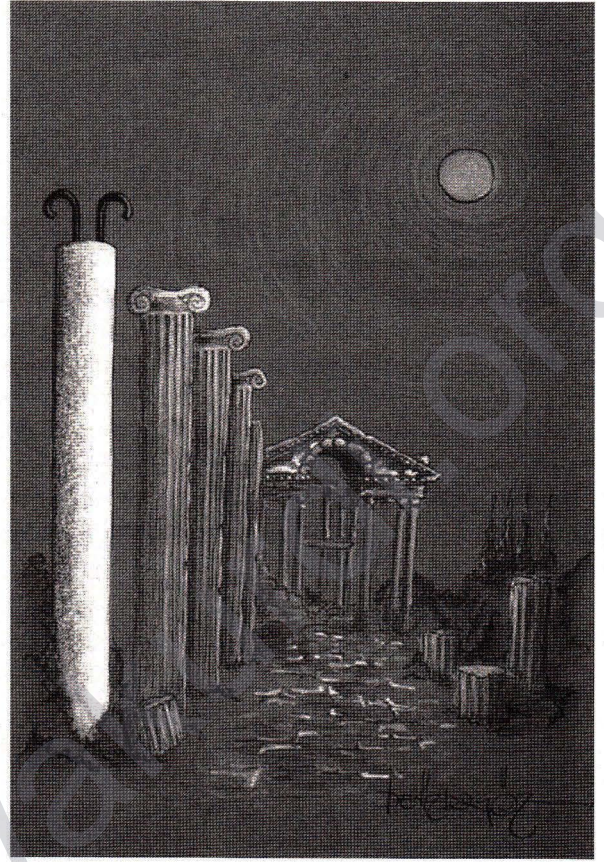
Bazen bir boşluğa düşer gibi dalarız geçmişimize ve ardi arkası gelmeyen hatıralarda kalırız.

Yapamadıklarımız ve yapacaklarımızı düşünmeye başlarız. Bireysel tarihimizle yüz yüze gelmiş ve nerede bitirmek istediğimize karar veremeyiz. Ya da nerede başladığımızı karar veremeyiz. Belleğimizdeki izlerin peşine takılırız.

Ya da anlam yüklediğimiz insanların, düşüncelerin bizde bir tarih başlattığını düşünmeye başlarız.

Özgürlük istemi sızar araya, geleceğe bir pencere açar o anda. Etrafına bir göz süzdüğünde artık kendinin yalnız olmadığını fark etmiş olursun.

Her şey iç içe geçmiştir artık. Geçmiş, gelecek, sen ve özgürlük... Geçmişinden imla işaretlerini çoktan çıkarmışsındır. Sana senden kalan elle

tutulamayan bir miras kalmıştır artık.

Ama ondan kopuk olamayacağını, yani onun varlığıyla yaşadığını o zaman fark etmiş olacaksın. İnsan varlığı ancak geçmişle dolu olduğunda geleceğe inanabilir, hissedebilir. Nerede ve ne zaman kanıksamamış da olsan bıraktığın geçmişini silmeye çalışmayla orada bir intihar başlatmış olursun. İlk intihar yaşanmıştır. Diğer salt fiziki değil midir?

Kişiliğinde evrimin tüm evrelerinin olduğunu hissetmeye başlarsın.

Geçmişimizi reddetmekle neyin tuzağına düşüyoruz?

Kim şunun aksini iddia edebilir?

Yeni araçlarla, yeni kavramlarla geleceğe geçebiliriz ama her yenilik eskinin avucunda doğar ama aşar.

Geçmişini yalnızca olumsuzluklarla anmak, neyin getirisiidir?

"Geçmişten koparılacak insanlara, gençlere şimdilerde daha farklı argümanlarla sunulmaktadır. Geleceğe yüz çevirmeye çağın yakalanacağı hafızalara yerleştiriliyor. Değersizlik psikolojisi ile postmodern kültür yedirilmektedir."

Geçmişimizi reddetmekle neyin tuzağına düşüyoruz diye hiç tasarladığınız oldu mu?

Geçmişten koparılmak insanlara, gençlere şimdilerde daha farklı argümanlarla sunulmaktadır. Geleceğe yüz çevirmeyle çağın yakalanacağı hafızalara yerleştiriliyor.

Doğru gelecek, ütopyanın ilham tarihi olarak doğal toplum dönemini yaşamsal olarak arzulamaktır.

Özgürlüğü yitiren her kişi, ona duyulan özlemle tasavvur etmeyi geleceğe doğru hayal eder.

Geleceğe doğru hayal edilen paylaşımın kurtuluşuna duyulan özlemdir.

Ancak şimdilerde gelecek yaratmanın geçmişten kopmakla eş değerde tutulması, tarihi toplumsal gelişmeye ve seni senden önceki değerlerinle karşı karşıya getirme politikası olduğu gerçeği açığa çıkmaktadır.

Yani düşünsel gelişimle beraber elimize verilen araçlar tehlikeli olmaya başlıyor.

Geçmiş salt akılda kullanılmış, birikmiş bilgiler olarak kabul etmeye başlıyoruz.

Değersizlik psikolojisi ile postmodern kültür yedirilmektedir. Günümüz gençliğinin büyük bir çoğunluğunun yaşadığı psikoloji, bu biçimde derinleşmektedir.

“Gelecek her şeydir, geçmiş geçmiştir” denilmektedir. Biri birine kurban edilmektedir. Halbuki iç içe geçmiş, birbirinin varlık ve yokluk ifadesi olan bir gerçeği nasıl birbi-

rinden koparabilirsin?

Postmodernizm insanları kendi yürek ve beyinlerinde paramparça ederek ömrünü çoğaltmaktadır.

Gönüllü ve bol araçlı bir inkarcılık geliştirmektedir.

Tüm bunların bizim toplumumuzda gelişmesinin birçok nedeni bulunmaktadır.

Genelde biraz bilinç düzeyi gelişmiş ve toplumun feodal yapısı dışında bir yaşam ve ifade koşulları bulan kesimlerde bu yaklaşımlar daha ön plana çıkmaktadır.

Özgürlük mücadelesinde olsa da özgürlüğe olan ihtiyacı daha açığa çıkaramaması, tüm bunları yaşatmaktadır.

Egemenliğin incelikli ve beğendiren politikası, her gün içimizden birçok yakın insanımızın yaşamını değer yitimine uğratmaktadır.

Paradoks nerede?

Her birey kendine doğru özgürlük perspektifi çıkaramamışsa yenilik ve gelecek adı altında tüm geçmişinden uzaklaşır.

Geçmiş tabii ki sadece yaşanmış ve bitmiş öge ve olgular değildir.

Bizlere bu güne kadar anlatılan ve sonradan kendi kendimizi ikna ettiğimiz temel yanlış düşünce yapısı bu olmuştur.

Bu açıdan doğru bir bilinç düzeyi ve çabasına girmezsek içinde olduğumuz özgürlük değerlerinden başlayarak içini boşaltırız.

Zaten postmodernlerin temel yaklaşımları bu değil mi?

“Saf yok, tüketilen değerlendirilmez, geçmiş hiç sorgulanmaz, gelecek seninle vardır. Yalnız bireyin içindeki varlığını kanıtlayabilir” diyor.

Yani bildiğimiz, aşına olduğumuz karşıtlığa göre öğrenilen bilgileri, öyle değilmiş gibi mantığa oturtarak duygulardan zihinsel boşluğa akıtır.

Özde yine aynı karşıtlık vardır. Ama sana bile hissettirmeden ve seni de yanına alarak, sana teorisini yaptırarak yürütmektedir.

Tüm bunların gençlerde daha çok açığa çıkması ve içselleştirilmesi, insanda hüznü karışık bir öfke uyandırmaktadır.

Demek ki daha özgürlükle yeterince bir bağ kurulamamıştır.

Bir de tüm yenilikler yanılmasıyla egemen sisteme yeni anlamlar ve anlamlandırmalar atfedilmektedir.

Özellikle teknik gelişimle bunların daha çok açığa çıkması ve zamanı geçmiş, ölüm döşeginde olan kavramların aşımına anlam vermeyerek her şeyin kısa zamanda geçmişe gömüleceği yanlışlığı yaşanmaktadır.

Miladını tamamlayan her şey zaten kendi yenisini bir biçimde yaratarak geçmişe yol alır.

Bu şu anlama gelmez: Her şey zaten bir gün bitecek ve geçmiş anlamsızdır.

Anlamsızlaştırılan geçmişin anlamsızlaştırılan gelecek olduğunun anlaşılması gerekmektedir.

Die Liedermacher und Musiker Zelemele und Ahmet Aslan

**Barlas
BEYAZTAŞ**

Wehklage auf eine unterdrückte Kultur

Im November fanden Konzerte mit Ahmet Aslan und Zelemele in Hamburg und Düsseldorf statt. Ihre Konzerte sind immer ein besonderes Erlebnis. Barlas Beyaztaş beschreibt sehr eindrucksvoll die beiden sehr außergewöhnlichen und beeindruckenden Musiker, ihre musikalische historische sowie aktuelle Umgebung, aus der sie ihre Inspiration für ihre Musik beziehen.

Eigentlich erwartet man von einem Musiker und Liedermacher, der sich die Derwisch-Welt seiner ostanatolischen Geburts- und Heimatregion Dersim (in der heutigen Türkei *Tunceli*) auf die Fahnen geschrieben hat, eher besinnliche, mystisch angehauchte Musik. Nicht so bei Zelemele.

Zelemele - hinter diesem Begriff findet man den Künstler Mehmet Ali Güler - steht für ei-

Zelemele

Ahmet Aslan

ne Musik, die die authentischen Motive seiner Heimat Dersim mit zeitgenössischen Musikformen wie Hip-Hop, Rap, Rock und zum Teil auch Jazz interpretiert. Er schlägt

eine musikalische Brücke zwischen den traditionellen Motiven Dersims und zeitgenössischen westlichen Klängen und Rhythmen, zwischen Vergangenheit und Ge-

genwart, zwischen Orient und Okzident.

Zelemele steht vor allem auch für eine Musik, die die einst unterdrückte und heute fast verschwundene Zaza-Sprache in den Mittelpunkt rückt. In allen drei Alben, die er bis heute herausgebracht hat, ist auch die erfolgreiche Umsetzung von zeitgenössischen populären Musikformen und Arrangements zu beobachten. Das ist für eine Musik, die motivisch in der Zaza-Sprache verwurzelt ist, sehr ungewöhnlich. Denn die Lieder aus dieser Musiktradition sind eher schwermütig und werden mit wenigen traditionellen Instrumenten wie z. B. dem Tembur vorgetragen. Zelemele versucht mit seinen Liedern die traditionellen Musikformen seiner Muttersprache aufzubrechen und ihr eine neue Dynamik und Dimension zu verleihen. Ungewöhnlich und erfrischend zugleich für die Zaza-Musik sind auch die besondere Klangfarbe und der Einsatz seiner Stimme.

Zelemele - das ist mehr als ein Name auf einem Musikalbum. Zelemele - das ist gleichzeitig künstlerisches Programm und gesellschaftliche Vision. Um Zelemele zu verstehen, muss man in die Geschichte der ostanatolischen Region Dersim eintauchen. Es ist das Jahr 1938, als die Soldaten und Sicherheitskräfte der noch jungen Republik Türkei in dieser bergigen Gegend Ostanatoliens ein blutiges Massaker an der dortigen alevitischen Bevölkerung verüben - mit dem Ziel, die

Kultur und die Sprachen in Dersim auszulöschen und die Türkisierung auch in dieser Region mit Gewalt durchzusetzen.

Mehr als 30 000 Menschen sind es, die dem staatlich organisierten Massaker zum Opfer fallen. Mehr als 30 000 Frauen und Männer, Schwangere, Kinder und Säuglinge. Was aber fast noch schlimmer ist: Das Massaker markiert zugleich eine tiefgreifende, nahezu vernichtende Zäsur im kulturellen Leben Dersims.

Lebten vor diesem Ereignis Zazakis, Kurden und Armenier jahrhundertlang friedlich nebeneinander, so ist dort nach dieser Gräueltat von der kulturellen und sprachlichen Vielfalt so gut wie nichts mehr übrig geblieben. Die beiden Muttersprachen in Dersim - Zazaki und Kurmancî - wurden bis in die jüngste Zeit gewaltsam unterdrückt und es ist vor allem die Zaza-Sprache, die dort seit dem so gut wie nicht mehr gesprochen wird.

Zelemele betrachtet das Jahr 1938 als den Tod Dersims, als jenen Zeitpunkt, an dem die sprachliche und kulturelle Lebendigkeit verschwunden und somit die Seele dieser Region begraben worden ist. Das zazakische Wort "zelemele" heißt übersetzt so viel wie "Durcheinander", "Geschrei".

Zelemele - das ist das Durcheinander und Geschrei nach dieser schmerzhaften gesellschaftlichen Erfahrung. Zelemele - das ist vor allem das Wachhalten dieser Trauer durch lauten

Gesang bis die einstigen Sprachen und die kulturelle Vielfalt in Dersim zu neuem Leben erwachen.

In einem Interview für eine Musikzeitschrift umschreibt der Künstler die Motive seines musikalischen Schaffens mit folgenden Worten:

"Wenn es die Möglichkeit geben würde, Albert Einstein höchstpersönlich zu treffen, würde ich ihn bitten mir eine Maschine zu bauen, die es ermöglicht, längst vergangene Stimmen hörbar zu machen. Wer weiß, wie oft schon und an wie vielen Orten auf unserer Erde schmerzerfüllte Stimmen in den Himmel emporgestiegen sind, ohne dass sie jemals gehört worden sind. Einer dieser Orte war Dersim und es trug sich zu im Jahre 1938. Nur ein Klageruf ist damals von ihnen ausgegangen, ein schmerzerfüllter Schrei, den kaum ein Ohr wahrgenommen hat. Albert Einstein ist nicht mehr zugegen, damit er diese Stimmen der Vergangenheit hörbar machen könnte. So bleibt mir heute nur eines übrig, damit diese Klagerufe nie in Vergessenheit geraten: Schreien - Zelemele!"

Der Blues Anatoliens

Wenn Ahmet Aslan sich mit seinen langen, schwarzen Haaren über die Gitarre beäugt und sein Körper im rhythmischen Gleichklang zur Musik mitschwingt, dann bekommt man bisweilen den Eindruck, sein

Geist sei allem Irdischen entrückt. Das Instrument ist dann hinter den Körperfiguren kaum noch zu erkennen, dafür aber gibt es Erstaunliches zu hören: Klänge und Laute aus dem Land der Derwische, die Ahmet Aslan kunstvoll inszeniert. Es sind Epen und Balladen aus seiner ostanatolischen Heimat Dersim, die in der heutigen Türkei Tunceli heißt und nur noch einen kleinen Teil des einstigen Sprach- und Kulturgebietes umfasst.

Ahmet Aslan gehört zu den neuen und besonderen Stimmen der alevitisch-mystisch geprägten Volksmusik Anatoliens. Herausragend und faszinierend zugleich ist das Derwischhafte, das Übersinnliche in seiner Stimme. Mal ganz sanft, mal rau, immer aber kraftvoll und begleitet von Schwermut besingt er den **“Blues Anatoliens”** und reizt alle stimmlichen Gestaltungsmöglichkeiten des Genres aus. Und er schafft es auf verblüffende Weise, die Musik seiner Kultur mit westlichen Akkorden und neuen Stilelementen zu kombinieren. Dabei erneuert er die Volksmusik seiner Heimat innerhalb der Tradition.

Den musikalischen und thematischen Hintergrund seiner Lieder und Kompositionen bildet die Mythologie der Menschen in Dersim, eine über Jahrhunderte in bergiger Abgeschiedenheit lebende, weitgehend orale Kultur, deren Sprache und Tradition, aufgrund der Assimilations- und Vernichtungspolitik im Osmanischen Reich und der türkischen Regierungen, heute nahezu ganz

verschwunden sind. Zwei Muttersprachen gibt es heute in Dersim: das mehrheitlich gesprochene Kirmancki oder auch Zazaki - es ist auch die Muttersprache Ahmet Aslans - und das Kurmancî. Auch ist nach wie vor unverkennbar vorhanden der kulturelle und sprachliche Einfluss der Armenier in Dersim, wo ein Teil von ihnen ehemals ihr Siedlungsgebiet hatte und die, im Laufe der Zeit, mit der dortigen Bevölkerung Mischehen eingegangen sind. Sie alle eint heute ihre Weltanschauung: der Alevitismus.

Doch mit dem Alevitismus allein kann man das Wesen dieser Kultur heute nicht begreifen. Hinter den religiösen Riten und kulturellen Bräuchen steckt dort vielmehr eine Philosophie, deren Geist aus vorislamischer Zeit stammt und bis in die Zeit von Zarathustra zurückgeht. Sonnenlicht, Wasserquellen, Felsen sowie (*rhythmischer*) Gesang sind nur einige zentrale spirituelle Bezugspunkte dieses Naturvolkes.

Ahmet Aslans Mundart, seine zwischen Nase und Kehlkopf erzeugten Laute sowie die rhythmische Atemtechnik sind typisch für den Gesang in der Region Dersim. Diese Art des Singens und Musizierens wird dort nur noch von der Generation der alten Frauen und Männer beherrscht. Sie sind die einzig noch verbliebenen Zeugen einer sehr alten sowie seltenen Sprache und Musiktradition. Der Künstler Ahmet Aslan empfindet sie in seinen Liedern authentisch nach und adaptiert ihr musikalisches Erbe

durch eigene Kompositionen in die heutige Zeit. Seine Musik ist Erinnern und zugleich Überliefern dieser einst lebendigen Sprache und Kultur. Da es heute in der jungen Garde kaum mehr als zwei, drei Künstler gibt, die diese ostanatolische Musiktradition authentisch wiederzugeben vermögen, kann man bei den Liedern Ahmet Aslans durchaus von einer Rarität sprechen.

Das Debütalbum von Ahmet Aslan ist im September 2003 in Deutschland bei MIR-Musik erschienen und trägt den Titel **“Va u Waxt / Wind und Zeit”**. Text und Komposition der insgesamt zehn Lieder (*6 in Kirmancki/Zazaki-Sprache, 3 Lieder auf türkisch und 1 Lied auf Kurmancî*) stammen überwiegend aus seiner Feder. Es sind aber auch traditionelle, anonyme Titel dabei und solche von zeitgenössischen Volkssängern aus Dersim.

Nach dem Studium an der Musikhochschule in Istanbul führte Ahmet Aslans Lebensweg ihn nach Deutschland, wo er seit sieben Jahren lebt.

Hier lernte er die westliche Musik kennen und nahm an zahlreichen Musikseminaren - darunter **“Die vierstimmige Musik Johann Sebastian Bachs”** und **“Harmonielehre”** - teil. Hierzulande machte er auch die Bekanntschaft mit langjährigen deutschen Jazzmusikern, unter anderem Klaus Bittner, Bernd Renn und Michael Schwabe, die bei der Produktion des Albums **“Va u Waxt / Wind und Zeit”** mitgewirkt haben.

Kurdistan Report

yas tutan tarih

33 kurşun

ÇIKTI!

günay aslan

“Tarih silinmiş,
tarih susturulmuş,
tarih unutturulmuş...
Hayır, tarihi yeniden
yazmayacağım.
Tarihi yeniden yazanlar
olacaktır.
Ben yalnızca,
on yıllardan bu yanadır
kanamakta olan
bir yarayı deşiyor,
bir acıya dikkat çekiyor,
bir borcu ödüyorum...”

Günay ASLAN

Mezopotamya Yayınları

Mezopotamien Verlag und Vertrieb GmbH
Stolbergerstr. 200
50 933 Köln/Deutschland
Tel: 0049 221 499 59 43

Göçün şairidir yalnızlığımız

Kristal yağmurlar damlıyor
Masallarımızın sararmış yapraklarına
Her yağmur damlası teni yakan ateş
Mevsim katıksız yalnızlık

Hangi kasabanın bitişine terk ettik
Çocuk şarkılarımızın dargın melodilerine
Mavi rüzgarı arıyor şimdi
İçimizdeki kar beyazı
düş martısı
Tutkularımızdan köprüler kurduk
Arayışlarımızın derin uçurum ağızlarına
Soluğumuzda belirginleşirdi zaman
Hayallerimizde tutuşurdu mekan

*
Hangi zaman
Hangi mekan
Saklı tuttu
aşklarımızın yürek sancısını

Dalgalar saflığı
ipeksi tül gözlerimiz
Yürek yağmur yarışı
Islak toprak
Ve halen kirletilmemiş sevinç
Ufkumuzun sınır hatlarında
*

Göz yelkenlerimizi indiriyoruz
O yeşil deryanın gizemine
Ardımızda
Bir tek zamanı bırakıyoruz
Zaman ki
Ağır ağır silecekti
Geçmişin ayak izlerini

Dudağımızda
Hala o kentin hüznü melodi
Eski bir harabeyi anlatır
Şimdiki zamanın terk edilen mekanlarına
Hangi sürgünün hüsrani
Hangi kuşatmanın kara lekesi

*
Ve hangi kentin yalnızlığını sindirdik
Yüreğimizin işgalsiz yerinde

Sazlık dumanları arasında yürüyoruz
Bilinmeyen uzaklığa doğru

*
Kulağımızda
Yıkıntılardan kalma çocuk ninnileri
Avuçlarımızda
Kar beyaz martı çığlığı
Sahipsiz masalların
Balıkçıl kuşlarıyla göçüyoruz
Dilimizde sızılı bir anlatımın
anlaşılmayan dilsizliği
Düşlerimizde
Liman çocuklarının
mızıka sesleriyle göçüyoruz
Kimiltilisizliğimizi duyan var mı?
Gören var mı?
Çöldeki kayıp benliğimizi

Ve şimdi
Şair imgelerken
İçimizdeki saklı acıları
Göçün şairidir yalnızlığımız
Kalbin aynasıdır sancılarımız

Birkaç sözcük

Dilimde kadim birkaç sözcük
Çıkarım yollara, yollara kapılmadan
Karanlık bir mahzende bir türkü ile hücremde
Ne günlerim tükenir ne de ömrüm
Akar çağlar
Bir konak yeri kalır yüreğim ve yüreğim
Kendimin sesinden terkim başlar
Divana kalmaz benim gölgem
Öksüz ufkumun telkini
Avucumda zamanımın külleri
Gelecekte başlıyorum serpmeye.
Toprağa ekiyorum kalbimi
Ömrüm ağır gelir hayata
Dünyayı bir gül sarsar bir de gül
Aşk yorgun, işlenmemiş
Zaman kırılğan, yaşanmamış
Hangi burç yağmalanmamış kente doğdu

Bir kadim dağda mola verdim
Elimde bir gül
Yollar kapılara, kapılar yollara kapalı
Karanlık bir mahzende bir türkü ile hücremde...

Şinda Ozan

Genç Kadının Gençlikteki Yeri

Gençlik

Sorxwin
NURHAK

“Genç erkeğe ve genç kadına yaklaşımda, örgütlenme metodlarında farklılıkların kesin olması gerekiyor.”

Kürdistan gençlik hareketinin bu konuda ciddi bir yaklaşımın olmadığını belirtmek gerekiyor. Genelleştiren sıradan yaklaşımlar hareketi geliştiremeyeceği gibi temel ayak olan genç kadın potansiyelini de açığa çıkartamaz.”

Belki çok klasik olacak ama nedense gençlik denildiği zaman genel olarak ilk akla gelen erkek oluyor.

Dünyadaki genel gençlik örgütlenmelerine göz attığımız zaman çoğunluğun genç erkekten oluştuğunu görebilmek zor olmayacaktır.

Evet, gençlik bir kuşaktır ama yine de iki cinsten oluşuyorsa neden bu konuda bir denge-sizlik var?

Genç kadın gençlik dinamizmi ve ruhuna denk bir refleksi gösteremez mi? Eylemselik tavrı, karar gücü, pratikleşme iradesi yok mu-

dur? Genç kadın üretemez mi?

Bu sorular ekseninde bir durum değerlendirmesi yapmak, nedenlerini sorgulamak ve cevaplarını aramak gerekiyor bana göre;

Nasıl ki dünyanın savaş, kaos, açlık, eşitsizlik vb sorunların farklı farklı nedenleri varsa ve bu nedenlerin başında erkeğin hırs, iktidar, ege-men mantığı yatıyorsa cinsler ve kuşaklar arası çelişki ve eşitsizliklerin de birçok nedeni vardır.

Gençlik içerisinde genç kadının gölgede kalmasının tarihsel, sosyal nedenleri olsa da temel nedeni, gençlik ha-

reketlerinin duruş, anlayış ve yaklaşımlarında aramak yanlış olmayacaktır.

Her sistem ve toplumlarda en dinamik kuşak olan gençliği oluşturan kız ve erkeklerin çocukluktan başlamak üzere gençlik çağlarına kadar farklı farklı şekillendiklerini biliyoruz. Bebeklik sürecinden itibaren aile ve toplum tarafından farklı farklı roller ve misyonlar biçilir kız ve erkeklere. Bu oyun(cak), çalışma, iş bölümü ve giysi renklerine kadar çizilmiş sınırlar ile ‘ayrık, farklılık’ mantığı verilmeye başlanır.

Ve genç kızlar açısından toplumun klasik değer yargıları çok daha acımasız, zorlayıcı, iradi-özgüven olarak kendisini ifade etmenin, geliştirmenin önünde en büyük engeli oluşturur.

Örneğin genç kızlar, ergenlik çağında erkeklere nazaran çok daha karışık duyguları yaşadığı, ruhsal anlamda bir istikrarsızlığı ve kişilik-kimlik olarak bir bocalamayı yaşar. Genç kızlar açısından bu dönem bir dönüm noktasıdır belki de.

Bu zorlu süreçte birçok genç kız fiziki, psikolojik ve ruhsal olarak da birçok kırılmayı da yaşayabiliyor. Oysa bu gelişim evresi erkekte ise daha bağımsız ve özgürce olabiliyor. En heyecanlı ve atik olunan bu geçiş evresini erkek çok daha rahat atlatabiliyor.

Ciddi bir yaklaşım yok

Hiç şüphesiz ki gençlik kuşağını keskin cins çizgileri ile kategorileştirmek çok doğru olmaz. Fakat cins farklılığından dolayı doğal bir ayrışma da oluyor. Bu gerçeklikten dolayı genç erkeğe ve genç kadına yaklaşımda, örgütlenme metodlarında farklılıkların kesin olması gerekiyor.

Kürt toplum realitesini, sosyal düzeyini göz önünde bulundurursak bu ihtiyaç çok daha yakıcı kendisini dayatıyor.

Kürdistan gençlik hareketinin bu konuda ciddi bir yaklaşımının olmadığını belirtmek gerekiyor. Çok genelleştiren sıradan yaklaşımlar hareketi geliştiremeyeceği gibi temel ayak olan genç kadın potansiyelini de açığa çıkartamaz.

Unutmayalım ki bütünü oluşturmak için parçaları birleştirmek

gerekiyor. Gençlik hareketinin genel mantık ve yaklaşım yerine “nasıl özgün bir örgütlenme?” sorusu temelinde arayış içerisine girmesi şarttır.

Nerede olursa olsun gençlik hareketleri genç kadının üç kimliğini (insan, cins ve kuşak) gözönünde bulundurarak yaklaşmalıdır, aksi yaklaşımlar kaybettirmekten öteye bir yere varmaz.

Kürt toplum gerçekliğimizde özgürlük mücadelesinin yarattığı ciddi zihinsel ve kişilik dönüşümü olsa da sosyal ve kültürel açıdan maalesef hala ciddi gerilikleri yaşıyoruz.

Önder Apo'nun emekleri ve yoldaşca yaklaşımları sonucu Kürdistan'da kadının gelişimi devrimsel bir düzeyi ifade etse de, toplumsal dönüşüm zaman içerisinde kendi doğal evrimsel akışında gelişecek gibi görünüyor.

Önder Apo'nun “kadın özgürleşmeden erkek ve toplum da özgürleşemez” felsefesi ekseninde mücadele veren Kürt özgürlük hareketinde toplumsal dönüşüm mücadelesi ve görevi sanki sadece kadın hareketinin göreviymiş gibi bir yaklaşım da sezileniyor.

Tam tersi hareketin bütün katmanlarının, birimlerinin özgür birey, demokratik aile ve özgür toplumu yaratmak için ciddi bir seferberlik temelinde soruna yaklaşması gerekiyor. Bu konuda ciddi yetersizlikler ve eksiklikler yaşanıyor. Önder Apo'nun insana ve yaşama bakış felsefesi, hareketin mensupları tarafından teorik olarak önemli oranda anlaşılrsa da pratikte ise bu düşüncenin tersi yaklaşımları da görülebiliyor, bu da eksik kalan temel yanlardan birisi oluyor.

Tam da bu noktada gençlik hareketine önemli bir rol düşüyor.

“Toplumsal ve sistemsel dönüşümlere gençlik öncülük ediyor” diyorsak cinsler arasında yaşanan eşitsizliği gidermek, egemen erkek sistemine karşı mücadele etmek ve toplumsal dönüşüm devrimini hızlandırmak da gençliğin önünde duran temel görevlerden biridir.

Cinsiyet özgürlükçü bir demokrasi anlayışı temelinde bir yaşamı öngörüyorsak kendimizi kandırmadan, farklı bir kimliğe bürünmeden, başkalaşım benzeşmeden en zayıf yanlarımızı, halkalarımızı görüp harekete geçmeliyiz.

Avrupa gençlik hareketinde kaç genç kadın yer alıyor, merak ediyorum? Bu oranda bir eşitlik varsa selamlıyorum, fakat eğer yoksa da bunun nedeni olarak özgünlüğü göz önünde bulundurmadan genellemeci yaklaşımdan kaynağını aldığını kabul etmek gerekiyor.

Genç kadın potansiyelini açığa çıkartıp harekete geçirmeyen bir gençlik hareketi, sürekli kan kaybedecek ve pasifleşecektir. Sağa sola kaymadan, çeşitli gerekçelere sığınmadan, kılıflara bürünmeden, çok sade, gerçekçi, cesur yaklaşmak kazandıracaktır.

Kendi küçük düşüncelerimizi, kompleks ve kaygılarımızı bir tarafa bırakıp Önder Apo'nun belirlemelerini yaşam felsefemizin temel dayanakları kılalım!

Genç kadınlar olarak daha dirayetli, daha cesaretli, daha kararlı ve kendine güvenen bir yaklaşım ve duruş içerisinde olmamız, bu çerçevede kendimizi geliştirmemiz ve geri yaklaşımlara karşı ortak bir irade ve duruş ile mücadele etmemiz şarttır.

Bunun için haydi gençlik içerisinde kendi rengimizle, irade ve gücümüzle örgütlenelim!

Pandora'nın Torbasında Umut Vardı

Okuyucudan

İzzet EKER

*"Yaşam, kalbini okuyacak
bir şarkı bulamazsa, aklını
okuyacak bir filozof yaratır"
(Halil Cibran)*

I
e yaşamda kalbimi
okuyacak bir şarkı
ne de aklımı kurca-
layacak bir filozofa
karşılaştım. Umut ise çok
geç kalmıştı.

II
Hiçbir duygumu ertelem-
edim ben. Yaşayacağım
hiçbir şeyi sonraya bırak-
madım. Yaşamam gere-
kenleri kısmen yaşadım ve
kendi tercihimle yaşadım.
Sonra diye bir şeyin olma-
dığını biliyorum çünkü. Ya-
şam ertelenmeye gelmez.
Hep yarına dair hayaller
kurmak, gelmesi mümkün
olmayan zamanları bekle-
mek benim işim değil.
Zaman, sessiz bir tes-
teredir, keser alır götürür
bilinmezliğe.

Aşk zamana meydan
okur ama sen karşı koya-
mazsın ona. Orada durup
öyle bekleyemezsin gele-
ceği. Bir adım atmalısın,
bir el uzatmalısın yaşama
doğru.

Yaşamın anahtarı cesa-
ret değil mi? Ya aşkın
anahtarı? Cesur olmak
gerekmez mi bir sevdayı
yaşamak, büyütme için
de?

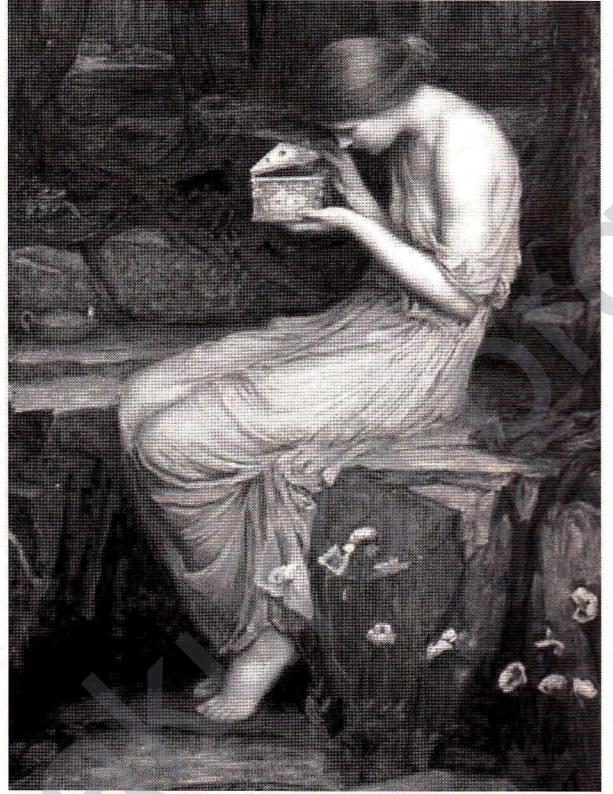
Kaç gece yalnız geçti
hesaplaşana? Kaç gece
bir sonraki günü bekleye-
rek geçti? Neler yapabilir-
dik, neler yaşayabilirdik?
Neden yaşamadık? Ha-
yatımızda ne çok "keş-
ke"ler var...

Peki, biz ne yaptık?

Aşkı bir bekleyişin sırtı-
na yükleyip ona sadece
uzaktan bakmakla yetin-
dik. Her an aşkı yaşamak
varken, her gün birbirimizi
yeniden keşfetmek var-
ken; sürgünlere mahkum
ettik birbirimizi. Artık ne-
den diye sormuyorum.
'Her şey insanla başlar,
insanla biter' felsefesinin
görecelik hikayesini yaşa-
yalım.

Oysa dünyada en bü-
yük keşif insanın kendini
keşfetmesidir.

Biz ne yaptık, kendimiz
olamadık, kendimizi keş-

fetmedik-edemedik. Birbi-
rimizin farkına vardık.

Ama sadece kaba 'fizik-
sel' bir farkındalık yaşa-
dık. Bu bir yanılsama mı?
Kaba fizik yasalarındaki
gibi sadece bedenini dilini
mi esas aldık? Öyle ya...
Sevmekten ve keşfetmek-
ten korktuk.

Gözlerinin içine bakıp
"seni seviyorum" diyeme-
dim... -Korku bütün silah-
lardan daha erken yara-
lar- yaraladım seni.
Kendimi de yaraladım...

Aşk, bazen kendi ken-
dine acı vermektir. En az
yara alarak yaşama sana-
tının olduğu son noktadır.
ve yalnızlıktır.

Sensizliğin hükümlü ol-
duğu gecelerde, BİR KA-
VALİN EZGİSİNDE; CO-

BAN ATESLERİ YANAR
ICİMDE.

Ama içim titriyor yalnız-
lıktan. Gitme. Gidersen,
bir zemherinin orta yerin-
de titrek bırakırsın beni.
Gidersen gözümdeki
son pırıltıları da götürür-
sün.

III

Belli ki, çok benzemişiz
birbirimize...

Kimşenin yokluğu bu
kadar korkutmazdı beni.
Kendimi zor günlerin ada-
mı gördüm ya, aslında
kendimi kandırılmışım. Hiç
de zor günlerin adamı de-
ğilmişim. Ah bu "erkek"
bencilliğim, kabaran kof
gururlar...

Yaşamaksa yaşıyorum
elbette... Şairin dediği gi-

bi: "Senden uzak olduktan sonra nerede olsa yaşıyor insan..."

IV

Gerçekten yaşar mı insan? Aşkta yalan sanatı var mı, nedir bu sanat?

Aragon, "mutlu aşk yoktur" demişti. Öyle mi? Aşkın yalanı bu mu?

Wan Gogh neden kulaklarını kopardı sahi?

Nietzsche neden çılgın filozof oldu? Nietzsche tek suçlu mu? Lou Salome çok mu masum? Lou Salome, "her ikimizin de bildiği gibi erkeklerin hizmeti kadınların sağlığına iyi gelmiyor" diyordu. Ah güzel Lou Salome ah... Peki Nietzsche'nin sağlığını kim bozdu, herhalde benim babaannem değil.

Peki Nietzsche neden umut etmekten nefret eder hale geldi? "Umut etmekten nefret ediyorum, çünkü işkenceyi uzatır."

Umutlarımı verdim sana, hayallerimi verdim. Bir gelecek düşledim seninle, hata mıydı? Yarım aşkları, kaç-kovala oyunlarını, göstermelik dargınlıkları bırak bir kenara, bu günü dolu dolu yaşarken, yarına dair umutlar besledim. Hepsinde sen vardın.

Pandora teyzenin torbasında neler vardı ve neler kaldı insanlık için?

Elimde birkaç umut kırıntısını her gün ama her gün yeniden besteleyip bir aşk senfonisine dönüştürdüm. Yalnızlık bir kılıç olup yüreğime saplandı. Sanırım UMUT dedikleri bu... yüreğe saplanan kılıç...

Ağlardım kimse görmezdi.

Oysa ağlamak da gülmek kadar doğal bir duygu... Duygularımız bize ait miydi?

Çocukluğumuzu çaldılar. Çocukluğumuzun hayallerini de...

Kimliğimizi çaldılar, bizi bizden çaldılar.

Önce kendimizi bulalım, sonra aşkı bulmaya çalışalım.

◀ Sahi ya biz kimiz?

Kendiğinizle kalın

Yunanlı ozanın dediği gibi; "eninde sonunda sahip olabileceğin en büyük servet yine kendinsin."

Sevgiyle kalın

GERILLA

Tut elimden al götür Felluce'ye

Çevir zamanı

Ağıtlar yakılan Halepçe ye

Ellerim değsin ellerinle

Karanfil kokulu bedenlere

Çürüsün soykırım şahitliğininle...

Koşun çocuklar koşun

Denizin, mis kokusu geliyor

Otuz üç yandan...

Baharın haberidir bu

Ağit'in silah sesi yankılanır

Mazlum bedenlerde

Zafer sesimiz

Namlu tiğ gibi işledi yüreklerde...

Militanlar Kawa'nın coşkulu ateşiyle

Güneşe olan özlemlere kök saldı

Kor ateşler gibi, bedenlerde uyanış...

Siper etmişler göğsünü

Zulme, kine, sömürüye

Türküler söylediler

Sevgi ile barışla

Zaferin mutluluğuyla...

Kendi diliyle şiirler söylenirler

Ehmedé Xani'den

Hamza'dan

Ahmet Arif'den

Tüter dumanları bulutlar çarpışır

Ağlarlar...

Paslı gülüşlere savuruyorlar ateşin dumanını

Hırçın dalgaların altında boğulan

Özlemlerimizin duru günleri geldi

Özgürlüğü, ilkin içimizde yeşertmeyi

Sonra gökyüzünde öğrettin...

Topraklarımızda çember gibi

Yorucu, ürkütücü, yürüyüşlerin yerine

Ağit'in ayak sesleri parçaladı

Çıyanların umutlarını...

Sırtında Mazlum ar'ın ahı

Anaların gözyaşları

Yüzlerinde şefkat

Yarınlara güneş saçar

Kandilsiz evlere, mazlumun zafere, umudun sözü

Resmi çizilmiş...

Genç kızların çeyizliğinde, ışık saçar korkusuzca

Kilit vurdular dillere

Kahramanların sesi ile

Onlar vurdu!!!

Köhne dünyalarına suskunluğun yerine haykırışı...

İnançla nişanlı, bin yılların kinini, hapsetmiş

Mücevher yüreğinde...

Sor sor kendine

Ben kimim düşümlenmiş duyguların

Çözülmüştür gerillalarca...

Tanı kendini, tanı ki yürüyesin

Bil ki tüküresin...

Ali Serhat Çetinkaya /Birecik

Liege

(: Mizah :)

PARMAK

Atölyede bir iş kazası olmuş ve bir işçinin parmağı kopmuş. Arkadaşları hemen ilk yardım yaparak kopan parmağı bir buz torbası içinde hastaneye yetiştirmişler. Koşarak cerraha parmağı vermişler. Parmağı alan cerrah :

- **Güzel, parmağa bir şey olmamış. Hasta nerede?**
- Ne hastası? Onu da mı getirmemiz gerekiyordu?

***

MUSTAFA

Vatandaşın biri ajanlığa soyunmuş ve talimatları öğreniyor. Tabi ajan olduğu için gerçek ismi yerine takma isim kullanmasını söyleyip adını "**Mustafa**" koyuyorlar ve İngiltere'ye gidip oradaki ajanlarla tanışmasını söylüyorlar. 'Mustafa' İngiltere'ye gidiyor ve burada ajanların bulunduğu bir bara giriyor. Karşısına çıkan birine tanışmak için adını soruyor. Tabi İngiliz cevap veriyor:

- **Bond, James Bond!**

James Bond da ona adını soruyor ve bizim vatandaş da kendini tanıtıyor:

- Tafa, Mustafa...

Öksürük

Abuzer öksürükten, Necmettin de kabızlıktan şikayetçidir. Beraber doktora giderler.

Doktor Abuzer'e öksürük şurubu, Necmettin'e de müshil verir. Bunlar ilaçları karıştırırlar. Bir hafta sonra doktor Abuzer'e sorar:

- **Nasıl oldu? Hala öksürüyor musun?**
- Öksürmeye cesaret bile ede-

miyorum doktor bey...

***

Sen ne yaparsın?

Asker ağacın dibinde gölgele-nirken komutan görür ve yanına gider:

- **Asker sen ne iş yaparsın?**
- İnşaat ustasıyım komutanım.
- **Sen işini bu durumda yakalasan ne yaparsın?**
- Kovarım komutanım...

QIRIX

Nerelisin?

Komutan teftiş sırasında bir askere sorar:
 - Oğlum nerelisin?
 - Maraşlıyım komutanım.
 Komutan askere bir tokat patlatır ve tekrar sorar:
 - Oğlum nerelisin?
 - Maraşlıyım komutanım.
 Komutan askere bir tokat daha patlatır ve tekrar sorar:
 - Oğlum bak iyi düşün! Nerelisin?
 - Kahraman Maraşlıyım komutanım!
 - Aferin işte böyle, diyerek diğer askere döner:
 - Oğlum sen nerelisin?
 - Kahraman Trabzonluyum komutanım!

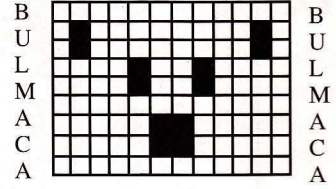
Kim taniyacak?

Temel derede yıkanırken, köyün çocukları hınzırlık yapıp dere kenarında bıraktığı elbiselerini alıp kaçmışlar. Dereden çıkan Temel elbiselerini bulamayınca utancından elleriyle önünü kapayarak eve doğru koşmaya başlamış. Uzaktan koşarak çırılçıplak geldiğini gören babası seslenmiş:
 - Ula Temel, benim salak uşağım, yüzünü kapasana, oni kim taniyacak!

Bulmaca

BULMACA

Soldan Sağa

1- Türkiye sinemasında çığır açmış ve aynı zamanda yazar, senarist, yönetmen, aktör olan efsane Kürt

2- Zamanı gösteren araç - Bir meyve

3- İdari sistemde sınırları belirlenmiş yerleşim yeri, vilayet - Güney Afrika'nın plaka işareti - Bir sıfat eki - Kürtçe'de ekmek

4- Baryum - 'Ulaş'ın ünsüzleri - Hollanda'nın plakası

5- "Abdulkadir ...." (Kürt kökenli TC İçişleri Bakanı) - Evin çatı bölümü - Kürt kadın hareketlerinden Yekitiya Jinên Azad'ın kısaltılışı

6- Kör, gözleri görmeyen - Felakete uğrayanları belirtmek için kullanılan son ek

7- İkamet yeri - Ağacın kolu - Su kabı

8- Kırmızı

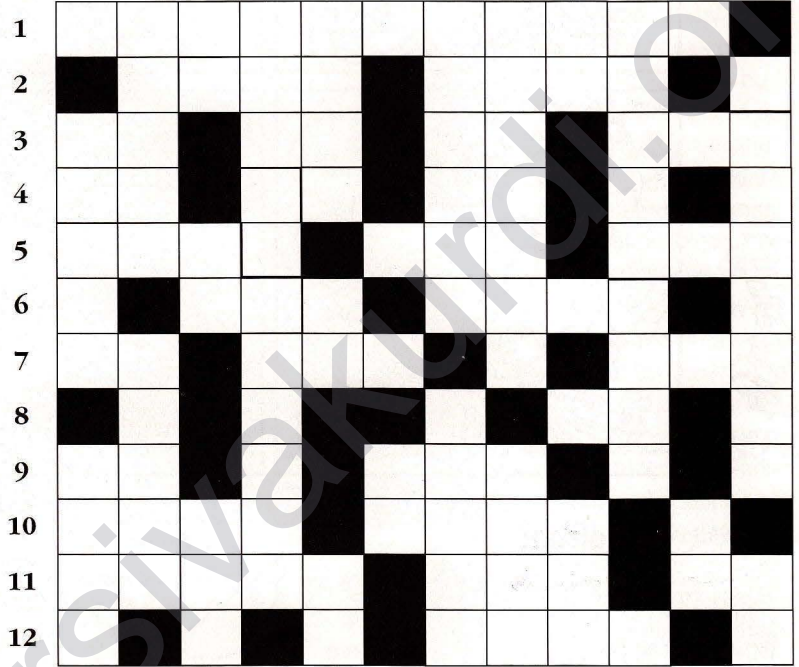
9- Yabancı - İrlanda Kurtuluş Ordusu

10- Almanca'da bıçak - Bir destek üzerine oturtulmuş bir tabladan oluşan mobilya

11- Özen - İşaret vermek, uyarmak, çağırma için kullanılan araç - Bir nota

12- İliştirilmiş, eklenmiş, bağlanmış, merbut

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Yukarıdan Aşağıya

1- Bir düşünce anlatan söz - Buyruk, komut

2- Suya batırılmış veya üzerine su dökülmüş olan - Oğul, çocuk

3- Bir nota - Bir şart eki - İthalatta bir malın bedeli, sigortası ve navlunu giderleriyle birlikte olmak üzere maliyeti

4- Kürtler tarafından "Çağdaş Kawa" olarak tanımlanan PKK'nin kurucularından olan efsane militan

5- Anadolu Ajansı - Tutturgaç - İskambil kağıtlarında birli

6- İşaret
7- "..... Karataş" (Anısına HPG gerillalarının film çektikleri ve Güney savaşında teslim olmamak için kendini uçurumlardan atan Bêrîtan kod adlı sembol kadın) - Yeryüzü parçası toprak

8- Üzmek işine konu olmak - Soylu

9- Çıplak - Yüce, ulu 10- İnanılır, güvenilir

11- "İklim" kelimesinin ortası 12- Manasız - Avrupa Konseyi

Hazırlayan: Sipan Semsür

